

Protestáns Közlöny

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XXV. Évfolyam.

Kolozsvártt, 1895. December 5.

49. szám.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN EGY IVEN.

Előfizetési ára: Egy évre 6 forint, félévre 3 forint, negyed-
évre 1 forint 50 kr.

Szerkesztőségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések *bérmentve*
küldendők: *Külmagyarutca 9. sz.*

Az egyházmegyék felosztása.

II.

Azon indokok felsorolásában, melyek, nézetünk szerint, az egyházmegyék arányosabb felosztását sürgetik, rámutatván előző cikkünkben, némely általános érdekű változások mellett, a vallás-erkölcsi élet megerősítésére, és a társas összejövetelekből származó jótékony hatásra: most, a sorozatban tovább haladva, elsőbben is, az adminisztrációval kívánunk foglalkozni.

Hogy az adminisztráció mily nagyra nőtte ki magát, s az egyházi életben mily fontos szerepe van, azt mondanunk sem kell, mert mindnyájan írjuk a jelentéseket, készítjük a statisztikát, levelet váltunk egy dologban kétszer-háromszor. Ám, ezt a munkát mi, a nem hivatalos személyzet, még birjuk, s végezzük is espereseinknek nagyobb, vagy kevesebb megalapozására: de, mind azt, a mit mi bejelentünk, a miben véleményt, tanácsot kérünk, azt az espereseknek kell feldolgozniok, arról tudatni minket, s referálni a központnak. Ha a mi iktatói számunk fölmege két-három százra: az espereseké eléri a két-három ezeret. Már most, ha az esperesek nagyobb lelki tulajdonsággal megalapozott egyének is, és ha a gyakorlati életben szerzett bő tapasztalatuk könnyít is abban az óriási munkában, de, elvégre ők is emberek, s fizikumok alá van vetve a szervezeti gyöngeségnek, s megkívánja a pihenést. De másfelől, az egyházmegye dolgain kívül, mindenik még egy egyházat vezet, s a legtöbbször népes egyházat, a mely szintén elegendő dolgot ad; és ezen kívül, még családjuk is van, a melynek testi-lelki szükségéről gondoskodni, szintén első sorban kötelesek.

Szinte mondani is felesleges, hogy ezt a nagy kiterjedésű, az egész egyházmegye életét felölelő munkát végezni, és jól végezni, óriási erőmegalapozításba kerül. Ha netalán még itt-ott találtnék is restancia: azon csodálkozunk, nem lehet.

Ily nagy, sokszor éppen sablon szerű munka mellett, jobbainak alig marad idejük arra, hogy a hitélet erősítésére is gondoljanak, vagy éppen hivatásukból kifolyólag, valamit tegyenek is. Pedig, ha elvész a nyáj, nem lesz mit kormányozni.

Az esperesi hivatalról szólva, azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy e temérdek munkáért járó, némileg mellékes javadalom is, az új törvények életbe léptével, megszűnt. A dispensációk, és a házassági válópörök többé nem jövedelmeznek. Ez pedig, ez előtt, nagy tényező volt. Ha a folyton szaporuló munka mellett, a helyzeten nem változtatunk, ma-holnap oda jutunk, hogy alig akad arra termett ember, ki az esperességre vállalkozzék.

E változást szintén az egyházmegyék felosztásával lehetne eszközölni, úgy, hogy a munkát több egyén között osztanók meg.

És itt, eljutottunk a kérdésnek azon pontjához, hol a megoldási nehézségeknek egész sorozata tárul elénk. Mert, a mily könnyű dolog, a felosztás elvi oldalát hangoztatni, éppen oly nehézségekkel jár a gyakorlati kivitel. Nem tagadjuk, hogy e kérdésnél is sok mindennel számot kell vetnünk, ha az életbe át akarjuk vinni.

A mi a felosztásnak szervezeti oldalát illeti, azt el se tudnók képzelni másképpen, csak úgy, hogy a kisebb részekre osztott egyházmegyék, a megalapozottak mintájára, ugyan azokkal a jogokkal, ugyan azzal a személyzeti beosztással alakuljanak meg, mint a melyekkel a mostaniak birnak, különben az egész felosztásnak nem lenne értelme. Vagyis, a mely egyházmegye két-három, avagy több részre osztatnék, mindenik rész önállóan szervezkednék, alakitná tisztviselői karát, s választaná meg gondnokait, sat. Természetes, hogy mindenik rész új nevet is nyerne. (Erre alább még rá térünk.)

Az ekkint megalakult egyházmegyék, a fennálló szabályok, rendeletek és törvények szerint

kezdenék meg, és folytatnák működésüket. Mindenik egyházmegyéből a kiszakított kisebb rész, kötelezve lenne, alávetni magát azon általános határozatoknak, melyek az anya-egyházmegyében kötelezők voltak.

Az egyházmegyei kormányzásban nehézség, zavar világért sem állana elő, mert pontosan meg lenne állapítva, hogy az egyes, kisebb egyházmegyét mely egyházközségek alkotják. Hanem, egy látszólagos nehézség, az egyes egyházmegyéknek a kerületi közgyűlésen való képviseltetése kérdésében forogna fenn. Mert, ha mindenik új egyházmegye a mostani rendszer szerint és arányban küldené fel képviselőit: akkor nem csak a kerületi közgyűlés száma emelkednék lényegesen, hanem a kisebbre szabott egyházmegyéknek oly mérvű áldozatot kellene hozni, fentartási költségek címén, mint most együtt véve hoznak. Ezt pedig ki nem bírnák. Már pedig, a szervezést úgy kell keresztül vinni, hogy az egyes egyházközségek abból újabb megterheltetésben ne részesüljenek; mert, e címen bármi nemű újabb teher igen nagy reszenzust szülne, és a tulajdonképpeni cél nem éretnék el.

Hanem, egy kissé utána gondolva, igen könnyen lehetne egyszerűsíteni a dolgot, és itt a kérdésnek pénzügyi oldalát is már részben érintjük.

Nevezetesen, meg van állapítva minden egyházmegyére nézve, hogy hány képviselővel (gondnok, algondnok, esperes, jegyző, választott képviselő) vehet részt a kerületi közgyűlésen. Ezt a számarányt jövőre, a felosztás után is, fenn lehetne tartani. És pedig oly formán, ha a mostani tizenkilenc egyházmegye felosztatnék harmincnegyzet egyházmegyére, s akkor, a gondnokokat illetőleg, mindenik kisebb egyházmegye képviseltetné magát egy fő-, és egy algondnokkal, ennél többet nem is választhatna. Jelenleg a gondnokok száma hetvenre megy; akkor több lenne hattal. Az esperesek és jegyzők közül csupán az előbbiekké lennének hivatalból tagjai a közgyűlésnek, mert csak így állana helyre a mostani számarány, és lenne a tizenkilenc jegyző helyett ugyan annyi esperes, vagyis, összesen harmincnegyzet. Önként értetik, hogy azon egyházmegyéből is, melyek felosztás alá nem jönnek, kimaradnának a jegyzők; és kimondatnék az is, hogy az esperes akadályoztatása esetén, törvényes képviselője a jegyző.

És ebben méltánytalanság nem lenne, sőt a kérdésnek pénzügyi oldalát csak így lehetne ellensúlyozni.

A választott képviselők száma maradna úgy, a mint most van az anya-egyházmegyékben, csak hogy ez a szám annyifelé oszlanék, a hány kisebb egyházmegye alakult az anya-egyházmegyéből.

Az ily módon való képviseltetéssel elérnék azt is, hogy a mostani számarányt nem bontanók meg nagyon az egyházi és világi elem között, talán éppen ezen utóbbi elemnek érzékenységére.

Ennél fogva, az új egyházmegyék hivatalos személyzete ilyen formán alakulna meg: egy főgondnok, egy algondnok, egy esperes (ezek képviselnék az egyházmegyét a kerületi közgyűlésen), egy jegyző, egy pénztáros, egy számvevő (e két hivatalt lehetne egyesíteni is), egy tanügyi előadó. Ezekből alakulna meg az egyházmegyei tanács, kiegészítve két választott tanácsbíróval.

Lássuk már most a kérdés anyagi oldalát, mert nyilvánvaló dolog, hogy anyaszentegyházunkban a legtöbb üdvös, és életre való eszme megvalósítása az anyagi oldalon szenved hajótörést. És be kell vallanunk, hogy itt is ez lesz a legnagyobb akadály.

Már fönnebb jeleztük, hogy a felosztást úgy szeretnők keresztül vinni, hogy a hivek az által ne terheltessenek. Ennél fogva, a hivatalos személyzet javadalmazására nem fog rendelkezésünkre állani, ez idő szerint, más jövedelmi forrás, mint az, mely ma az egyházmegyék pénztárába befoly. Ezt lehetne csupán felhasználni.

Az esperesek fizetése, ez idő szerint, 200 frtban van megállapítva, oly formán, hogy a hol a vizitációs költségek ezt a 200 frtot nem ütik, a hiányzó összeg a krajcáros élőtőke jövedelméből pótoltatik. E címen kiadatik 3,800 frt. Leszállítva az esperesi tisztelet-díjjat 100 frtra, ebből az összegből szépen kitelnék a harmincnegyzet egyházmegye esperesének tisztelet-díjja.

Ezen arány szerint, a számvevői tisztelet-díjjal harminc százalékát is lehetne felezni, és akkor erre is meglenne a fedezet.

A jegyzők, tanügyi előadók, és pénztárosok tisztelet-díjja, úgy tudjuk, egyházmegyénként változik. De, ezek számára is illendő tisztelet-díjjal lehetne biztosítani, nem csak az által, hogy pénztárost és számvevőt egy személyben lehetne tartani, hanem főleg az által is, hogy ez után direktorra nem lesz szükség; hiszen, a válóperek ideje lejárt, (De fegyelni ügyek lesznek ezután is, és e végre kell ügyész. Szerk.) és a kerületi közgyűlésre a jegyző napi díját se kellene fizetni.

Vajda Ferenc.

Révay Pál megnyitó beszéde.

(A sepsii ref. egyházmegye okt. 31-iki Papi Értekezletén.)

(Vége.)

Ha visszaidézem emlékezetünkbe ama buzgólkodásokat, melyek papi értekezleteink szervezése és életre hívása körül kifejtettek, éppen a célból történtek, hogy az eddig szétforgácsolt erők, egy közös nagy cél érdekében egyesüljenek és hogy az egyesült erő nyilvánulásaiban nagyobb sulya legyen szavainknak, maradandóbb értéke tényeinknek, látható sikere munkálkodásainknak; hogy ne csak azt végezzük, a melyek hivatalos állásainkban reánk bizattak, hanem azoknál valamivel többet is; hiszen, idvezítő mesterünk mondja: »Ha mindeneket elvégeztetek is azokból, a melyek rátok bizattak, haszontalan szolgálk vagytok, mert semmivel sem végeztetek többet, mint a mi rátok bizatott.

Mi legyen az a valami, a mivel többet kell végeznünk, mint a mi reánk bizatott? Igen hosszú volna egy elnöki megnyitóban sorolni föl; de akár magyar nemzeti, akár vallásfelekezeti szempontból tekintsük az adott új helyzetet, igen sok ez a valami.

A polgári házasság életbeléptetésével az állam kezébe vette a családi jog rendezését, mely a multban sok tekintetben a különböző felekezetek kezében, az Erisz almája volt.

Az állami anyakönyvezetéssel a felekezetek közötti viszálykodásnak igyekszik véget vetni, s ezek békeességben, egy erős magyar nemzeti állam fundamentumát lerakni, midőn az állam polgárát a bölcsőtől a koporsóig, felekezet és nemzetiség különbsége nélkül számon tartja és kíséri.

A gyerekek vallását szabályozó törvényben, a házaselek szabad elhatározását tartva fön, ha a zavarosban halászni szeretők előtt, főleg a műveletlenebb osztály körében nem is, de a műveltebb osztályokban élőknel, csak a józan rábeszélés, meggyőződésre utalta a reverzálisokból táplálkozó szenteket.

Mindezekkel szemben, új, és a gyakorlat által csak ez után tanító kötelességek ezernyi-ezerféle neme, teljesítése vár reánk.

Mint magyar állampolgároknak, mint született magyaroknak, tudnunk kell, hogy midőn őseink ezer eszendővel ezelőtt e földet vérük hullásával birtokukba vették, itt más népek éltek s azoknak közöttünk töredék utódai is vannak, kik más nyelvet beszélnek, mint az államalkotó magyar nemzet nyelve; hagyományokat és régi emlékeket őriznek sziveikben nemzetségről-nemzetségre. Hadd őrizzék, míg a magyar állam fundamentumait nem érintik. Addig nincs más kötelességünk velük szemben, mint velünk ugyanazon jogokat élvező testvéreinket szeretni és becsülni. De a mint az állam törvényeinek megrontására, hagyományaik s régi emlékeik oly módon való érvényesítésére egyesítik erejüket, a mint, fájdalom, ismételve tevék a multban, hogy a magyar államot széttejjék: akkor, mint ember, mint pap, mint állampolgárokra, nagy kötelességek várnak. Szóval, tettel, vagyonnal és vérrel meg kell védenünk hazánkat, fajunkat, s erre legbiztosabb eszköz, az állam szentesített törvényeinek érvényre juttatásában közreműködni.

Mint a legmagyarabb keresztyén felekezet hívei és igehirdetői, nem szabad felednünk egy pillanatra sem, hogy az Ur Jézus Krisztus sem róm. kath., sem gör. keleti, sem semmiféle vallásfelekezetet, sem egy faj, sem egy nemzetnek külön nem alapított, hanem az »egy akol és egy pásztor« elvén és a szeretet szent törvényeivel »az istent lélekben és igazságban imádók« seregében rakta le fundamentumát a keresztyén egyháznak, mely, ha felekezetre oszlott is, »tartozunk szeretni azokban embertársainkat, mint önmagunkat«, hogy az Ur igaz tanítványainak ismerjen, mert ő mondja: »arról ismerlek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást igazán szereténditek.«

Ha közülünk most, valamelyikben a magyar állam polgára, a magyar hazafi szólalna meg csupán, és a »békeesség, türelem« apostola elhallgatna, így kiálthatna föl: nyisd föl a történelem lapjait, keress a világ minden korbéli népei közt egy fajt, egy nemzetet, mely az általa elfoglalt földön, meghódított népfajok töredékeivel szemben igazságosabb, méltányosabb volt, mint a magyar? Hiszen, ezer esztendeje, hogy türelme el nem fogyott; hogy törvényes intézkedéseiben magához emelte fel azokat, kik a magyarság kiirtására gyilkos kezet emeltek ismételve, és nagylelkűségéért, áldozatkésztségéért csak a minap is gyalázatos hálátlansággal fizettek. Igaz! A hazáját szerető férfit izzó haragja és megbotránkozása nem beszélhet szelidebb hangon, de aa. barátaim, mint a békeesség és türelem apostolaihoz még sem szólhatok e helyről másképpen, mint lelkem igaz meggyőződésével kérni titeket, hogy ezt a hagyományos magyar nemzeti lovagiasságot, ezt a példátlan türelmet, ezt a magyar nemzeti, mondhatnám, Krisztus-erényt, őrizzük meg a szó- és a cselekedetben egyiránt, még abban az esetben is, ha, a mitől óvjon isten, magyar nemzeti életünk második ezer éves sorskönyvébe, a költő emel-sejtelve volna följegyezve:

»Vagy jöni fog a nagyszerű halál,
Hol a temetkezés fölött egy ország vérben áll,
S a sirt, hol nemzet sülyed el,
Népek veszik körül
S az ember millióinak szemében gyászköny ül.«

Ha közülünk valamelyiknél csak egy felekezet papja, igehirdetője szólana, azt mondhatná nekem: nyisd föl a történelem lapjait és olvasd meg, mit szenvedett evangéliom szerint reformált magyar protestáns egyházunk. Mennyi vér folyt, míg az ellenségeink által soha tiszteletben nem tartott békekötések után, lépésről-lépésre, századok szenvedései árán kellett megváltani autonomiánk minden kis részét. Igaz! A gályarabok utódainak ajakán méltán hangzanak fel a keserű, de igaz beszéd szavai. Hanem, az is igaz minden igehirdetővel szemben, hogy »a ki föl nem veszi az ő keresztyét és úgy nem követi« mesterét: »nem méltó az ő hozzá. Éppen azért, mint egy felekezet papjai, mint református lelkészeknek, meg kell értenünk az Ur parancsolatát: »egymás terhét hordozzátok.« Legyen jelszava ez a mi papi értekezletünknek is. Mert hiszen, ez nem zárja ki azt, hogy azon álláspontot, melyet elfoglalunk a társadalomban, azt a hitelt, mely lételt adott evangélium szerint reformált magyar protestáns egy-

házunknak, nagy elődeink felfogása, hitünk és meggyőződésünk erejével ne hirdessük »alkalmas és alkalmatlan időben« bizonyoságot ne tegyünk róla.

Ha valamikor, most van igazán szükségünk rá, hogy magyar nemzeti szempontból, a különböző nemzetiségű töredék-fajokkal szemben el ne veszítsük türelmünket, mely a gyengével szemben az erősebbnek nemcsak szerzett joga, de kötelessége is. Ha valamikor, csak most van igazán szükség arra, hogy a szabadelvű Magyarországnak, melyhez a mi feikezetünk is tartozik, a maradi és a reakcionárius elemek fölött kivivott fényes győzedelmének mámore elne homályosítsa józan értelmünket; hanem az új és immár teljes diadalra jutott egyházpolitikai törvények által teremtett helyzetben, illetékes főhatóságunk, főpásztorunk körlevelében, és utasításaiban adott bölcs tanácsot kövessük, melyek mint iránytű a hajóst, kell, hogy vezéreljenek az ellenségeink által útunk irányában elrejtett Scillák és Karibdiszek között.

Föl hát a nemes munkára, kedves barátaim! Kik »nem félelemből, nem is jutalomért, hanem szeretetből vagyunk isten előtt munkálkodó szolgák.« Ugy fénylik a mi világosságunk, hogy mások is látván a mi jó cselekedeteinket, cselekedjék a jót és dicsőítsék a mi mennyei atyánkat.

A házáját szerető magyar emberhez minden időben, a magyar református paphoz a reformáció keletkezésének évforduló napján illik az a szent felhevülés, jóra vezérlő lelkesedés. És a ki habozna, a ki csüggedne, annak az Ur édesen biztató szavait idézem: »ne féljete, én veletek vagyok éltető minden idejében, bizzatok, én meggyőztem az egész világot.«

*

Ezek az én egyszerű szavakban kifejezett elveim, tisztelt értekezlet. Ezeknek alapján és irányában, vélek, mint ember, mint pap, mint magyar hazafi és mint papi értekezletünk elnöke, míg magtisztelő bizalmatok e helyen ülni, méltónak tart, tehetségeim mértéke szerinti szolgálatokat teljesíteni. De, ismételve kell hangsúlyoznom, hogy csak is a ti szives, jóakaró, támogató barátságotok és kinek-kinek, a mint az isten tudni engedte, buzgó munkálkodása által, a mit tőletek nemcsak szeretettel kérek, de bocsássatok meg a kifejezésért, teljes reménnyel várok is.

És most, isten áldását, megszentelő lelkének erejét kérve munkálkodásunkra, az ülést ezennel megnyitottam nyilvánítom.

Nyiltlevél a Szerkesztőhöz.

Egyik jobbacská egyházunkban megüresedvén a papi állomás, sokak lelkében támasztott édes reményeket. Többek között, egy fiatal lelkész jelent meg ott, s az egyház főgondnokát meglátogatván, azt ígérte, hogy valamelyik vasárnap újra elmegy és prédikálni fog. A főgondnok ur, egyházi törvényeink 209. §-át úgy értelmezvén, hogy a pályázóknak csak a pályázat kihirdetése után nem szabad prédikálni, helyeselte a fiatal lelkész szándékát, a ki eddig talán meg is tartotta be-

szédét, s nem lehetetlen, hogy szónoklata alapján, meg is hivatott az ürességben levő állomásra.

Tudomásom szerint, nemcsak nálunk, de a Királyhágón tul is, sokan értelmezik ekkint a jelzett paragrafust, s így alapos kilátásunk lehet arra, hogy a próbaszónoklatok, kivált I. oszt. egyházainkban, ismét divatba jönek.

Bátor vagyok azért, e becses lap hasábjain, fölvetni a kérdést: szabad-e a törvényt ekképpen magyarázni; s az ilyen próbapredikálás az újabb papválasztási törvények szellemével összeegyeztethető-e?

Nézetem szerint: *nem*. Hiszen, az efféle próbapredikálás, nyilván, a pályázat sikere érdekében történik, s így nem egyéb, mint a törvény kijátszása.

Legyen szabad kérnem e tárgyban a nt, Szerkesztő ur véleményét.

— y —

*

Vélemény. Gondolatom szerint, a dolog igen egyszerű, és világos.

A míg a pap bármely egyházban él, és fungál: az ő, és szívesen koncédalom, a gondnokoknak is beleegyezésével, vagy meghívására, mindnyájunknak van joga, bármely egyházban isten-tiszteletet tartani. Sőt, tán jó is lenne, ha néha ez irányban is gyakorolnók a belmissziót, és kicserelnők egymást. Volna ebben valami, a mi sarkalna, lelkesítne, tán, szárnyakat adna, hogy méltóknak bizonyítsuk magunkat a szolgálatra, a melyre elhivattunk.

De, a mely percben a *fungens* lelkipásztor meghalt, az az egyház *ürességbe* jutott, és mint ilyen, a papválasztási törvények rendelkezése alá esik. Az ilyen egyházakba az egyházi felsőség, mondjuk, az esperes adminisztrátort rendel, a kinek egyedül van joga, és a kinek kötelessége, megtenni a teendőket, és rajta kívül, senki másnak. Furcsa volna, sőt absurdum, ha egy egyházban, melynek papja meghalt, és a pályázatot nem lehetne kihirdetni valamelyes okért egy félév alatt, hát ez idő alatt húsz-harminc ember prédikálhatna a gondnokok helyeslése mellett.

Véleményem hát egyszerűen az, hogy a mely egyház üressé lett a pap halála által, a kirendelt adminisztrátoron kívül, másnak ott fungálni, nem szabad; és ha valaki bárminő nem-hivatalos engedély, helyeslés, vagy beleegyezés következtében közvetlenül papi szolgálatot teljesített, az, eo ipso, eljátszodta jogát arra nézve, hogy mint pályázó fellépessen, és ha fellépik, a pályázatból kizárandó.

Szász Gerő.

Az egyházmegyékből.

A görgényi egyházmegyéből.

A görgényi ev. ref. egyházmegye Papi Értekezletének alsó fiok-köre folyó év okt. 30-án, Sáromberkén tartotta meg őszi rendes értekezleti ülését. Megállapított terv volt az, hogy most diszes sereggel, minél számosabban, a mezőségre vonuljunk be, hogy ott is kitűzve a haladás lobogóját, fölfrissítsük a lelkeket, s megnyissuk útját a pezsgő egyházas életnek. E tervünk megvalósítását, a sok esőzés következtében megromlott mezőségi utak járhatlansága miatt a jövő tavaszra kellett halasztanunk, az ottani helyi viszonyoknak és érdekeknek megfelelően egybeállított programmal egye-

temben. Ennek következtében, hogy rövid idő alatt, a rendes időben, még is megtarthattuk Értekezletünket, azt elnökünk elismerést érdemlő buzgolkodásának, a szereplők munkavágyának, készségének, és Zoltáni Imre, sáromberki papbarátunk kollegiális szeretetének, és szíves meghívásának köszönhetjük.

Összejövetelünk az őszi, sáros idő dacára is, népes volt. A sáromberki díszes, nagy templom rég nem fogadott keblébe ily nagy számú, szép közönséget. Mikor a buzgóságra hivatkozó harangok zúgása elhangzása után, fiók-körünk papjai testületileg bevonultunk az úr hajlékába, az már tele volt szent néppel, királyi papsággal. Jóleső örömmel győződünk meg, hogy út-törő munkánk nem hiábanvaló az urban; kiáltó szavunk nem hangzik pusztában, megértik azt a Krisztus tudományát, életadó beszédét szomjazó lelkek, s örömmel sorakoznak igaz ügyünk kibontott lobogója alá, hogy velünk együtt küzdve, gyarapodjanak a hitben, erősbuljenek a szeretetben, s egyesült erővel építsük anyaszentegyházunkat, terjesszük istennek országát. Örömmel szemléljük, hogy értekezleti gyűléseink hova-tovább mindig népesebbek lesznek. Nem csak a munkás nép sokasága adott e napon hálát istennek a hit-újítás áldásaiért, hanem eljöttek imádkozni, részt venni a szellemi táplálékból az úri osztály tagjai közül is sokan. Igen szépen egészítették ki gyülekezetünket a megjelent papnék, és felekezeti tanítóink. Így, csak így lehet, és lesz áldás munkálkodásunkon, s nyerhet teljesülést kitűzött célunk.

Értekezletünk programjának első részét a reformáció emlékére szentelt isteni tisztelet alkotta. A csak nem rég javított erőteljes, szép, nagy orgonán Benedek Árpád kísérte a gyülekezet énekét. Áhitatteljes, buzgó alkalmi imát mondott Kis Lajos, körtvefáji pap. Ima után, Makkai Kálmán, sáromberki ref. ének-vezér tanító vezetése mellett, orgona kísérettel, a sáromberki ref. iskola növendékei énekelték két

szólamban a magyar »Himnusz« első versét. Farkas Károly, póka-keresztúri pap, Mát. XXII. 21. alapján: »*Adjátok meg, a mi a császáré, a császárnak, és a mi az istené, az istennek*«, alkalmi beszédet tartott. A közfigyelem tárgyat képező, és szónoki hévvel előadott egyházi beszéd után, még az iskolás gyermekek két szólamu kara énekelt orgona kíséret mellett egy »Fohászt«, s ezzel az isteni tisztelet véget ért. E helyen is ki kell emelnünk Makkai Kálmán ifju tanító barátunk buzgalmát, ki a műének terén szép sikert mutatott föl mai szereplésével. Vajha, többi tanítóink is követnék a jó példát! Így lehetne isteni tiszteleteinket a maga egyszerűségében is széppé, vonzóvá tenni. Ma már jogosan elvárjuk tanítóinktól, hogy a képezdekben gyűjtött tudományt e téren is kamatoztassák, és gyümölcsöztessek az életben, az iskolában, és templomunkban egyiránt.

A közönség lankadatlan érdeklődése mellett folyt le, ugyan csak a templomban, programunk második része.

Isten-tisztelet végeztével, Tavasz József, elnök, ügyesen szerkesztett rövid beszéddel nyitotta meg az Értekezletet, jelezvén a megoldásra váró nehéz, de gyönyörűsége teladatot, mely kötelességeink hiv teljesítéséből folyólag, most, az új idők küszöbén ránk, papokra, tanítókra, szülőkre, egyházunk minden tagjára vár, s melynek bölcs, ol os megoldásától függ anyaszentegyházunk további fejlődése, virágzása, erősödése. Egyszersmind, rámutatott arra is, hogy a vallás-egyenlőség, és felekezeti egyenjogúság elvéből folyólag, éppen most van ideje és helye, hogy az 1848-ik évi XX-ik törvény-cikkben foglaltak, mint jogosan kívánhatjuk, sőt követelhetjük, ne csak írott malaszt maradjanak, hanem a valóságban is végrehajtsanak. Harcot kezdeni, nem hivatása a Papi Értekezletnek; de, igen is melegágya kell hogy legyen minden Papi Értekezlet a szellem, a lelkesedés, és a kitartás ápolásának, mely kivívhatja a győzedelmet.

(Vége következik.)

TÁRCA.

Zwingli, és Kálvin.

(Kis Albert, illyefalvi ref. lelkész felolvasása a sepsi ref. egyházmegyé októ. 31-iki Papi Értekezletén)

Egy felolvasás szűk kerete nem elég arra, hogy két ilyen férfiú alakja, a maga imponáló nagyságában bemutatható legyen; nem is erre törekszem én, csupán főbb vonásaiban kísérem meg a két dicső reformátor alakját egymás mellé állítva felmutatni; és pedig szólok először is a két reformátor gyermekkoráról. Azon hitben vagyok, hogy az ember egész életére elhatározó befolyással van a gyermekkor.

A gyermekkorban van letéve alapja a jellem fejlődésének, a cselekvés irányának, a gondolatok szárnyalásának, s nem ritkán az akarat, az erő és az elhatározás szilárdsága ide gyökerezik. Azért nem tartom feleslegesnek, a két reformátor gyermekkorára és környezetére egy futó pillantást vetni.

Zwingli a szabad Svájcnak szülötte, jómódu földmives gyermeke, mindkét ágbeli rokonsága által tekintélyes állásu emberekkel összeköttetésben; istentől kitünő lelki tehetségekkel megáldva, ott növelkedett a szabad természet öln, bámulva az Alpok égbe meredő csu-

csait, megaranyozva a felkelő és lenyugvó nap sugárözönétől, élvezve a havasalji völgyek dus növényzetének fűszeres illatát; elbájolva a derült ég milliárd csillagoktól ragyogó boltozatának szemlélésétől s néha talán megrendülve a hegyes vidékek gyakori zivatarainak menydörgéseitől és cikázó villámaintól. Zwingli gyermekkorának jó részét künn a szabadban töltötte; együtt hallgatta a pásztorfiukkal a legelésző nyáj kolompjának csilingelését, csoda-e, ha a szép tehetségekkel megáldott ifju lelkében önkénytelen vonzalom támadt a szép, a nagyszerű iránt, fellángolt kebelében az igazság szent szerelme s nehe annak a hősi bátorságnak indult csirájába, mely őt később a kappelni térre vezette. Csoda-e, ha a vallásos érzelmeknek önkénytelen nyilvánulása hatotta át az ifju kedélyét, mely ama szavakat hozta a koronás próféta ajkaira: »Mely nagyok uram a te cselekedeteid« s hogy ez érzelmek mélyebb gyökeret verjenek a zsenge szivben, arra nem kis befolyással volt a »jó öreg nagymama, ki ügyes bibliai történetek és hitmondák elbeszélésével élesztgetta azokat.« (Benke.)

Egészen más körülmények között folytak le másik nagy reformátorunk, Kálvin, illetőleg eredeti családi nevén Cauvin, vagy Caulvin Jánosnak gyermekévei.

Kálvin született Franciaországban, Noyonban, 1509. július 10-én, tehát 25 és fél évvel később Zwingli után, ki 1484. január 1-én lett istentől e földi hazának ajándékozva. Kálvin atyja egyházi hivatalnok volt, még pedig a noyoni székesegyház káptalanánál apostoli jegyző, püspöki titkár és az egyházi törvényszék ügyvéde. »Oly hivatalok, melyeknek sem jövedelmök, sem méltóságuk nem volt oly nagy, mint most nevök után gondolhatná az ember«, írja Révész.

Semmi nem bizonyítja ezt inkább, mint azon körülmény, hogy a hat gyermeke atya, János fia részére már 12 éves korában a logerinei káplánság s később más papi állomások jövedelmeit volt kénytelen a püspökség útján megszerezni, hogy tanulói pályáján tovább haladhasson. Kálvin atyja alapos műveltsége mellett komoly, szigorú jellemű, a kötelesség teljesítésében páratlan következetességű ember volt, anyja pedig a vakbuzgóságig vallásos nő, ki gyermekeit még játék közben is imádságokra tanította.

A szülői befolyás ezek szerint annyira beoltotta már a gyermeki kebelbe az egyházi pálya iránti vonzalmat, hogy Kálvin, bár atyja kívánságára később theologiai tanulmányait a joggal cserélte fel, atyja halála után mégis csak az egyházi pályára tért vissza.

Kinek ne jutnának ezek eszébe, midőn Kálvin életében később azt a szívós akaratot látja nyilvánulni, mely a legnagyobb nehézségek leküzdésétől sem tudott visszarettenni s cselekedeteiben azt a szigorú következetességet észleli, mely őt a Servet megégettetéséig vitte.

Ennyit említve meg a két reformátor gyermekkori körülményeiről, szóljunk röviden, t a n u l ó i p á l y á j u k r ó l i s.

A két reformátor tanulói pályájának összehasonlítása nem sok megjegyezni valót mutat. Mindkettő egyiránt kitűnt kortársai között nemcsak jó magaviseletével, nemcsak páratlan szorgalmával, hanem mindenképpen a felfogásnak istentől nyert oly rendkívüli tehetségével, melylyel tanáraiknak legmagasabb elismerését, monhatnám, bizonyos nemét a tiszteletnek, vívták ki, mely tanuló társaik bámulatát vonta magára.

Nem életrajzokat írok, azért nem tartom szükségesnek, részletesen leírni tanulói pályájuknak egész folyamát; hol kezdették, folytatták és végezték be azt a méh szorgalommal folytatott munkát, melylyel az ismereteknek valószínű kincshalmazát gyűjtötték össze: csak annyit kívánok megjegyezni, hogy mindkét reformátor korának legjelesebb tanintézetét látogatta s jó szerencséjük a legkiválóbb tanárokkal hozta érintkezésbe.

Zwinglinek Bernben, mint középiskolai tanulónak, egyik jeles tanára volt a költői tehetségekkel megáldott Wölflin, vagy Lupullus Henrik, ki bizonynyal befolyással volt Zwingliben a költői hajlamok felébresztésére. Zwingli már Bernben annyira kivált tanuló társai közül, hogy a dominicanus barátok, hogy a tehetséges ifjút rendjöknek megnyerhessék, rávették őt, hogy addig is, míg koránál fogva törvényesen beléphetne a rendbe, költözzék a zárda és lakjék közöttük; azonban, atyja és nagybátyja értesülvén a fenyegető veszélyről, őt haza szelítették. Ezután két évet töltött a bécsi egyetemen, majd ismét Baselbe ment, hol különösen a már akkor nagyhirű tudós, Wittelbach tamás, gyakorolt fogékony lelkére nagy befo-

lyást; az a Wittelbach ki merete mondani: »Nincs messze az idő, midőn a scholasztika theologia eltöröltetik és az ó-egyház tanítása ismét isten igéjének alapjára lesz fektetve. A bünbocsánat római csalás, csak a Krisztus halála az egyetlen váltság bününkért.« »Az igazság ily őszinte szavai fogékony talajra hullottak Zwingli lelkében, hol hatalmas erőre emelkedve, felséges gyümölcsöket termettek«, mondja Benke.

Kálvin tanulói pályáját Noyonban kezdette, egy vidéki urí családnál, mint magántanuló folytatta, Orleans és Páris különböző alsóbb és felsőbb tanintézeteiben végezte be.

Mint előbb is jeleztem, a szülők óhajta volt, hogy a jeles tehetségű fiut a papi pályára készítsék, ez irányban folytatta az ifju is tanulmányait, a mennyiben t. i. azon időben szakismeretekre való különös törekvéstről lehet szó, midőn az általános műveltség univerzális jártasságot, nemcsak mély ismeretet követelt a tudományok minden ágában.

Jelesebb tanárai gyermek korában Cordier Mathurin, később Orleansban Oliveten Róbert volt; atyja kívánságára a jogi tudományok felé irányozta figyelmét. Párisban Alciati Andrást hallgatta; ugyanitt ismerkedett meg a híres Wolmárral, ki a hellen irodalom mellett az új szövetségi exegezisbe vezette be a jeles ifjút.

S Kálvin nem hiában frequentálta a legkiválóbb intézeteket, nem hiában hallgatta a legjelesebb tanárokat, már ifju korában akkora hirre tett szert, széleskörű ismeretei által, hogy több európai híres tudós között, ő is véleményadásra lett felszólítva az iránt, hogy vajjon VIII. Henrik, angol királynak házassága sógornőjével, arragoniai Katalinnal érvényes-e?

Még csak annyit kívánok ifju éveikről megjegyezni, hogy a gyermekkori behatások nyomai itt is megláthatók. A szép természet ölen nevededett Zwingli lelkében, nemcsak a tudományok iránt volt nagy a fogékonyosság, hanem a művészeti tárgyak iránt is nem kis érdeklődést tanúsított, sőt a rajzban és zenében szép előmenetelt mutatott.

Kálvin tanulói korát pedig így jellemzi Révész, az általa használt források alapján: »Jellemére nézve magába vonult, komoly és szigorú volt. Tanult szüntelen, játékba nem vegyült, könnyelmű társainak kemény cenzora volt. Keveset beszélt, s ha szólott, az mindenkor komoly és döntő volt. Társalgást nem kesett, folyást visszavonulva élt.«

Ennyit tanulói pályájokról és most szenteljünk egy pár sort reformátori működésünknek.

(Vége következik.)

Felhívás,

Alsófehérvármegyében fekvő ev. ref. egyházközségeink tiszteletes papjaihoz.

Ez év jul. 20-ról felhívást intéztem volt a *nagyenyedi, gyulafehérvári, kükküllői és nagyszabeni* egyházmegyék azon tiszteletes papjaihoz, a kik Alsófehérvármegye valamelyik községében viselnek papi hivatalt. Arra kértem tisztelt pályatársaimat, hogy a jelen év végéig közöljék velem egyházuk Emlék- és Jegyzőkönyveiből:

1. Mikor alakult azon községben a református egyház; kik voltak papjai, és kiválóbb tanítói; mikor keletkezett az iskola, s megvan-e még? Általában pedig: fűződik-e valami egyháztörténeti, vagy nemzeti műveltségre tartozó nevezetes esemény az egyház életében?

2. Az egyház patrónusai a múltban és jelenben; tőke vagyona és jövedelmei; középületei minő karban vannak?

Ezen adatok Alsófehérmegyének a milleniumra készülő monografiájához szükségesek. Én vállalkoztam arra, hogy Alsófehérmegyében a protestáns egyházak történetét és miveltségi életét rajzoljam a nevezetes nemzeti ünnepre.

Eddig még csak egy pár egyházból kaptam adatokat és aggódnom kell a miatt, hogy paptársaim késnek, ilyen csekély fáradságba kerülő hazafias áldozatot meghozni. Mind egyházunk, mind nemzetünk multjának és jelen miveltségi életének felmutatására serényen dolgoznak egyesek és testületek; csak mi maradnánk-e közönyösek, kálvinisták, a kiknek oly szép multja van a haza és nemzet megmaradásában és felvirágzásában?

Lám, az evangélikusok esperese, nagytiszteletű dr. Arc Gusztáv ur. sietet közölni velem a szükséges adatokat egyházaról; az alsófehérmegyei románok egyházi életéről dr. Moldován Gergely, egyetemi tanár már készített is egy jeles munkálatot.

Ismételten kérem tehát tisztelt pályatársaimat, Alsófehérmegye községeiben hivataloskodó papokat, küldjék el legalább a jövő évi január 15-ig a kívánt adatokat. Nem hiábanvaló munkát fognak végezni.

Nagy-Enyed, 1895. december 1-én.

Makkai Domokos,
tanár és ev. ref. pap.

Különfélek.

= **Főtiszt. püspök, Szász Domokos, aa.** a testi, és lelki munka, fáradság, és törődés után, szükségét érezvén a megpihenésnek, a konventi ülések bezárása után, egy pár heti tartozkodásra Crkvenicába utazott. Őszintén kívánjuk, hogy a déli vidék balsamos levegője mutassa meg jótékony hatását, s püspök aát. teljes munkaerejében láthassuk viszont itt, hol őt nem pótolhatja senki.

= **A theol. fakultás tanári karának nov. 27-én** tartott felolvasásáról, és a dec. 1-én tartott vallásos összejövetelről tartozunk referálni olvasóinknak. Amabban részt vett Molnár Albert, imával, Kenessey Béla megnyitó beszéddel, és Pokoly József, felolvasással; emebben ismét Pokoly József, és dr. Kecskeméthy István tartottak vallásos beszédet Esd. 37. fejezete felett. Miután kedves alkalmunk lesz, legközelebből már megkezdeni a felolvasások közlését lapunkban, nem elegendünk abba az izlésteleenségbe, hogy dicsérettelkel halmozzuk el a közreműködőket. A legnagyobb dicséret abban nyilvánul, hogy úgy a vallásos összejövetelek, mint a felolvasások már eddig is nem hogy a legnagyobb tetszésben részesültek, de egyre tokozódó olyan népszerűségnek örvendenek, hogy már is szűknek bizonyul a fakultás díszterme. Hangos biznyság ez a mellett, hogy a közreműködő derék tanárok eltalálták azt a hangot, mely magasabb vállalkozásukhoz nem csak illik, de föltétlenül szükséges; és bizonyíték a mellett, hogy az emberi szívből, az emberi lélekből soha ki nem veszhet a vallásos érzés, az örökkévaló világok után való éhség, és szomjuság. Egyszersmind példaadás, hogy a templom és iskola mellett, ez a formája a hit, és a vallásos-erkölcsi élet terjesztésének, egyike a legfontosabbaknak, oly magvetés, melytől biztosan várhatni az aratást. Kérjük paptársainkat, tegyenek kísérletet, és győződjenek meg, hogy buzgolkodásuk e tekintetben a legszebb örömeiket fogja nem csak számukra teremni, hanem a gyülekezet épülését is.

= **Kérelem, egyetemes ref. egyházunk lelkészeihez.** Tisztelettel kérem tiszt. lelkész-társaimat, hogy mindazok, kik az erdélyi ev. ref. papfiuk *Szeretetháza*, és fakultásunk *Tápiintézete* javára kibocsátott szelvény-könyvecskék

értékesítését elvállalni, szivesek voltak, de annak eredményéről mind ez ideig nem értesítettek úgy a szelvény-könyvecskéket, mint azok értékét, a máj napon kezdve, *Maros-Vásárhelyre* legyenek szivesek címekre küldeni. Azokat pedig, kik a gyűjtésről elszámoltak, kérem, gyűjtésük nyugtázásával pár napot várni sziveskedjenek, mert erre nézve most tettem meg hivatalos jelentésemet egyházkerületünk Igazgató-Tanácsához. Maros-Vásárhelyt, 1895. december 3. *Tóthfalusi József*, ev. ref. lelkész.

= **Kérelem.** Az erdélyi ev. ref. állandó Igazgató-Tanácsunk 3,634—1894. szám alatt dec. 31-én kelt engedélye folytán, a radnótfáji ev. ref. egyházban újonnan épült templom fölszerelési költségeire, ez évben nevezett egyház presbiteriuma gyűjtést eszközölt. A szétküldött felhívások által megtalált egyházközségek, és egyesek közül többen sziveskedtek is adakozni. Mivel a nagyobb rész, azonban, nem reflektált, tisztelettel kérjük az adakozni még kész egyházakat, és egyes hitsorsokat, hogy lehető becses adományukat jelen év végéig hozzánk juttatni, sziveskedjenek, mikoris a már bejött, és a bejövendő adományokról az egyházi előjáróság számadását, haladék nélkül, közzé teszi. Radnótfája (u. p. Szász-Régen), 1895. dec. 1. Gergely Lajos, ref. lelkész. Csorvási József, gondnok.

= **Halálozás.** Nyugalmazott bogdándi lelkész, és húzamos időken keresztül volt szil.-szolnoki esperes, *Dombi Lajos*, életének 77-ik évében, november 28-án meghalt. Egyike volt ő is még azoknak a keveseknek, kik erudiciójukat még a szabadságharc előtti korból hozták át, hogy például szolgáljanak az újabb nemzedéknek, hogyan lehet szolgálatot teljesíteni isten országában a nélkül, hogy a világ tetszését, tapsait várnók, követelnők. Igénytelen, egyszerű férfi volt; de buzgó, hiv. munkás, és megbízható minden körülmények között. Több, mint negyven esztendőn keresztül volt munkálkodó azon a pályán, melynek egyetlen jutalma, a jók emlékezete. Hisszük, hogy ez jótékonyan fog virasztani az elhaló porok felett.

= **Helyreigazítás** »Egyházi énektanításunk a nép iskolákban« című cikkemben a közlött husvétii ének 2-ik versszakának 4-ik sora, mely így hangzik: »Örök életet talált«, kimaradott. E sor ugyanis hiányzik újabb énekes könyveinkben, valószínűleg nyomdahiából, míg a régebbiekben megvan. Lőrincy Gábor, m. kályáni pap aa, ki nek szives figyelmeztetése vezetett engemet e hibára, megjegyzi, hogy még akárhány kántortúl hallotta ez éneket, mindenik felsült a második versszakkal ezen ok miatt. Nem lesz tehát felesleges dolog, a kántorokat e körülményre figyelmeztetni. A szóban levő 2-ik versszak tehát egész terjedelmében így hangzik:

»Jézus él, mi is élünk,
A haláltól nem félünk;
Mert meggyőzte a halált,
Örök életet talált,
Isteni erejével,
Hathatós érdemével.«

Egyházi hatóságunk figyelmét külön felhívni e hiányra, feleslegesnek tartom, mert meg vagyok győződve, hogy köztudomásra jutván az, intézkedni fog, hogy annak idejében egy esetleges új kiadás alkalmával, e nyomdahiába kijavittassék. Nyárad-Szentanna 1895. nov. 30-án. *Rákosi György*, ev. ref. pap.

= **Nők az egyetemen.** A modern társadalom egyik legfontosabb kérdésében: a nő-kérdésben korszakalkotó lépéshez segítette a magyar társadalmat *Wlassics Gyula*, kultusz-miniszter. Kieszközölte ugyanis a legfelsőbb jóváhagyást arra nézve, hogy bizonyos tudományos pályákhoz szükséges tudományos képesítés elnyerésére, a jövőben a nők előtt is megnyiljanak a magyar tudományos egyetemek kapui. A miniszter a királyi határozatot egyelőre három pályára kérte ki: az orvosi, a gyógyszerészi, és a tanári pályára. De, a nőknél ezekhez a pályákhoz szükséges okleveleknek a megszerzése bizonyos feltételekhez lesz kötve. Így csak azokat a nőket bocsátják tudományos képesítésre, a kiknek a választott

Protestáns Közlöny

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XXV. Évfolyam.

Kolozsvártt, 1895. December 12.

50. szám.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN EGY IVEN.

Előfizetési ára: Egy évre 6 forint, félévre 3 forint, negyed-
évre 1 forint 50 kr.

Szerkesztőségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések *bérmentve*
küldendők: *Külmagyaruta 9. sz.*

Az egyházmegyék felosztása.

III.

Második cikkünk konkluziójára, a hol az új egyházmegyék hivatalnokainak javadalmazását tüntettük fel, bizonyára sokan megcsóválták fejüket. És látszólag nem ok nélkül, mert a mai világban új intézményeket nem igen teremtenek a nélkül, hogy tisztviselőit a réginél jobb fizetésben ne részesítsék.

De hát, itt egy oly intézményről, és annak átalakításáról van szó, a mely nem anyagi érdekeken épült és áll fenn, hanem a Szentléleknek soha el nem múló erején, és azon a buzgóságon, melyet ama lélek bennünk is lánggra gyújtott. Jeleztük már, hogy ez a buzgóság bármennyire eleven lánggal égjen is, a mostani viszonyok szükségseit ki nem elégitheti. Ugyde, az új helyzetben a szükségek, a terhek, a feladatok már megszolanak, s ama kötelesség, mely akkor vár az egyházmegyei hivatalnokra, már nem lesz olyan széles körű, olyan nagy gondot adó, hanem inkább szép, és gyönyörűsége: nem eshetik tehát senkire nézve kellemetlenül, ha kevesebb tisztelet díjban is részesül.

Hiszen, ha kevesebb munka mellett se kapnánk embereket amaz állásokra, a mely állások akkor valóban megtiszteltetések lennének az illetőkre: akkor jaj lenne a kálvinista vallásnak, mert szolgálai csak »haszontalan szolgálak« lennének, a kik az idők intő szavát nem tudták megérteni. Ezt, azonban, még csak feltételezni se merjük.

Az egyházmegyei tisztviselők javadalmazásával, mint pénzügyi kérdéssel kapcsolatosan, meg kell emlékeznünk az egyházmegyei gyámpénztárakról is. Mi lesz ezekkel, ha a felosztás bekövetkezik?

A megoldás, szerintünk, úgy volna leginkább megnyugtató, ha mindenik egyházmegye kimondaná, hogy a felosztás kezdetétől, vagy a mi még

célszerűbb volna, az országos gyámintézet életbe léptétől számítva, új tagokat nem vesz föl, hanem mérsékelt tagdíjakkal, vagy a nélkül, kezelteti tovább azoknak javára, a kik addig a jogigényt ahhoz már megszerezték. Ezt a kérdést különben az anyaegyházmegyék, mint keblü ügyet, igen könnyen elintézhetik, hiszen, az országos gyámintézet ugy is minden lelkészre nézve kötelező lesz.

Az eddigiek után, rátérhetünk most arra, hogy a felosztást minő elvek szem előtt tartásával óhajtanók keresztül vinni. Két szempont van, mely előttünk áll, és irányadóul kell, hogy szolgáljon. Egyik a jelenlegi egyházmegyék népessége, és a másik a geográfiai fekvése. E kettőnek egyesítésével, lehetne olyan arányos beosztást létre hozni, a mely beosztás mellett sem a lélekszám nem lenne egyik egyházmegyében sem sok, sem a távolság nem akadályozná a gyors adminisztrációt, és az öntudatosabb egyházi élet megteremtését.

Bár az arányosabb beosztás létesítésére két elvet mondék ki, szem előtt tartás végett, mégis, én magam kénytelen vagyok csupán a lélekszám után indulni el, mert sajnos, mindenik egyházmegye geográfiai fekvését nem ismerem pontosan, térképről pedig nehéz, helyes fogalmat szerezni. Erre nézve, azonban, ugyis mindenik egyházmegye saját maga tenné meg javaslatát, és itt elégséges annyi, ha jelezzük, hogy melyik egyházmegye hány részre lenne felosztandó. Ugyszintén a létesítendő egyházmegyék elnevezésére sem terjeszkedünk ki, mert ez is a helyi viszonyoktól függ.

E szerint, a vajda-hunyadi egyházmegye, nagy terjedelmére való tekintettel, felosztatnék két részre. (1. 2.) (A zárjel közé tett számok az új egyházmegyék sorszámát jelölik.) A gyula-fehérvári maradna, a mint van. (3.) A nagy-enyedi, lélekszámánál fogva, három részre. (4. 5. 6.) A kolozsvári marad. (7.) A kolozs-kalotai, lélekszámánál és fekvésénél fogva, két részre (8. 9.); megjegyezvén, hogy ennek egy néhány félre eső községe egészen elvételnek innen.

A szilágy-szolnoki, terjedelme és lélekszámára való tekintettel, négyre. (10. 11. 12. 13.) A dézsi, és széki, kettőre-kettőre. (14. 15. 16. 17.) A nagysajói marad. (18.) A görgényi kettőre. (19. 20.) A marosi, lélekszámára, és nagy terjedelmére való tekintettel, négyre. (21. 22. 23. 24.) A küküllői háromra. (25. 26. 27.) A n.-szebeni marad. (28.) Az udvarhelyi négyre. (29. 30. 31. 32.) Az erdővidéki marad. (33.) A sepsi kettőre. (34. 35.) Az orbai, kézdi, romániai megmaradnának, a mint vannak. (36. 37. 28.)

Tehát, a jelenlegi egyházmegyék száma éppen megkétszereződne. Legkisebb lenne, ketté vágás folytán, a két vajda-hunyadi (3046 lélek), és legnagyobb az orbai (13,852 lélek). A többi mind e két szám között váltakoznék. Az egyes egyházmegyék közül a legkevesebb egyházközség tartoznék a kolozsvárihoz (kettő), mely nagyságra nézve második helyen állana; és legtöbb tartoznék a két székihez (tizenkilenc-tizenkilenc), melynek lélekszáma tiz-tizenegy ezer közt állana. Míg ellenben, a lélekszámra legnagyobb egyházmegye is (orbai) csak tizenegy egyházközséget foglalna magában, és a legkisebb (két vajda-hunyadi) tizenkettő-tizenkettőt.

Kitűnik e rövid összehasonlításból, hogy az ekkint történendő felosztás után, az arány, az egyes egyházmegyék között, meglehetősen helyre állana, a mi, természetesen, a kormányzást nagyon megkönnyitené, és a munkát is apasztaná.

Ugyde, mint ha csak hallanám, hogy mikor az egyházmegyei adminisztrációt könnyítjük, ugyanakkor nehezítjük a központi kormányzást, szaporítjuk az Igazgató-Tanács munkáját. Az tény, hogy ebben van valamelyes igazság. De, ha tekintetbe vesszük azt, hogy az Igazgató-Tanács jelenleg igen jól berendezett apparátussal működik, és hogy közérdekű rendeleteit többnyire sokszorosítva küldi szét: csupán az expedicionális munka szaporodnék. Hiszen, az egyházközségek száma ugyan az marad, a mi eddig volt. De ama csekély expedicionális munkát másfelől megkönnyitené az a körülmény, hogy ez után az espereseknek nem kellene egy vagy más dologban sürgetőt küldeni, mert mindenik a maga ügyét gyorsabban tudná végezni, nem lévén annyira megterhelve.

Hogy a felosztásra nézve az idő eljött volna, azt nem állítjuk; de hogy a jelek e mellett szólanak, azt látjuk; s hogy a jelenlegi állapotot sokáig fenn nem lehet tartani, az is bizonyos. Éppen azért, a kérdést minden oldalról elő kell

készítenünk. A kezdeményezést e tekintetben az egyházmegyéknek kell megtenniök, és pedik első sorban azoknak, a melyek leginkább érzik szükségét.

A Papi Értekezleteknek bő alkalma nyílik e felett tanácskozni, hogy az ügy az egyházmegyei gyűlésekre előkészíttessék. Az egyházmegyei gyűlések kedvező határozata küldessék meg az egyházközségeknek, hogy ezek is nyilatkozzanak. Az ekkint beérkezett feleletek alapján aztán az Igazgató-Tanács véleményes javaslatot terjeszt a kerületi közgyűlés elé (Utasítás 46. §. e), a mely szintén meghozván a maga határozatát, legfelsőbb jóváhagyás végett az egyetemes zsinat elé terjeszti az ügyet. (Zsin. törv. 86. §. c.)

Ezekben, a felosztásra nézve, szerény véleményünket nyilvánosságra hozván, át adjuk a szót másnak.

Vajda Ferenc.

Az országos ev. ref. lelkészi özvegy-árvagyámintézet alapszabálya.

(Véglegesen megállapítva és elfogadva a november hó 22-én, s folytatólag tartott konventen.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. A magyarországi ev. ref. egyetemes egyház 1891—93. évi országos zsinatának 321. sz. alatt kelt végzése alapján, az ev. ref. hitvallású lelkészek, körlelkészek (missziónáriusok), és theol. tanárok leendő özvegyeinek és árváinak gyámolítására országos gyámintézet alapítatik, melyből az alábbi §§-okban megállapított feltételek korlátai között, az özvegyek állandó év-járadékban, s az árvák neveltetési, esetleg, gyámolítási segélyben részesíttetnek; a befolyó évi jövedelmek egy részének folytonos tőkésítése által pedig oly alap létesíttetik, mely az országos gyámintézet állandó főtartását, s fejlesztését biztosítsa.

2. §. Az intézet címe: »Országos ev. ref. lelkészi özvegy-árva-gyámintézet.«

Székhelye: Budapest.

3. §. Kötelezett tagjai:

A magyar korona területén, vagy bár ezen kívül, jelenleg működő, vagy ezután szolgálatba lépő rendes lelkészek, és állandóan alkalmazott, vagy alkalmazandó körlelkészek (missziónáriusok), kik a magyarországi ev. ref. egyház főhatósága alatt működnek.

Tagjai lehetnek ezen gyámintézetnek a theologiai rendes tanárok, és a lelkészi jelleggel bíró rendszeresített vallás-tanárok, ha a jelen szabályzatban az egyes lelkészekre megállapított feltételeket vagy ők maguk, vagy a tanintézetet fentartó testület, vagy pártfogóság éppen oly mértékben teljesítik.

4. §. A harmadik §-ban megnevezett, esetleg jövőben szervezendő hasonló minőségű állomásokon alkalmazandó lelkészek és missziónáriusok is, tekintet nélkül nős, vagy nőtlen állapotukra, a gyámintézet tagjai sorába belépni, kötelesek lesznek.

5. §. Segélyezésre igényt nem tarthat azon lelkészi özvegy, vagy árva. kinek néhai férje, illetve, atyja, állásáról önként lemondott, vagy egyházi bíróság jogerős ítéletével, az egyházi törvény 303. §. e) pontja értelmében, hivatalától véglegesen megfosztatott.

9. §. A gyámintézet tagjainak özvegyei, az egyenlőség és testvériség elvének megfelelően, tekintet nélkül az elhalt férj által élvezett fizetés mennyiségére, s annak szolgálati idejére, a belépési járulék, és öt évi tagdíj befizetésének kötelezettsége mellett, mindnyájan egy, és ugyanazon összegű évjáradékban részesülnek. S a menyenyiben a belépési járulék, és az öt évi tagdíj be nem fizettetett volna, az azokból hiányzó összeg az özvegy évi járulékából két év alatt, egyenlő részletekben törlesztetik le, illetőleg, tartatik vissza.

A gyámintézet tagjainak árvái pedig, tekintet nélkül a néhai atyjok által teljesített befizetésre, árvaságra jutásuk után azonnal mindnyájan egyenlő összegű neveltetési, esetleg, gyámolítási segélyben részesíttetnek.

7. §. Özvegyi évjáradékok, és neveltetési, esetleg gyámolítási segélyek azonban azon napot követő hó elsőjéig folyósítandók, és fizetendők ki, évnegyedi utólagos részletekben, melyen a jogcím azokra nézve beállott, s azon hónap végével szüntetendők meg, melyben jogcímök elenyésztek.

A kegyeleti év tartama alatt az országos gyámintézet segélye igénybe nem vehető.

8. §. A jogosítottak állandó segélyezésre való fölvétele hivatalból eszközöltetik, az illető esperes indokolt fölterjesztése alapján, a gyámintézet végrehajtó bizottsága által.

9. §. Az állandó segélyezésben részesülők, az arról kiállított nyugtákon, az illetékes ev. ref. papi hivatal által igazoltatni kötelesek az életben lételt, özvegyi állapotot, ev. ref. voltukat, és az árváknál a 13. és 14. §-ban meghatározott feltételek fennállását.

10. §. Azon kérdés felett, hogy van-e a folyamodó özvegynek, vagy árvának állandó évjáradékra, és neveltetési, illetőleg, gyámolítási segélyre igénye: a gyámintézeti alapot kezelő közalapi végrehajtó bizottság határoz, mely ellen a kézbesítéstől számított harminc nap alatt, birtokon kívül, a konventhez lehet fölbebizni.

II. FEJEZET.

Az özvegyek, és árvák segélyezéséről.

11. §. A gyámintézet tagjainak özvegyei, a férj elhalálása után állandó évjáradékban, árvái pedig, atyjuk elhalálása után neveltetési, esetleg, gyámolítási segélyben részesíttetnek.

12. §. Az özvegyi évjáradék összege, egyelőre tiz év tartamára, évi 250 frtban állapittatik meg, mely összeg, azonban, a jelen szabályzat 30. §-ában jelzett revízió eredményéhez képest, tiz év múlva feljebb is emelhető.

13. §. Az árvák részére folyósítandó neveltetési, esetleg, gyámolítási segély összege, csak atyátlan árváknál, minden egyes árvára külön-külön, évi 50 frtban állapittatik meg, a szülők nélküli árvák pedig, szintén külön-külön, évi 75 forintot nyernek neveltetési segély címén. Ezen neveltetési, esetleg, gyámolítási segély azonban, csak hat-hat árva részére folyósíttatik, s így ennek ösz-

szége, teljesen szülőtlen árváknál, az évi 450 forintot, atya nélküli árváknál pedig, az évi 300 forintot egy-egy családra nézve felül nem haladhatja.

14. §. Az évjáradék kiszolgáltatása megszűnik, ha:

- a) az özvegy újból férjhez megy,
- b) az ev. ref. vallásból kitér,
- c) meghal.

A neveltetési segély kiszolgáltatása pedig akkor, ha:

1. a fiu árvák a húsz évet, a nő árvák pedig a tizen-nyolc évet betöltötték, vagy ha előbb is házasságot kötöttek; azonban, a testi, vagy lelki fogyatkozás miatt teljesen keresetképtelen árvák ezen koron túl is esetről-esetre meghatározandó gyámolítási segélyben részesíthetők.

2. az ev. ref. vallásból kitérnek,
3. elhalnak.

15. §. Az atya nélküli árvák, anyjuk elhalálása esetén, a szülőtlen árvák magasabb neveltetési segélyének élvezetébe jutnak.

16. §. Özvegyi évjáradékra, azonban, a fentebb jelzett előfeltételek megléte esetén is, csak az az özvegy tarthat igényt, ki néhai férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg kelt össze, annak haláláig vele együtt élt, és kifogástalan életet folytat.

Állandó segélyre pedig csak azon árvák bírnak igényjogosultsággal, kik az elhalt lelkész törvényesen leszármazó édes gyermekei.

17. §. Az előbbieken megkívánt általános kellékeken kívül, az előbbi pontokban felsorolt esetekre, még a következő rendelkezések állapittatnak meg:

a) Azon özvegyek, kik néhai férjükkal ennek hatvan éves kora után keltek egybe, állandó ellátásra igénynyel csak akkor bírnak, ha néhai férjükkal legalább öt évig éltek házasságban.

b) Azon özvegy, ki néhai férjével nem élt együtt, vagy attól törvényesen elvált, a férj után semminemű segélyre nem tarthat igényt; kivéve, ha igazolja, hogy az együtt nem élés, nem az ő hibájából következett be; a lelkész gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igénynyel bírnak, és szülők nélküli árváknak tekintendők.

c) Azon özvegy, ki erkölcstelen életet folytat, vagy valamely büntett, vagy nyereségvágyból eredő, vagy a közérkölcsiséget sértő vétség miatt a polgári bíróság által elítéltetett, évjáradék iránti igényét nem érvényesítheti, s a netán már megszerzett állandó segélyt elveszti, a lelkésztől származott gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igénynyel bírnak, s szülők nélküli árváknak tekintendők.

III. FEJEZET.

A gyámalap, és annak kezelése.

18. §. Az országos ev. ref. lelkészi özvegy-árvai gyámintézet alapja áll:

1. A gyámintézeti tagok által fizetendő, s évi fizetésük tiz százalékában megállapított belépési járulékból, a melynek magasabb javadalomba lépés alkalmával a régi, és új díjlevél közötti különbözet után pótolandó.

2. A gyámintézeti tagok által fizetendő, s évi fizetésük két és fél százalékában megállapított évi tagdíj járulékból. Ezen belépési járulék, és évi tagsági díj a

gyámintézeti tagok egyházhatóságilag megerősített, és értékelt fizetése után rovatik ki. A gyámintézet megalakulásakor az egyházmegyék által 1894. évben jóváhagyott, és az egyetemes konventhez fölterjesztett jelentő ivben kitüntetett, és a 29—1895. sz. konventi végzés értelmében kiigazított fizetések, a természetbeni lakás pénzértékének levonásával, vétetnek ezen járulékok ki-rovása alapjául.

3. Az országos ev. ref. közalap jövedelméből e célra tőkésített összegből, továbbá, az országos ev. ref. közalap tőkéjéből adandó 100,000 forint tőkeösszegből, mely 25—25,000 frtos évi részletekben, négy éven át, tétetik folyóvá. Ezen összeg, az életbe léptetés hatodik évében, 30,000 frttal pótoltatik a közalap tőkeösszegéből.

4. Az országos ev. ref. közalap évi jövedelmének, még pedig az egyháztagok évi járulékából, mint a meglevő tőke kamataiból befolyó jövedelemnek tiz százalé- kából, a mennyiben ez évenként 30,000 frt. maximális összegben túl nem megy.

5. E célra teendő alapítványokból, vagy egyszer, s mindenkorai adományokból.

19. §. Az előbbi szakasz 1. pontjában jelzett járulékok, a gyámintézetbe való belépést követő három éven át, évi egyenlő részletekben fizetendők be, illetékes uton, az intézet pénztárába, míg a 2. és 4. pont alatt foglalt állandó évi járulékok, minden év végére szolgáltatandók be.

20. §. A leendő lelkészek fizetési kötelezettsége a szolgálatba lépéssel, a már szolgálatban levőkre nézve pedig a jelen szabályzat életbe léptetése idejével veszi kezdetét.

21. §. A gyámintézet pénztárába beszolgáltatott járulékok visszafizetésének helye nem lehet.

22. §. A gyámintézet ügyeinek legfőbb intézése, a gyámintézeti alap, és egyéb kezelési ügyek ellenőrzése, az egyetemes konvent körébe tartozik, mely a belépési járulék, és az évi tagsági díj összegét a 18. §. 2. pontja értelmében megállapítja, a papi fizetéseknek tiz évről tiz évre eszközözlendő revíziója folytán helyesbített, s a végrehajtó bizottságnak az esedékessé vált évi járulékok, és nevelési, illetőleg, gyámolítási segélyek kiszolgáltatására vonatkozó előterjesztései fölött véglegesen határoz.

23. A gyámintézetet, mint az egyetemes egyház köztvagyonát érdeklő minden ügyben való határozat-hozatallal az országos közalapi végrehajtó bizottság bizatik meg, mely az esperesek által hozzá fölterjesztett ügyekben határoz, illetve, az állandó segélyek folyósítása, s más fontosabb ügyek tekintetében, egész évi működéseinek kimerítő ismertetésével kapcsolatban, az egyetemes konventhez évenként előterjesztést intéz, s javaslatot tesz.

24. §. Az országos közalapi bizottság, mely a megelőző szakaszban jelzett minőségében »Az országos ev. ref. lelkészi gyámintézet végrehajtó bizottsága« nevet viseli, saját rendes, vagy póttagjai közül egy általa alakítandó, három tagból álló állandó bizottság útján is intézheti az országos gyámintézet folyó ügyeit.

25. §. A gyámintézet összes vagyonának kezelési módját a konvent határozza meg.

26. §. Az évjáradék, neveltetési, illetőleg, gyámolítási segély, s ezen szabályzat alapján támasztható egyéb igények érvényesítését célzó folyamodványok, az illetékes

esperesi hivatalok útján, s azok véleményes javaslatával ellátva, a gyámintézet végrehajtó bizottságához nyujtandók be, mely is a hatásköréhez tartozó ügyekben intézkedik; a konventnek fentartott ügyek elintézésére nézve pedig véleményes jelentését megteszi.

27. §. A lelkészek által fizetendő évi járulékoknak, a lelkészek belépési járulékának a 21. §-ban jelzett időben leendő beszédésével az egyházmegyék bizatnak meg, kiknek e szabályzat rendjén azon jog is megadatik, hogy az év végéig be nem folyt járulékok befizetésére nézve három hónapig terjedhető haladékot adhassanak, öt százalék késedelmi kamatok fizetésének kötelezettsége mellett, s a mennyiben a járulékok ezen idő alatt sem folynának be, a késedelmes lelkészekben e követeléseket egyházi közigazgatási, esetleg, a törvényekben meghatározott polgári úton behajthassák.

28. §. A jelen szabályzattal szervezett országos ev. ref. lelkészi özvegy-árva gyámintézet életbe lépésétől kezdve választandó, vagy kinevezendő lelkészek, körlelkészek, missziónáriusok, illetőleg, theologiai tanárok, és lelkészi jelleggel bíró rendszeresített vallás-tanárok az illetékes egyházmegye hasoncélú intézetébe is tetszés szerint beléphetnek, a mennyiben azon intézet alapszabályai megengedik.

29. §. Jelen szabályzat életbe léptetési idején már alkalmazásban levő lelkészek, körlelkészek, missziónáriusok, illetőleg, theologiai tanárok, és lelkészi jelleggel bíró rendszeresített vallás-tanárok, eddigelé szerzett jogaik fentarthatása végett, az egyházmegyei gyámintézetek kötelekében szintén megmaradhatnak, s alapszabályszerűleg megállapított járulékaikat pontosan fizetvén, özvegyeik, és árváik segélyezés iránti igényüket, tekintet nélkül az országos gyámintézettől nyerhető állandó segélyezésre, az egyházmegyei gyámintézettel szemben is akadálytalanul érvényesíthetik.

30. §. Jelen szabályzat az 1896. évi január hó 1 én lép életbe, és tiz évenként revízió tárgyát képezi.

Igazgató-Tanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1895. dec. 7.

Elnökölt: dr. Kolosvári Sándor, elnök-helyettes, aa. Jelen voltak: Szász Gerő, közjegyző, Gyarmathy Miklós, dr. Vályi Gábor, Herceg Lajos, ig. tanácsosok, Deák József, pénztárnok, dr. Deák Albert, ügyvéd, Márkus János, titkár, Maksay János, számvevő és Kádár János, s. titkár.

Elnök aa. az ülést megnyitván, föl hívja jegyző aát az időközben elnökileg elintézett ügydarabok jegyzékének felolvasására. A felolvasás megtörténte előtt azonban Szász Gerő, közjegyző aa. hivatkozva arra, hogy az elnökileg elintézett ügydarabok, mint inkább csak kezelési és kisebb administratív dolgok, az igazgatótanács elnök és elnök-helyettes által, a kezelési rendszernél fogva, ugyis mindig láttamoztatnak, ajánlja, hogy azok sok időt igénybe vevő felolvasása mellőztesék, hanem a jegyzék tétessék ki a gyűlés asztalára, a tagok által lehető megtekintés végett. Többek hozzá- szólása után, Igazgató-Tanácsunk a javaslatot határozattá emelte.

Ezután elnök aa. az előadók sorrendjét megállapítván, ennek megfelelően, Márkus János, titkár terjesztette elő a jogügyi bizottság javaslatát, dr. Deák Albert, ügyvéd azon kérését illetőleg, melyben a Fodor Farkas-féle hagyatéki ügyben felmerült költségeinek kiutalását kéri. A nevezett bizottság ugyanis abban a véleményben levén, hogy a per végleges eldőltségig a költségek meg nem állapíthatók, azt ajánlja, hogy a tényleges kiadásokra nevezett ügyvéd aának 100 frt előleg utaltassék ki, de költségjegyzéke csak a per lejártja után vétessék tárgyalás alá, akkor levén eldönthető, hogy mennyiben illetik ügyvéd aát egyáltalában perköltségek? Igazgató-Tanácsunk a jogügyi bizottság véleménye értelmében határozott.

Nagyenyedi egyházmegyénk tanácsa ajánlattal terjesztette föl a maros-ludasi vasuti állomáson lakó ref. hívek azon kérését, hogy, habár ők tényleg a gzei határon laknak, de mert M-Ludashoz közelebb vannak s a lelkeszi szolgálatokat ott veszik igénybe, ezen egyházhhoz tartozóknak tekintessenek. Igazgató-Tanácsunk a kérést méltányosnak találván, nevezett híveknek a maros-ludasi egyházhhoz való tartozandóságát, a főt. egyházközségi közgyűlés jóváhagyásától föltételezetten, ki-mondotta.

A harii egyházközség közigazgatási szempontból kérelmezvén a nagyszebeni egyházmegyéből nagyenyedi egyházmegyénkhez leendő csatolását, e kérése teljesíthető nem volt, mert a nagyenyedi egyházmegye székhelyétől szintén igen távol fekszik s így a cél, melyért az átcsatolás kívántatik, elérve nem volna.

A székely-udvarhelyi egyházközség részére 328 frt. 76 kr. fölhajthatatlan követelés törlése megengedett, de az egyházközség előjárósága fölhivatott, hogy jövőre a kölcsönök kiadásánál s az ingatlanok bérbeadásánál nagyobb óvatosságot fejtessen ki.

Az egyházközségi theol. fakultás Igazgatósága a theologusok részére ösztöndíjakra bizonyos összeg megszavazását kéri, de e kérés, fedezet hiányában, teljesíthető nem volt, a mennyiben a költségvetésben e címen előirányzott évi 500 frt már kimerítettett Fölvívni határozta egyuttal Igazgató-Tanácsunk a theol. fakultás Igazgatóságát arra, hogy az összes szükségletekről költségvetési tervezetet készítsen és nyújtson be hatóságunkhoz, melynek alapján a végleges költségvetés összeállítható, s ahhoz alkalmazkodás végett az Igazgatósággal közölhető legyen.

Steiner Ármin és társa. a theol fakultás felszerelési munkáiban résztvett budapesti vállalkozók. tiltakozván a számlájukban levonásba hozott 21 frt visszatartása ellen, értesítettni határozattak, hogy a mennyiben kiutalt követelésüket föl nem veszik, az terhükre bírói letétbe fog helyezettetni, mert a levonás jogosan eszközöltetett.

A theol. fakultás tanári karának azon kérése, mely szerint a hátralékos nyugdíjinté.eti tartozások befizetésére nézve öt évi részletfizetési kedvezményt kérnek, nem volt teljesíthető, mert a közgyűlés által me állapított szabályzattól eltérni, nem áll jogunkban, hanem megadatott részükre is a három éves részletfizetési kedvezmény, mely a kerületi közgyűlés jóváhagyásával

már a nyugdíjintézet többi tagjainak is engedélyezve volt.

Az étfalvi iskola javára rendelt Hadnagy-alap kezelésében ismételen zavarok merülvén fel a községi iskolaszék és ottani lelkészünk között, illetékes esperes aa. utasított, hogy ezen ügyet erélyesen kezébe véve, a kezelés tekintetében kiadott rendeleteinknek a legnagyobb szigorral is szerezzen érvényt.

A Bukovinában fekvő andrásfalvi ref egyházközség indokolt kérésére, megengedte Igazgató-Tanácsunk, hogy a dr. Bukovinszky-féle alapítvány 1894. évi kamatai a mult évben végrehajtott egyházi építkezésekből származott kiadások fedezésére fordíttassék.

Széky Miklós, jelzőlogos adósunk, kérelmezvén a terhére kirovott tőkekamat-adó elengedését, értesítettett, hogy e kérése, a hitelező alap sérelme nélkül, nem teljesíthető.

Tárgyaltattak, továbbá a széki, görgényi, nagyenyedi és orbai egyházmegyék által a zsinati törvény rendelkezései értelmében elkészített szabályrendeletek, melyek az egyházi fegyelem gyakorlására az egyházmegyei közgyűlésekről indokolatlanul elmaradók büntetésére és a szegények és árvák gondozására vonatkoznak. Igazgató-Tanácsunk e szabályrendeleteket jóváhagyta s tudomásulvétel végett a főt. kerületi közgyűlésnek bejelenteni határozta.

Jóváhagyatott még, némi megjegyzésekkel, a makkfalvi iskola, dr. Gecse-alap, Filep Péter, Székési, Illyés Istvánné-alap és a kolozsvári egyházközség 1896. évi költségeloirányzata, nemkülönben a detrehemi körlelkész részére ekészített új utasítás s ezek után, a tárgysorozat kimerítésével, az ülés bezárattott. — r — s.

Az egyházmegyéből.

A görgényi egyházmegyéből.

(Vége.)

Ezzel az Értekezlet megnyitvatván, a szokásos jegyzőkönyv olvasás és hitelesítés után, Dénes József, m. bölkényi pap olvasta föl néhai Szabó Sámuel, abafáji ref. lelkész felett tartandó emlékbeszédét. Jól esett látnunk, hű képét az úr amaz egyszerű szolgájának, ki »sokáig volt hív a kezesen, hogy többre bizattassék a jövőben.« A fölmutatott képben láttunk egy lelkészt, ki szó szerint értelmezte, s igazolta Pál apostolnak ama szavait: »Közülnök senki nem él önmagának.« Ő igazán nem élt magának, hanem egyháznak, s ember-társainak. Családi életet nem alkotott, részint testi szervezetének gyöngesége miatt, részint, s leginkább azért, mert a szívében lakozott nagy szeretet nem fért volna el a családi élet kicsiny medrében: magasabb pálya, tágasabb kör, s évek sokasága kellett, hogy szeretete eszméi szerint érvényesülhessen. Nem csak szegény rokonait boldogította, maga körében tartva és védve őket hanem szorgalma, és bölcs takarékosága által megsokasodott kezei között a kevés is, és megvalósíthatta álmait. Nevezetes öszegeket tett le örök időkre szóló alapokul A maros vásárhelyi ref. főtanodánál néhány ezer forintot tett le, hogy annak kamatjából rokonainak gyermekei, s ha az nincs, szegény jó tanulók segélyeztessenek. A görgényi ref. egyházmegyének 1050 forintot hagyott, hogy kamataiból szegényebb egyházi hivatalnokok tanuló fiai segélyeztessenek.

Értékes földbirtokát egyháznak hagyományozta, hogy az egyház, és papi állomás fennállása biztosítva legyen. Az abafáji új templom építéséhez, és a tanítói állomás létesítéséhez is tetemes áldozattal járult. Hogy annak a szegényes fizetésű kálvinista kis egyháznak még szegényebb sorsu papja ezeket gyűjthetett és áldozhatott istent dicsőítő, s embereket boldogító magasztos célokra: ezt nem egyéb tehetette, mint az ő benne lakozó azon nagy, és önfeláldozó szeretet, melyről az apostol azt mondja, hogy: »mindeneket eltiir, min deneket elszenved, mindent földlodoz, és soha el nem fogy.« Olyan az, mint a nap, mely soha ki nem alszik. Ez a valódi jellem, ez a nemes lélek, sajnos, mig e földön élt, sokaktól nem, vagy ép pen félreismertetett. De, a halál megfejtette életének álmait, kiegyenlítette a látszólagos ellentéteket. Áldás lebegjen egyszerű sirján, az abafáji temetőben; lengjen fölötte a háládatos szívek hervadhatatlan emlékezete mindörökkön örökké!

Következőleg Kovács Sándor, két vallásos költeményt olvasott föl. Egyiket »Hulló levelet« címmel, mely három szakaszból áll, Szabolcska Mihály írta; a másikat: »Isten az ősz természetben«, Dénes József.

Végül, Csekme Ferenc olvasta föl »Egyházmegyénk iskoláinak története« című nagy gonddal szerkesztett terjedelmes, és tánulságos dolgozatát, melyben itt-ott a jóízű

humor sem hiányzott. Hallottuk iskoláink régi gyarló állapotát, a nevelés és oktatásügy akkori primitív voltát, régi tanítóink nyomorát, küzdését, de egyszersmind önfeláldozó munkálkodásukat is, s valóban, méltán adózhatunk a legnagyobb elismeréssel a magyar népnevelés régi bajnokainak, kik nyomorkodva, sok bajjal és nehézséggel küzdve, áldozták fel életüket az út-törés nehéz munkáiban, s vetették meg alapját a szebb, a boldogabb jövőnek.

A megállapított programmal ezelől levén dolgozva, elnök atyánkfia meleg szavakban mondott köszönetet a közönség mind végig kitartó élénk érdeklődéséért, és az után jött a jutalom-osztás. A szereplők, a nap hősei, kaptak jegyzőkönyvi elismerést, halás köszönet-nyilvánításokat, éljeneket bőséges mértékben. A hallgatók pedig nagy lelki örömmel, megelégedéssel távoztak abban a tudatban, hogy életük gazdagabb lett egy kedves nappal, ismeretkörük szélesbedett, gyarapodott e napon hallottakkal is. E nap újabb bizonyosságot adott arra nézve, hogy »a népért, a néppel« igen sok szép, maradandó, és üdvös dolgot lehet megvalósítani. Hadd, huzzon a jövő minél több ily napot nekünk, akkor protestáns magyar Sionunkon nem vehet diadalmat a képmutatás; az élni, virulni fog minden időben. Csak előre, az isten nevében!

Benedek Árpád,
vajda-szentiváni ev. ref. pap.

TÁRCA.

Zwingli, és Kálvin.

(Kis Albert, ilyefalvi ref. lelkész felolvasása a sepsi ref. egyházmegye okt. 31-iki Papi Értekezletén.)

(Folytatás.)

Midőn a két nagy férfiú reformátori működését akarjuk összehasonlítani, nem szabad szem elől téveszteniünk egyet, és ez az, hogy Zwingli mint kezdeményező, mint uttörő indult el a dicső pályán, mely neki halhatatlan nevet szerzett; mig Kálvinra a megkezdett munka folytatása várt, neki a megvetett fundamentumra kellett a nagyszerű alkotmányt felépíteni. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy a szabad szellem legelső világos sugára Zwingli lelkében villant volna fel, hiszen, Huss már az előtt szabad irányu törekvéseinek áldozatául esett, e mellett Zwingli jeles tanáraitól, ezek közt a fennebb is említett Wittenbachtól, olyan eszméket hallott hirdettetni, melyek az igazság és szabad szellem iránt annyira fogékony kebelben a legdúsabb termő talajra találtak; de azért a kezdeményezés dicsőségét még sem lehet elvitatni Zwinglitől. Nem lehet elvitatni először azért, mert ezen tanárok, ha hallottak is olykor-olykor egy-egy szabadabb szót, az a tanári kathedrától történt, hol Faber és Eck s a hozzájuk hasonlók szintén hallották azokat, de azért ők a Zwingliével egészen ellenkező uton indultak el; de Zwingli volt az első, ki a templomi szószéken először emelte fel szavát az evangéliumi igazságok megvesztegetetlen hirdetésére; nem lehet eltagadni másodsor azért, mert Zwingli a nélkül, hogy csak sejtelemmel is birt volna a Luther lelkében ébredező eszmékről, már 1506-ban, mint glarusi lelkész, kijelentette, hogy »igaz és őszinte akar lenni isten és emberek iránt az élet minden viszonyában, a hová csak az isten keze vezérli, mert, mint később írja, az ember semmivel sem

lehet hasonlatosabb az istenhez, mint az igazság által.« Továbbá csaknem egy évvel az előtt, hogy Luther tételeit a wittenbergi templom ajtajára kifüggesztette, 1516-ban éppen azért hagyta el glarusi papi állomását és ment Einsiedelnbe, hogy ott, a lelkében ekkor megérlelődött evangéliumi igazság terjesztésére többet tehet, mint akárhol.

Ellenben, midőn Kálvin tanuló pályájának végéhez közelített, a reformátorok által meggyújtott tűz már magasan lángolt nemcsak Svájcban és Németországban, hanem Franciaországban is. Kálvin látta a lelki forrongást, mit az előidézett, »felgyultak a máglyák és a hóhér pallosa megvillant Párisban is«, mondja Révész. Kálvin ifju éveiben nem is mutatott semmi hajlandóságot a reformátori dicsőség utáni küzdelem iránt, annyira, hogy midőn 1529-ben a pont l'èvequei lelkészi állomás jövedelmének hasznélvezetét elnyervén, ott egyet predikált, az egészen katolikus szellemben történt; bizonyítja ezt az, a mit azon korra vonatkozólag később önmagáról mond, hogy t. i. »én a pápaság hatalmához nagy makacssággal ragaszkodtam s nem könnyű volt ezen mélységes fertőből kiszabadulnom.«

Egy másik különbség a két férfiú működésében abban áll, hogy Zwingli, valamint Luther is, eleinte legkevésbé sem gondoltak a római egyháztól való elszakadásra, hanem az igazság erejében bizva, azon reményben emelték fel szavukat, hogy talán sikerülni fog nekik az egész keresztényen anyaszentegyház területén a hit termő talajáról az emberi koholmányok mérges dudvait kiirtani. Csak, miután meggyőződött annak lehetetlenségéről, miről leginkább Landenburg konstánci püspökhöz és Heigerlin, más néven Taber, helyettes püspökhöz, mint egykori tanuló társaihoz intézett ilyen irányu felhívásnak sikertelensége győzte meg, mondta Capito barátjának, ki őt 1517-ben Einsiedelnben meglátogatta: »a pápaságnak meg kell dőlnie!«

Kálvin fellépésekor már megvölt a szakadás, s mikor ő kezét fegyver után nyújtotta ki, már tudnia kellett, hogy e harcban csak a legelszántabb küzdelem élet-halál tusájában kell a diadalt kivívnia. E körülmény is Kálvin csodálatos lelki ereje mellett tanuskodik, mely a megismert igazság diadalra juttatásánál semmi hatalomtúl vissza nem rettent.

Talán túl lónék a célon, minden esetre pedig a t. Értekezlet türelmével élnek vissza, ha egy rövid felolvasás szűk keretében akarnám előadni azt a hősies küzdelmet, mely dicső reformátoraink úgy testi, mint lelki erejét, nem kis próbának tette ki. Az a küzdelem egy titáni harc volt, melyben az igénytelen papok és szerzetesek, csupán az igazság kardjával kezükben, szembe mertek szállani a világ nagyjaival, a föld mindenható uraival. S hogy nem hiában küzdöttek, mutatja a megizmosodott protestáns egyház három százados élete.

Nem bocsátkozom tehát részletekbe, mert a ki fel akarja újítani emlékezetében ama dicső férfiak bámulatra ébresztő lelki erejét, azt a megingathatatlan akarat-erőt, mely a lehetetlennek látszó megvalósításátul sem rettent vissza; a ki gyönyörködni akar az emberi lélek teremtő erejének csodás működésében: az Benke »Zwingli élete«, és Révész Imre »Kálvin élete, és a kálvinizmus« című munkáiban bő kielégítést talál lelke szomjának enyhítésére.

Legyen elég, itt általában csak annyit említeni meg, hogy a mi az evangéliumi tudományt illeti, annyiban lehet különbség a kettő között, hogy a Zwingli által megkezdett munka, ugyanazon irányban Kálvin nagy szellemének szervező ereje által dicső befejezésre jutott. A mi pedig az eszközöket illeti, melyek által munkájuk sikerét biztosítani igyekeztek, mindkettőnél ugyanazok: a szó hatalma, a tett ereje, a templom és az iskola.

S midőn az evangéliumi tudomány megtisztítását tűzték ki célul maguk elé, ugyanakkor a társadalmi élet erkölcsi betegségeinek gyógyítását is minden erejükkel munkálták. Zwinglinek e tekintetben kiindulási pontul szolgált a svájciak zsoldos szolgálata elleni föllépése s szónoklatainak átható és meggyőző ereje által sikerült a népet attól visszatartani. Kálvin pedig a legszigorubb fegyelem gyakorlása által tisztította meg Genf társadalmi életének, az erkölcsi sülyedés posványának maizmaival telített levegőjét

Végre, legyen szabad még egy pár szóban a két férfiú egyéni jellemét is érinteni.

Már az eddig mondottak, úgy hiszem, önkint élénk állítják Zwingli dicső alakját. Zwingli valóban egyike volt azon ritka embereknek, kik annyi szép tulajdönt egyesítenek önmagukban, hogy nagyon közel látjuk őket állani az erkölcsi tökély eszményéhez. Lássunk csak egy párt jellemének jobb vonásaiból.

Már tanulói pályájánál megemlékeztem kiváló lelki tehetségeiről, melyek őt korának legjelesebb tudósai közé emelték. Erdemeinek elismeréseül, tudományos vizsgálódásainak folytatására, a pápa által évi segélyben részesítettett, midőn evangéliumi működésének híre hazájának határait átlépte, az elismerés még abban is nyilvánult, hogy egyházi téren a legmerészebb álmok megvalósulásának csábító ígéreteivel is igyekeztek őt a pápaság szolgálatában megtartani; de, ő annyira a hivatás embere volt, hogy az ígért fényes egyházi méltóságok helyett, a reformátor súlyos keresztjét választotta. Nemes önérzetéről tanuskodik az, hogy midőn meggyőződött arról, hogy az egyház egyetemében

a tiszta evangéliom diadala nem kivivható, lemondott a pápai évdij élvezetéről.

Kötelességei teljesítésében egész az önfeláldozásig hív volt. Leginkább megmutatta ezt a félelmesen pusztító pestis idején, midőn barátainak óvó intései, és esdeklő kérései dacára, naponta fölkereste a menedékhelyeket, hogy a hit biztatásaival enyhítse fájdalmaikat, míg végre, őt is utólérte a ragályos kór, s csak istennek kegyelme tartotta meg választottját, a megkezdett nemes munka folytatására.

Szépen jellemzi Zwingli igaz emberiségét az is, hogy nem igyekezett magasztos hivatása szent nimbuszába burkolózva, mondhatni, ember-feletti állást foglalni el hiveivel szemben, hanem közöttük élt, szíveikhez igyekezett hozzá férni, megjelent mulatságaikban, osztozott bánatukban, szóval, örült az örülőkkel, és sirt a sirókkal. Ez által tudta annyira megnyerni hiveinek szeretetét, hogy a glarusiak, midőn onnan Eisiedelnbe ment át, azon reményben, hogy szeretett lelki pásztoruk még visszatér hozzájuk, a papi állomást két évig betöltetlenül hagyták. Még csupán annyit kívánok a nagy férfuról megemlíteni, hogy keblét az igazi honszeretet szent lángja hevítette, mely nem csak szavakban keres nyilvánulást, hanem a tettek mezejére vezette őt, s melynek valóságát a kappelni téren hős halálával pecsételte meg.

(Vége következik.)

Különfélék.

F ö l k é r é s .

Kell, hogy kérjem egyházainkat, papjainkat, hogy La-punkkal szemben fennálló tartozásuknak eleget tenni sziveskedjenek. Kell kérnem az esperes urakat, hogy a hozzájuk elküldött hátrálékosok névsora szerint, őket fizettségük teljesítésére figyelmeztetni, sziveskedjenek. Még egy hónap van hátra, és új év kezdődik: mi lesz akkor, ha most nem gondolunk a mára?

Az egyházmegyékből, a máj napig, ennyi egyház van hátrálékban a folyó évről: a vajdahunyadiból, 8; a gyulafehérváriból, 6; a n.-enyediből, 19; a kolozs-kalotaiból, 16; a szil.-szolnokiból, 36; a dézsiből, 14; a székiből, 20; a n.-sajóiból, 7; a görgényiből, 16; a marosiból, 34; a kükküllőiből, 23; a n.-szebeniből, 9; az udvarhelyiből, 26; az erdővidékből, 6; a sepsiből, 14; az orbaiból, 7; a kézdiből, 6.

Ez a kimutatás mindenkit meggyőzhet, hogy ilyen pártolással egy oly lapot fentartani nem lehet, melynek a szellemi munka honorálására nem is gondolva, a tisztán technikai része is sokkal többbe kerül. Azt nem tesszük meg, hogy a hátrálékosok nevét kinyomassuk, de be fogjuk jelenteni az Igazgató-Tanácsnak. Ő rendelkezze: fenn akarja-e tartani Hivatalos lapját, vagy nem?

Becsületes munkát igyekeztünk végezni, nem hiúságból, és nem anyagi jutalomból, hanem az egyházkerület közügyei, a vallásos élet felvirágzása, és a szabadelvű protestantizmus érdekében. Eddig hozhattunk valamelyes anyagi áldozatot is; a jövőre nézve, erre nem vállalkozhatunk. Ha mindenki megteszi kötelességét, úgy, itt állunk, és viszszük a zászlót elől; ha a nagyobb rész elhagy, vagy nem követ: úgy, a magunk, és a köz megbotránkozására, legközelebből levonjuk a konzekvenciát, és elbúcsuzunk, a szeretetünkkel táplált »Protestáns Közlönytől«.

Kolozsvártt, novbr. 26. 1896.

Szász Gerő.

= Nem kaptuk még meg hivatalosan, de a mennyiben az egyházi lapok, és különösen a debreceni »Prot. Lap« is közölte »Az országos ev. ref. lelkesi özvegy-árvagyámintézet alapszabályait«, és a mennyiben a konvent jegyzője is debreceni lakos: sietünk, mint teljesen hiteles szöveget, mi is közölni ez alapszabályokat, melyeket rég vártunk,

és a melynek megérkezését hajlandók vagyunk örvendetes újévi ajándéknak venni.

== **A szil.-csehi ev. ref. egyházközség** két és fél méter magas fekete márvány-obeliszsk emléket emelt néhai lelkipásztorának, Fábian Dánielnek elhaló porai fölé. A leplezési ünnepélyen Benkő Albert lelkész mondott emlékbeszédet, és Ferenci Gyula, sz. szegi pap imádkozott. A legnagyobb lelki örömmel jegyezzük fel a sz. csehi egyháznak e kegyeletes tényét, mint olyan jelenséget, mely a legalkalmasabb annak megcáfolására, hogy az egyháziasság pusztuló félben volna, vagy mint ha a kálvinista pap nem részesülne elég tiszteletben és szeretetben. Tegyük csak méltókká magunkat a megemlékezésre, és sirunk felett is örködni fog a hála, és megemlékezés.

== **A püspöki titkár, Tóthfalusi József**, a theol. tanárrá megválasztott Molnár Albert helyébe m. vásárhelyi pappá választatván, helyébe titkárral dec. 1-től kineveztetett Molnár Lőrinc, ki állomását már el is foglalta. A jól készült fiatal theologust, ki a kolozsvári egyházban is segéd-

lelkési és vallástanítói szolgálatot teljesített egy ideig, kísérik pályáján jó kívánataink.

== **Dr. Petri Mórt, szilagyvármegye** tanfelügyelőjét a vallás-, és közoktatásügyi miniszter jelen állásában véglegesen megerősítette. Miután már kineveztetése alkalmával elmondottuk volt szerencse-kívánatainkat, csak ismétlésekbe bocsátkoznánk, ha most újra elől kezdenők. A munkakör, bizony, igen gazdag ott azon a vidéken; az új tanfelügyelőben megvan az ifjuság, az erő, a lelkesedni tudás: hiszünk az eredményekben, a sikerben.

== **Horváth Gáspár, a m.-vásárhelyi kollegium** egyik derék tanára, a »Teleki«-könyvtár öre, az öreg honvéd, folyó hó 5-én, életének 67-ik, tanári működésének 35-ik évében, meghalt. Ki buzgósággal, lelkesedéssel, tudással, és a jövőbe vetett bizalommal hintette el a magvakat egész nemzedékek szívébe, s adta át azokat az életnek: az nem élt hiában; az nem halhat meg soha; élni fog örökké a jónak, a nemesnek, a magasatosnak halhatatlanságában, örök életében. Legyen emléke áldott!

HIVATALOS RÉSZ.

4126—1895.

KÖRLEVÉL,

valamennyi erd. ev. ref. nt. Esperesnek és valamennyi erd. ev. ref. iskolaszék nt. Lelkész-elnökének

Az 1894/5. tanévre vonatkozó népoktatásügyi adatokból arról győződünk meg, hogy az 1868. évi 38. t.-c. 54. §-ához képest igen sok iskolánknál a tanítási idő, 1894/5. évben is, 8 hónapnál rövidebb ideig tartott.

A törvény rendelkezéseinek érvényre juttatása érdekében egyrészt, de másrészt az iskolázásnak eredményesebbé tétele céljából is utasítjuk összes iskoláink közvetlen hatóságait a szorgalmi idő tartamát megállapító törvényes intézkedések pontos teljesítésére.

Mínthogy a szülők igen elkésve adják fel gyermekeiket, vagy egyáltalán be sem iratják iskolázásra, úgy, hogy a tanítás a legtöbb iskolánál a rends. időben meg nem kezdhető és a tanév folyamán az iskolázás nagy hátrányára rendkívül sok igazolatlan mulasztás történik a közigazgatási bizottságok részéről, szigorúan utasítva vannak a községek előljáróságai, hogy úgy a beiratlan, mint az igazolatlanul mulasztó tankötelesek szülőivel szemben a népoktatási törvény 4. §-át lelkiismeretesen alkalmazzák. Hogy azonban a nép gyermekeinek javát célzó ezen rendelkezéseknek foganatja legyen, elkerülhetetlenül szükséges, hogy a közvetlen iskolai hatóságok a községi előljáróságokat ezen eljárásukban kellően támogassák, miért is utasítjuk összes ev. ref. iskolaszékeink tiszteletes Lelkész-elnökeit, hogy a beiratási idő elteltével, még a be nem is iratkozott tankötelesek jegyzékét a tanév elején, a tanév folyamán igazolatlanul mulasztó tankötelesek kimutatásait pedig két hetenkint a községi előljáróságokhoz az előirt nyomtatványokon, kellő időben terjesszék be.

Kolozsvártt, 1895. december 8.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Dr. Kolozsvári Sándor,
elnök-helyettes.

1464—1895.

PÁLYÁZAT.

A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegyébe kebelezett sárvásári leány-egyházközségben a kántortanítói állomásra pályázat nyittatik.

Javadalom: Szállás, gazdasági épületekkel és 111 frt 37 kr. fizetés, ez utóbbi a nagymélt. vall. és közokt. miniszter urnak 57,481—894. sz. a. rendeletével 189 frt készpénzzel fog pótoltatni, ha az állomás okleveles tanítóval töltenek be. Ezen kívül, az állomás javadalmazása, mintegy 50 frtnyi értékkel növekedni fog a folyamatba tett tagosítás folytán.

Pályázati határidő: 1896. január 10. Folyamodások nt. Deézi Gyula, aához küldendők, Gy al u b a.

Kolozsvártt, 1895. dec. 9.

Szász Domokos,
erdélyi ev. ref. püspök.

1207—1895.

PÁLYÁZAT

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a széki egyházmegyébe kebelezett bótházi egyházközség lévitá-tanítói állására, ezennel pályázat nyittatik.

Javadalom: lakáson, gazdasági épületeken, és veteményes kerten kívül, 113 frt. 14 kr. egyházhatósági becslés szerint. Ezen összeg, azonban, állam segélyvel, rövid időn, 300 forintra fog kiegészítettetni.

Pályázati határnap: folyó év dec. 30. Folyamodványok nt. Somkerek Miklós, esperes aá. hoz küldendők, Sz é k r e.

Kolozsvártt, 1895 dec 4

Szász Domokos,
erdélyi ev. ref. püspök.

1446—1895.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a görgényi egyházmegyébe kebelezett póka-kereszturi egyházközség kántortanítói állomásra, pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. Tisztességes lakás, kerttel és gazdasági épületekkel. 2. Nyolc hold, 1194 négyszögöl tagosított szántóföld, melynek kataszteri tiszta jövedelme 11 frt. 40 kr. (holott hivatalosan 100 frtra van becsülve jövedelme). 3. Munkatét értéke 34 frt. 4. Készpénz az egyház pénztárából 249 frt. 5. Tűzifa értéke 70 frt. 6. Nem reform. tanulók tandíja, évenként 27 frt. Az összes fizetés tesz 391 frt. 40 krt. Ezen kívül, 50 frt. ötödéves korpótlék, az egyház pénztárából.

Pályázati határidő: folyó év dec. 31. Folyamodványok nt. Lénárt József, esperes aá. hoz M a g y a r ó r a (u. p. Disznajó) küldendők.

Kolozsvártt, 1895. dec. 7.

Szász Domokos,
erdélyi ev. ref. püspök.

1460—1895.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a nagy-enyedi egyházmegyébe kebelezett magyar-bükkösi egyházközségben a kántortanítói állomásra, pályázat nyittatik.

Javadalom: tisztességes lakás udvarral, gazdasági épületekkel, terjedelmes kerttel, és 307 frt. készpénz. A megválasztandó köteles magát a nagy-enyedi egyházmegyébe kebelezettetni, a miért az egyházmegyei gyámintézet javára 2 frt. 50 krt. fizet.

Kötelességek: az énekvezéri teendők, ének-tanítás, valamint a tanköteles gyermekeknek a népiskolai törvények kívánalmi szerint való tanítása.

Pályázati határidő: 1896. január 5. Folyamodások nt. Sándor János, esperes aá. hoz küldendők, M i r i s z l ó r a, u. p. Nagy-Enyed.

Kolozsvártt, 1895. dec. 9.

Szász Domokos,
erdélyi ev. ref. püspök.

Felelős szerkesztő és kiadó: **Szász Gerő.**

Protestáns Közlöny

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XXV. Évfolyam.

Kolozsvártt, 1895. December 19.

51. szám.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN EGY IVEN.

Előfizetési ára: Egy évre 6 forint, félévre 3 forint, negyed-
évre 1 forint 50 kr.

Szerkesztőségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések bérmentve
küldendők: *Külmagyarutca 9. sz.*

Az egyházmegyék felosztása.

Az egyházmegyék felosztásának kérdéséhez szólok. Legyen a felszólalók közt olyan is, a ki a felosztás ellen foglal állást, mert előre is kijelentem, hogy ilyen értelemben fogok szólani.

Tudom, hogy mindazok, a kik ebben a kérdésben a nyilvánosság terén még ez ideig szót emeltek, mind azok a felosztás mellett érveltek. Azt is tudom, hogy a ki ily körülmények közt a felosztás ellen lép ki a sikra, az a legnehezebb munkára vállalkozik, az az árral szemben úszik. Mindezeknek dacára, erős meggyőződés, és anyaszentegyházunk sorsa iránti meleg érdeklődésem által indítva, én az egyházmegyék felosztása ellen vagyok, ha mindjárt egyedül maradok is.

Lássuk hát ebben a kérdésben a felsorolható érveket, pro et contra.

A felosztás pártolónak legelső, és legerősebb argumentuma, az egyházmegyék könnyebb kormányozhatása. Ez az erősség nagyon jól hangzik, és könnyen meg is tévesztheti az embert, mert tagadhatatlan, hogy, például, öt vagy hat egyházközséget sokkal könnyebb kormányozni, mint ötvenet, vagy hatvanat. Ha tehát csak az egyházmegyék könnyebb kormányozhatására fektetjük a fősúlyt, akkor a felosztás ellen nem beszélhetünk. Ugyde, egy olyan mélyre ható intézkedésnél, mint a milyen az egyházmegyék célba vett felosztása, nem csak az egyes egyházmegyéknek, hanem az egész egyházkerületnek érdekét is szem előtt kell tartani. Az egyházmegyék kormányzatának szálai a püspök, és az Igazgató-Tanács kezében összpontosulnak. Ennélfogva, mintegy önkintelenül merül föl ama kérdés, hogy, vajjon, az egyházmegyék felosztásával, az egyházkerület kormányzása is könnyebbedik-e, vagy pedig még súlyosabbá válik? E kérdésre, józan logikával, csak azt lehet felelni, hogy az egyházmegyék felosztásával a minő mértékben fogy az esperesek terhe,

éppen olyan, s tán még hatványozottabb mértékben növekedik a püspök, és az Igazgató-Tanács hivatalos teendője Mert igaz ugyan, hogy a felosztás által az egyházmegyék terjedelme sem népességi, sem geográfiai tekintetben nem növekedik, de növekedik azoknak a hivatalos személyeknek és testületeknek a száma, melyekkel naponként a püspöknek, és az Igazgató-Tanácsnak érintkezniük kell. Ezt illetőleg pedig kétségbevonhatatlan, hogy mind a püspökre mind az Igazgató-Tanácsra nézve sokkal terhesebb, ha tizenkilenc helyett harmincnyolc esperessel kell hivatalos összeköttetésben lenni, és tizenkilenc helyett harmincnyolc egyházmegyét kell kormányozni.

A mondottakból világosan látszik, hogy az egyházmegyék felosztása csakis az egyházmegyék adminisztrációját teszi könnyebbé, az egyházkerület kormányzatát pedig nagy mértékben súlyosítja. E kétségbe vonhatatlan igazságból lehetetlen az egyházkerület felosztására nem következtetni. Hiszen, a mi áll az egyes részekre, annak a fenforgó esetben az egészre nézve is állania kell. Ha tehát igaz az, hogy az egyes egyházmegyék két-három esperességre osztva, könnyebben adminisztrálhatók: úgy az is igaz, hogy maga az egyházkerület is több püspökségre osztva, könnyebben kormányozható. Ennek az igazságnak megdönthetetlen logikai következménye az, hogy ha a könnyebb kormányozhatóság céljából az egyházmegyék több esperességre osztandók: akkor maga az egyházkerület is ugyanezen célból több részre, vagy legalább két püspökségre osztandó. Ezzel a felosztással az is elérhető lenne, hogy valamint jelenben a kolozsvári theologia püspöki-székhelyen van, úgy jövőben az enyedi theologia is püspöki-székhelyen lenne. (Nagyon jó. Ez aztán idea! Szerk.)

Ezen elméleti okoskodás után, tisztelettel kérdelem az egyházmegyék felosztásának barátait, hogy egyéni és testületi ténykedéseikben akarnak-e logikai rendszert követni? A könnyebb kor-

mányozhatás céljából akarják-e az egyházmegyéket több esperességre osztani? Ha igen, akkor, ugyan csak a logikai rendszer, és könnyebb kormányozhatóság céljából, az egyházkerület két püspökségre való felosztását is akarniok kell, és az egyházmegyék felosztásának kérdését, az egyházkerület felosztásának kérdése nélkül, még csak nem is tárgyalhatják. Ha pedig az egyházkerület felosztását nem akarják, akkor az egyházmegyék felosztását se nem akarhatják, mert nem akarhatják azt a logikai következetlenséget, és azt a nagyszerű méltánytalanságot, hogy az esperesek vállairól levegyék a terhet, és a püspök vállaira rakják.

Én részemről ezt az egész célba vett operációt, a mostani viszonyok között, időszertlennek tartom, s éppen azért beszélek az egyházmegyéknek, s természetesen, az egyházkerületnek is a felosztása ellen.

A felosztás pártolóiak egy másik erősségük abban a föltevésben van, hogy az egyházmegyék felosztása új esperességeket, s azokban új fő-, és algondnoki állásokat teremt, s ez a körülmény nagy mennyiségű világi elemmel gazdagítja anyaszentegyházunkat.

Nem akarom kétségbe vonni ez argumentum jogosultságát, mert tagadhatatlan, hogy ily módon nagy erkölcsi értéket lehetne anyaszentegyházunk számára szerezni. De kérdés, hogy, vajjon ez az erkölcsi nyereség megérdemli-e azt a nagy kockázatot, a mely az ily fontos újításokkal karöltve szokott járni? Mit itélnénk arról a gazdáról, a ki ősi hajlékát meg akarná bontani azzal a számítással, hogy a felbontott falakból esetleg egy pár darab arany kerülhet elő, a mi szaporítani fogja anyagi kincseit? A ki szent vallásunknak igaz és buzgó hive, az ha egyházmegyei kurátornak nem választatik is, úgy is meleg szeretettel, igaz buzgósággal, és áldozatkészséggel viseltetik anyaszentegyházunk iránt. Az ilyen egyháztagekat nem kell megnyerni, mert mindig a miénkek ők. Ezekért hát nem szükség az egyházmegyéket külön esperességekre osztani.

Vannak még a felosztás védelmének más erősségei is, de azoknak mindenike olyan relativ természetű argumentum, hogy azokat éppen úgy fel lehet használni a felosztás mellett, mint a felosztás ellen. Éppen azért, nem is bocsátkozom azoknak a tárgyalásába, inkább e helyett a felosztás ellen említek föl egy pár erősséget, a lehető legrövidebben.

Az egyházmegyék felosztásának legnagyobb akadály a egyházmegyék anyagi szegénysége.

Az esperesek eddig a dispenzációkból, és válóügyekből tisztességes honoráriumot kaptak. Ez a honorárium, azonban, csak volt, és ma már nincsen. Ma az espereseknek egyetlen jövedelmük az esperesi vizsgálat után befolyó illetmény; ez pedig nagyon kevés a végzendő munka mennyiségéhez mérve. Az egyházmegyéknek volna kötelességük, hivatalnokaikat díjazni, de ezek csaknem mindnyájan olyan szegények, hogy ezt a kötelességüket nem teljesíthetik. Ha már egy esperesét egy egész egyházmegye felosztás nélkül sem képes díjazni, ugyan mikint díjazhassa azt kellőképpen, felosztás után, egy fél-egyházmegye? Az egyházmegyéknek ez a szorult anyagi helyzete azt követeli, hogy mint eddig, úgy ez után is legyen minden egyházmegyének egy esperese, ezt pedig fizessük tisztességesen. Hogy ezt pedig tehessük, ne osszuk fel az egyházmegyéket, mert, például, harminc egyházközség összetett erővel könnyebben megbirja a szükséges költségeket, mint külön szakítva, tizenöt egyházközség.

De végül, az egyházmegyék felosztásának a papi fizetések rendezetlen állapota is ellene mond.

Mi mindnyájan, kik papok vagyunk, ugyanazon úton, ugyanazon küzdelmek és áldozatok árán jutottunk el a parokhiákra, s ugyanazon kötelezettségek és felelősségek mellett szolgálunk a vallás oltára körül. Mi mindnyájan egyenlők és testvérek vagyunk az úrban, úgy annyira, hogy közöttünk még a püspök is csak primus inter pares, és mégis közülünk az egyiknek csak két-háromszáz, a másiknak pedig ezerkétszáz-ezer-háromszáz forint évi fizetése van. Ennek az anyagi különbségnek a révén aztán akkora differencia választ el minket egymástól, hogy még az utcán sem mindig ismerünk egymásra. És ez az anyagi különbség életviszonyainkban is előidézi azt a nagyszerű különbséget, a mely szerint közülünk az egyiket minden lépten nyomon szegénység, megaláztatás, és mellőztetés kíséri, a másikat pedig a jóllét és boldogság mosolygó fénye övedzi. Pedig akárhányszor úgy van, hogy annak a szerencsésnek csak egy jutott a talentumokból, és ő azt az egyet is elásta; eme szerencsétlen pedig az istentől neki adott tehetségeket, hivatásának magasztos céljaira, igazi buzgósággal és jóakarattal kamatoztatja.

Ha már most ilyen viszonyok között az egyházmegyéket felosztjuk, és új esperességeket teremtünk: önkint következik, hogy ezeknek az új esperesi állásoknak a betöltésénél a papságnak

egy igen jelentékeny része, az úgy nevezett szegények csoportja, vagy hivatalos nyelven szólva, a harmadik és negyedik osztályu egyházak papsága, a választhatók sorából egészen kizáratik, nem ugyan a törvények rendelkezése, hanem saját nyomoruságos helyzete miatt. És ezt még csak rossz neven sem szabad venni; éhes, rongyos embert, még ha pap is, nem szoktak az esperesi székbe ültetni, akármilyen fényes tehetség legyen. De, félre ne értessem. Nem akarok én a mondottak által, mint valami kifícamodott eszű szocialista, a vagyonos osztály ellen békételenkedni, sőt egész készséggel ismerem el minden rangu és rendü emberre nézve a vagyon értékét és szükségességét. Különösen egy esperesre nézve, a kellő képzettségek mellett, elengedhetetlen kelléknek tekintem a tisztességes anyagi helyzetet, mert tudom, hogy e nélkül hivatalos állásának tekintélyét, méltóságát fenn nem tarthatja; e nélkül azt a testületet, a melynek élén áll, kellőképpen nem reprezentálhatja. De éppen azért, mert ily nagy fontosságot tulajdonítok az anyagiaknak, elengedhetetlennek tekintem a papi fizetések rendezését, s azoknak egy meghatározott minimumig való felemelését, hogy az anyagi kellékek hiánya, egyetlen egy jogosult képzettséget se szoríthasson vissza a munkásság, és nemes küzdelem pályateréről.

Az előadottak után már szerény nézetemet a következőkben öszpontosítom.

Az a két-három egyházmegye, a mely népességénél és geográfiai terjedelménél fogva egy esperes által nehezen kormányozható, minden hosszas tárgyalás és vitatkozás nélkül felosztandó. (Nós! Hát, mi mit akarunk? Szerk.) A többi egyházmegyék felosztásának tárgyalása pedig, a papi fizetések rendezéséig, a napirendről leveendő, annyival is inkább, mivel a felosztás kérdésének sürgőssége egyetlen egy komolyan számbavehető argumentummal sem indokolható. (Ugyan, ugy-e? Szerk.)

Ha van egyházkerületünknek sürgős kérdése, az nem az egyházmegyék felosztása, hanem a papi fizetések rendezése és javítása. Addig, míg ez meg nem történik; míg fizetésünk felemelve nem lesz; míg a sok gyűlölség közt össze ekzekvált két-háromszáz forintnyi fizetésen kell tengődnünk; míg a megélhetés természetes ösztöne hivatásunk köréből ki-kilépni, s idegen oltárok körül is sáfárkodni, idegen dolgokkal is foglalkozni kényszerít: addig bármint akarjunk is, nem tudunk

magasztos eszmékért lelkesülni; nem tudunk papi kötelezettségünknek eleget tenni; nem tudunk hivatásunk érdekében igazi buzgósággal, lángoló szeretettel és osztatlan odaadással munkálkodni; egy szóval, mind addig nem tudunk valódi papok lenni, mert a szükség nem engedi. Oh, a szükség, ez a paizsos férfiú, nagyon erős, nagyon hatalmas valami. Erősebb és hatalmasabb a püspököknél, erősebb és hatalmasabb a koronás fejedeleminél; a kinek ez egyszer nyakára tette a kezét: az összeroskad, mint egy üres zsák, és attól nem lehet többé nagy dolgokat várni.

Egyházkerületünk vezér-emberei ne az egyházmegyéket igyekezzenek hát felosztani, hanem igyekezzenek a papságot ettől a paizsos férfitől megszabadítani. E szép és magasztos munkára éppen most kínálkozik a legjobb alkalom, midőn a budget tárgyalása napirenden van az ország-házában. Kérjék, követeljék a kormánytól a papi fizetéseknek a minimumban megállapított 800 frtra való felemelését, és ha ezt megtették, akkor új eget, és új földet teremtettek, s új világosságot támasztottak Izraelben. E nélkül, ha atomokra osztják is az egyházmegyéket: anyaszentegyházunk egészséges fejlődését ugy sem biztosíthatják. (E cikk felfogásához, hangjához, részeiben és egészben, igen sok szó fér; de elzárkozni nem akarván a szabad vitatkozás elől: közöljük. Majd meglátszik az igazság. Szerk.)

Kis Lajos,
é: falvi ev. ref. pap.

Tájékoztató utasítás,

a magyarországi ev. ref. egyházak lelkészei és hivei részére, a házassági jogról szóló 1894. XXXI. a gyermekek vallásáról szóló 1894. XXXII. és az állami anyakönyvekről szóló 1894. XXXIII. t. cikkeknek f. évi október hó 1-én történt hatályba lépése folytán követendő eljárás tárgyában.

A magyarországi ev. ref. egyház f. évi november 22-én tartott egyetemes konventje tárgyalás alá vevén a f év ápril havában tartott konvent 35. sz. a. határozatával kiküldött bizottságnak, a prot. püspökök javaslatára az egyes ev. ref. egyházkerületek által kibocsátott ideiglenes Utasítások alapján, valamint a fentebb hivatolt törvények életbeléptetése óta szerzett tapasztalások figyelembevételével készült munkálatait, lelkészeinknek és egyházunk hiveinek eljárására nézve ugy a törvényekhez való alkalmazkodás, mint egyházi érdekeink biztosítása céljából, következő Utasítást adja ki:

I.

Az egyházi esketésről.

1. §. A leendő házaspáraknak az egybekelést megelőző kihirdetéséről az állami törvények, nevezetesen a házassági jogról szóló 1894. XXXI. t.-c. 28. §-a és

az állami anyakönyvekről szóló 1894. XXXIII. t. c. 2-ik fejezetének 45. és következő szakaszai s az ezekhez kibocsátott miniszteri utasítások 32. s további szakaszainak rendeletei részletesen intézkednek, valamint a házasság törvényes megkötésére vonatkozó kellékekről is, s ezekhez képest a házasság érvényességére nézve nem szükséges ugyan a házaspár egyházi kihirdetése, s egyházi összeeskütése, mindazáltal, tekintve, hogy eddig is az egyházi kihirdetés és esketés nemcsak a házasság érvényességének kelléke, hanem egyszersmind a vallás és egyházi élet egyik ápolója is volt, jövőre nézve pedig különös mód és alkalom arra, hogy általuk a felek egyházi érületének és kötelmeinek bensősége erősítségé, és tekintve ama körülményt, hogy a törvény (1894. évi XXXI. t. c. 149. §.) a házasságkötésre vonatkozó vallási köteleességeket érintetlen hagyja, a miniszteri utasítás 67. szakasza értelmében pedig a polgári tisztviselő a házasság megkötése után a házasságukat figyelmezteti, hogy a házasságnak előtte történt megkötésével vallási köteleességeiknek még eleget nem tettek és így magának a törvénynek és államkormányának is célzata, hogy a polgárilag megkötött házasságok az egyház által is megkötessenek s a felek egyházi élete s vallásos érülete ez uton is megnyilatkozhassék, a mi csak úgy lehetséges, ha az eddigi gyakorlat a törvény keretén belől, az egyház és vallási érdekek sérelme nélkül fentartatik, mindezeknél fogva jövőre is fentartandó a házaspár egyházi megeskütése s előzetesen legalább egy ízben való egyházi kihirdetése; azonban, az egyházi kihirdetés az egyházi egybeadásnak nem multhatatlan feltétele, melynél fogva

2. §. A házasságra lépni szándékozó felek előzetes kihirdetését csakis határozott kívánságukra, s csakis a polgári anyakönyvvezető írásbeli »tanúsítványa« alapján teljesítse a lelkész, a mikor tudniillik meggyőződött, hogy az illetők kihirdetés végett a polgári anyakönyvvezetőnél be vannak jegyezve.

3. §. Az egyházi egybeadást csak az esetben teljesítheti a lelkész, ha a felek a polgári egybekelésről szóló hiteles »tanúsítványt«, melyet az illetékes polgári anyakönyvvezető a törvény értelmében díj nélkül tartozik kiállítani, felmutatják, átadják. E tanúsítvány az egyházközség irattárában megőrzendő.

Ily tanúsítvány nélkül csak az esetben eskethet a lelkész (1894. évi XXXI. t. c. 36. és 123. §§.) ha az egyik házasság fél, orvosilag igazolt, közel halállal fenyegető betegségben szenved, de ez esetben is mindkét házasságúnak ki kell jelenteniök, hogy legjobb tudomásuk szerint, köztük házassági akadály nem forog fenn. Máskülönben, ha a lelkész az egyházi összeadást a polgári házasságkötést megelőzőleg teljesíti, vétséget követ el, s 1000 koronáig terjedhető bírsággal s ismétlés esetén még ezen felül két hónapig terjedhető fogházzal büntetendő. (1894. évi XXXI. t. c. 123. §.)

4. §. Az egyházi összeadás a jelenleg érvényes esketési rendtartás mellett történik, azon különbséggel, hogy a szokásban levő eskü előtti kérdések feleslegessé váltak.

5. §. Polgárilag házasságra lépett keresztyén és nem keresztyén felek, ha e célból lelkészeinknél jelent-

keznek, egyháziilag is összekötendők s az eskü a nemkeresztyén féltől is beveendő, erre nézve azonban a szentháromságra való hivatkozás nélkül.

6. §. Az esketést s a házasság megáldását hitfelekezettünkhez tartozó bármelyik fél illetékes lelkésze teljesítheti; elbocsátó, vagy hirdetési bizonyítvány előmutatására a más helyen illetékes házasság fél nem kötelezhető.

7. §. Az egyházi összeadás legtermészetesebben mindjárt a házasság polgári megkötése után, tehát mintegy közvetlenül ahhoz csatlakozva, történhetik meg, annyival is inkább, mert a vonatkozó miniszteri utasítások 61. §. egyenesen meghagyja a polgári tisztviselőnek, hogy a házasságkötés idejének megállapításánál köteleessége különös gondot fordítania arra, hogy a házasság feleknek módjukban legyen még házasságuk megkötésének napján, a házasságkötésre vonatkozó vallási köteleességüknek eleget tenni.

Ha azonban bármely ok miatt ily időben meg nem történhetik az egyházi összeadás, az, a később bármikor jelentkező házastársakra nézve is készséggel teljesítendő.

Az egyházi hirdetés nélkül egyháziilag összeadott házaspár, a mennyiben az iránt óhajításukat fejezték ki, az egyházi egybeadást követő vasárnap délelőtti istenitisztelet alkalmával szószékből kihirdetendők.

8. §. Azon házasságúnak felek, kik a hirdetés alól való felmentésért a polgári hatósághoz folyamodtak, ez alkalommal értesítsék a lelkészi hivatalt is, hogy az egyházi összeadásra bejegyeztessenek.

9. §. Az eddigi szabályoknak megfelelőleg, az egyházi összeadásnál, ezentul is két tanúnak kell jelen lenni.

10. §. Kánonaink, protestáns rendtartásunk törvényei, a házaspár egybeadásának rendes helyéül istennek házáat, a templomot jelölik ki. Lelki gondozói tiszte a lelkészeknek azért oda hatni, hogy, rendes körülmények között, egyházunk eme rendtartása továbbra is megtartassék. A háznál a család körében történő esketés ezután is a kivételek közé tartozik.

11. §. Az egyházi összeadás bármely napon történhetik.

12. §. Az állami törvények szerint megkötött és egyháziilag is összeadott házasságra vonatkozó adatok, az erre a célra ezután is használható és lelkészeink által eddig is vezetett megfelelő anyakönyvbe irandók be. Az észrevételek rovatába a polgári anyakönyvvezető által kiadott tanúsítvány száma, kelte bejegyzendő.

13. §. Bár a válópereknel a visszas házaspár lelkészi békéltetése nem képez többé törvényes kelléket, mindazáltal, tekintve, hogy a bölcs és szeretetteljes lelkészi békéltetés sokszor vezetett és fog vezetni a házaspár békességére, az ilyen értelmű s a cura parochialis körébe eső békéltetést a lelkészek a jelentkezőkkel jövőben is teljesítsék.

(Vége következik.)

Az egyházmegyéből.

Az udvarhelyi egyházmegyéből.

Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye Papi Értekezlete udvarhelyi fiók-körének elnöke oktbr. 31-re, mint a reformáció évfordulójára hívta össze gyűlésünket Szent-Lászlóra, miután Toró Dénes tagtársunk ezen ohaját vele előzőleg közölte. Azonban, fájdalom, e napon, mikor a legkedvezőbb alkalom kínálkozott volna, a népben a reformáció emlék-ünnepe iránt az érdeklődést felkölteni, nem volt megtartható, mivel egyházmegyénk őszi közgyűlése éppen e napra tétetett. Így történt asztán, hogy nov. 4-én jelentünk meg Szent-Lászlón, Papi Értekezletünk megtartása végett.

Jelen voltak Értekezletünk mind azon tagjai, kiket családi okok vissza nem tartottak. S örömmel tettük, mivel nálunk, úgy szólva, az Értekezletek a papok találkozásának egyedüli helye. A tagokon kívül ott láttuk a sz.-lászlói, és miklósfalvi tanító aait. a mi jól esett szívünknek, mivel ők is az egyház veteményes kertjének gyomlálói, mivelői, s ha egymás dolgait megbeszélgetjük, azt mindnyájunknak épületére, anyaszentegyházunk építésére, javára, felvirágoztatására fordíthatjuk.

A tagok megérkezésével, harangszó után, a templomba vonultunk, hol az egyházközség tagjai már megtöltötték a padokat. Biró Áron f.-boldogfalvi lelkész aa. tartott isteni tiszteletet.

A templomból kijöve, tiszt. Veres Ferenc, elnök aa. intézett a körülálló néphez egy igaz meggyőződésből jövő, jól átgondolt beszédet, intve, kérve, hogy ápolják egymás közt a vallásosságot s maradjanak hívek evangélium szerint reformált anyaszentegyházunk zászlójához, melyen az eszme, az igazság, az íge szent neve ragyog örök betűkkel ferirva.

Azután, hogy maradandó emléket is hagyjunk, mint már több községben is tettük, kiosztottunk a hívek közt 60 darabot a prot. irod. társaság népies kiadványaiból.

melyeknek hatása kimaradhatlan, mivel tudomásunk szerint több községben olvassa ezeket a nép, az összejövetelek alkalmával s meggyőződésünk szerint, ezek vannak hivatva az »erkölcsrontó beszédek«, a mint a falusi ember a mesét nevezi, kiirtására.

Innen a községi iskolába mentünk, a hol elnök aa. a tőle már megszokott eszmegazdag beszéddel üdvözölte a megjelenteket, kiterjeszkedve az egyházpolitikai törvényekre s felhiva mindnyájunkat az állami anyakönyvvezetőkkel való békés baráti viszonyra; lelkesítve mindnyájunkat, hogy szegénységünk dacára is, legyünk készen minden percben az igazság, a szép, nemes és örökkévalóért már annyi idő óta folytatott harcra, mert jöni kell annak az időnek, ha most késni is látszik, a midőn az állam örökös szeme reánk irányul, s munkánk megérdemelt jutalmát készséggel megadja.

A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után, Fábian Márton, mátsfalvi lelkész aa. olvasta föl »Az egyházpolitikai törvények és felekezeti törvényeink összehasonlítása« értekezését, mely élénk eszmecserére szolgáltatott alkalmat.

Elnök előterjeszti azután, hogy Orbán Mihály, szászvárosi kollegiumi háznagy, tiszt. tagtársunk, fiókkörünknek most is megküldötte az 5 frtot, a miért jegyzőkönyvileg köszönetet mondottunk.

Miután Lajos János, bögözi lelkész aa. azon indítványát, hogy a népies iratok az iskolás gyermekek útján terjesztessenek: elfogadtuk, elnök köszönetét fejezte ki a prédikátornak és értekezőnek a szellemi élvezetért, melyet nyújtottak és azután szent-lászlói pap aa. vendégszerető házához sereglettünk, hol megvizsgáltuk házigazdánk egész ügyvitelét, melyre értekezletünk most terjesztette ki először figyelmét.

Mindeneket ékesen és jó rendben találván, asztal mellé ültünk, hol vidám beszélgetés közt repült az idő.

Biró András,
peteki evang. ref. lelkész.

TÁRCA.

Új lelkipásztort beiktató beszéd.

(Elmondott M.-Vásárhelyt 1895. dec. 15. Tóthfalusi József beiktatása alkalmával.)

Kedves atyámfiai!

Tán, olvastátok is; de, kétségen kívül, mindnyájan hallottuk, kevés változtatással, ama szép, poétikus mondást; azt az örök igazságot, hogy életünknek útain három Géniuszt vezet: a hit, a remény, és a szeretet! Ám, a hit oly dolgoknak valósága, a melyek nem láttatnak; a reménységről az van ugyan megírva, hogy meg nem szégyenit; és hogy mentől szerencsétlenebbek vagyunk, a reménység annál nagyobb áldás, és hogy a sírok felett, a temetőben a legélénkebb; ám, ki ne tudna közülünk beszélni csalódott szívről, vesztett reményekről; ah, a szeretet, mely mindeneket hiszen, mindeneket remél, mindeneket eltűr, és soha el nem fogy: hogy ne lenne nagy áldás töredékeny életünkben!

Ám, hogy e három Géniust a magunkénak mondassuk, az életnek hosszú, nehéz leckéjén kell keresztül mennünk! Át kell usznunk a könyhullatások fekete-tengerén!

Szívünk sokszor török darabokká; ajkainkon sokszor megzendül a panasz: én istenem, én istenem, mért hagyál el engemet! Egy szóval: hogy hinni, remélni, és szeretni tudjunk igazán, előbb el kell tudnunk szakadni a földtől; fel kell tudnunk olvadni isten szellemébe; tudatára kell jutnunk önmagunkban annak, hogy a mi hazánk nem e föld; hogy mi az örökkévalóságé vagyunk, a mi istenünké, atyánké.

Hát addig? Az életnek in nenső felében. Akkor, mikor elhagyjuk bölcsőnk ringó fáját; midőn bizonytalan léptekkel megkezdjük az élet útját, az élet tövisei között; midőn a bölcs tapasztalás hiányában, csak ösztöneinket követhetjük; midőn vágyaink, ohajtásaink szertelenségükben szárnyakat adnak lelkünknek, midőn az egész világé vagyunk, s az egész világ ott van a szívünkben, és érezzük a létel minden gyönyörét, és minden fájdalmát; midőn azt képzeljük, hogy mindenható lehetünk, pedig — semmik vagyunk. Emlékezem reád, elmuló életünknek rövid, de boldog kora: édes ifjuság! Akkor ha lett volna; akkor ha lenne egy Géniuszt, mely, mint a Jehova Izraelt, kézen fogva vezetne a pusztaságban, az élet nagy céljai felé! Nekem volt. Áldott

legyen soha el nem muló emlékezete. Az én Génuszom gazdag volt a hitben, örvendező a reménységben, és kifogyhatatlan a szeretetben; egyesítette önmagában, szívében mind a hármát; három nap egy testben, hogy fényével bevilágítsa életemet. Emlékezem. Mikor a zöld vetésnek kalásza kellett borulni; midőn a serdült ifjunak meg kellett fogni az életet; mikor önkint kínálkozott a csábító világ, s mosolygott felém a hir, a fény, a dicsőség, az emberek előtt való kedvesség; mikor minden démon nyújtotta felém karjait: az én Génuszom, az a szegény falusi papné, az én édes, jó anyám, szeretettől boldogan, csak keblére ölelt, csak azt mondotta: »légy pap, fiam!« és én pap lettem, és immár közel negyven esztendeje, hogy munkálkodó vagyok az úrnak szőlőjében; és közel negyven esztendeje, hogy áldom az istent, hogy nekem olyan jó édesanyát adott. Áldott legyen emlékezete mindörökké!

*

És most, e szent órában, midőn megtisztelő megbízatásomat végzem; midőn, egy ifju paptársamat és barátomat iktatom be felséges hivatalába: az emlékezet fája lombját hullatja rám; mintha régi dalnak hangjait hallanám. Emlékezem.

Akkor, régen, meghatott szívvvel, elfogultan, reszketve állottam ott az urnak oltára előtt. Csodálatos hangzavar háborgatta izgatott lelkemet. Még ebben a percben is küzdelemre keltek a föld az éggel; az elmulandó az örökkévalóval; a gyöngye ember az erős istennel. Egyfelől a világ az ő hangzatos jelszavaival: pappá, és pedig éppen kálvinista pappá lenni, annyi, mint szörnyűbe öltözni; vad-mézzel élni! Kálvinista pappá lenni, annyi, mint lemondani a társadalmi élet előnyeiről; gyakorolni magát az önmegtagadásban; lenni százak, ezerek, sokak között az utolsó, és ha út az utolsó óra: koldusbotra hátra hagyni egy koldus — családot. Másfelől, hangzott az örökkévaló világok örökkévaló beszéde: szolgálni a szépnek, a jónak, a magasztosnak; hirdetni az eszményi életnek, az igazságnak, a világosságnak, az erénynek diadalmát; oda állani a legolcsóbb napszámósául a polgári és lelkiismeretbeli szabadságnak, és a hazaszeretnek; lenni a próféták, az apostolok, a reformátorok méltatlan, de lelkiismeretes, hű utóda! A választás nem volt nehéz. Az anyai szív nem csalódhatik. Az anyai szívnek égből alászállott kijelentései vannak; ő nem az elkárhozást, ő az idvezülést akarja gyermeke számára.

A választás nem volt nehéz. Emlékezem. Ott állott előttem a szószék, a kathedra. Egy igénytelen, egyszerű hely — addig, honnan több-kevesebb szellemmel hirdették az erkölcsi világrend törvényeit; ebben a percben a Horeb hegyévé változott át; láttam a lángba borult csipkebokrot; s hallottam a mennyei szózatot: oldozd meg a te saruidat, mert a hely, a melyen állasz — szent.

Bizony, szent, szent, szent ez a hely, mert e hely nem egyéb, mint a menyországnak kapuja. Beszélni lehet sok helyütt, sokféle-képpen. Beszél az országháza, az igazságszolgáltatás, a társadalom, a család, az utca. Beszél a könyörület, az irgalom, a szenvedély, a harag, a boszu; beszél a szellő lágy fuvalma és az ézengés; de a ki e helyre áll; de a ki a templomi kathedrának szenteli életét, annak számot kellett vetni magával: a mélységgel és magassággal; az étellel, és halállal; annak választani kellett a trónus és a Galgotha; a föld és az ég között! A ki e helyre áll, a ki a templomi kathedrából beszél, annak érezni kell lelkében a teljes meg-

alázódást, mert nem a világ nyelvén önmagát beszél; nem szenvedélyeinek, indulatainak ad hangot: hanem prédikálja az okot, és okozatot; az elsőt, és utolsót; azt, a ki minden mindenkben; a ki ad bölcsességet, hogy az élet örömeiben el ne kevélyedjünk; és ad békeességést, hogy az élet szenvedéseiben kétségbe ne essünk; prédikálja a világok megteremtőjét, az örökkévaló istent, a mi édes atyánkat.

És a ki e helyre áll, az prédikálja a megfeszített Krisztust, a ki föltámasztatott; azt a fundamentomot, mely egyszer fölvetetett, és mely még évezredekken keresztül volt, és mind a világ végéig lesz út, élet, és igazság! Predikálja azt a felséges életet, melynek örökkévaló példája marad a megváltó, mert ama felséges kijelentésében: »az én országom nem e világból való«, az emberiség mindenha meg fogja találni szomszédhoz lelkének örök szükségét, melynek neve: tökéletesedés, eszmény, ideál.

És a ki e helyre áll, prédikálja a Szentlélek áldó munkálkodását, mint ama pünköstben, mely ma is megláttatik a jókban, a hívekben, az igazakban. Azt hiszitek, hogy e világ fennállhat vallás nélkül; élő hit nélkül; az isteni gondviselésbe vetett megnyugvás, és az ő kegyelmének várása nélkül? Csak hadd beszéljenek a kételkedők, de mint a pecsétviasz, úgy olvadnak el a hitetlenek, mert a templom, és e kathedra mindig Bethesda marad a betegek, Siloáh a vakok, Bethania a megnyomorodottak, és Damaskus azok számára, kik meg akarnak térni, és jární akarnak az úrnak útján!

*

Kedves atyámfiak!

Csak az örök-igazságról teszek bizonyosságot, ha azt mondom, hogy a vallás az emberi léleknek éhsége, szomjúsága, örök szüksége, mely elpusztíthatatlan. Ékessége a trónusoknak, vigasztalás a szegényeknek, erőnek forrása az élőknek, és vigasztalás a haldoklónál. Olyan örök-törvény, mint a dal a fülemilénél; mint a meleg a tűznél; vagy az esés törvénye a természetben. Vallástalan embert képzelni: istenkáromlás. És mégis, ha vannak idők, midőn a vallásos-erkölcsi élet meglazulásnak indul, és itt-ott panaszra van ok; a vád, a hibáztatás a legtöbbször egyoldalú, és igazságtalan.

Azt mondják: az előhaladott tudomány. Miféle csoda, bogár tudomány az, mely le akarja rombolni a templomokat, ez élő oltárát a legszentebb tudománynak? Azt mondják: a mivelődés, mely előtt mind inkább feltáruznak a földnek szépségei. Micsoda miveltség, és minő szépségek lehetnek azok, ha ama kincsekre gondolunk, melyeket szerető szívünk sejt, lelkünk remél, az evangéliom tanit: a bünbocsánat, a megigazulás, a kegyelem, az örökélet, a halhatatlanság?

Nem-nem, kedves atyámfiak, én nem vádolok senkit, semmit; e mi ünnepélyünk nem alkalmas arra, hogy hibáztató szavunkat felemeljük. Csak az jut eszembe, hogy Krisztus menybe menetele után, egy néhány halász-, és vámszedő-tanítvány hite, buzgósága, lelkesedése, önfeláldozó elhatározása megteremtette istennek országát, megalapította a kereszténységet, melynek keblén milliók éltek és haltak. Csupán az jut eszembe, hogy háromezrényolcvan esztendővel ez előtt, egy Luthernek, egy Kálvinnak szava elég volt, hogy a szabad vizsgálódásnak, a lelkiismeretbeli és polgári szabadságnak, a világosságnak napja millióknak lelkét világította meg, és mint a kovász a tésztát, átfurmálja a sziveket, az életet, az egész világot. Csupán hazánk történetére hívom fel figyelmeteket, hogy háromszáz esztendőn keresztül mind a máj

napig, mi volt, mit tett, mit szenvedett, és mit áldozott evangyéliom szerint reformált anyaszentegyházunk milliók lelke üdvösségeért, hazánk alkotmányos szabadságáért, istennek országáért. Megtehetette volna-e mindezt, ha nem bírná önmagában istennek lelkét, ezt a feltételét a maradandóságnak, az örök életnek? Vallástalan embert képzelni: isten-káromlás. Lehetnek idők, hogy a vallás-erkölcsi élet meglazulni látszik. De ez csak muló tünemény. Ne féltsetek ti a vallást. A míg lesz anyai szív, mely gyermekeinek álma felett öröködik; míg lesznek hulló könyvek, melyek a sirok felett virágot növelnek; míg lesznek szegények, elnyomorodottak, akár a munka, akár az esztendők sokasága miatt; a míg lelkünk hallani véli a szöveget: jöjjetek én hozzám, a kik elfáradtatok, és én megnyugasztalak titeket: mindaddig a vallás örök szüksége marad az emberi léleknek.

Ezt hirdetni, építette a templomokat a szívnek, az emberi léleknek virága — a kegyesség; és ezekben a templomokban ezt hirdetni: kötelessége a papnak. Kötelesség! E kétes értékű szóra mintha megborzonganék. Kötelessége a fülemile, hogy énekeljen? Kötelessége a nap, hogy ontsa sugarait, ha tavaszt hirdet a menyboltozat. Kötelessége a szív, hogy szeressen, ha szeret? Kötelesség! Hagyjátok e szót azok számára, kik parancsolni, ralkodni akarnak. A mi tisztünk, szolgálni kicsiknek és nagyoknak; gazdagnak és szegénynek; úrnak és szolgának; a mi szolgálatunk, ott állani a bölcsőtől a koporsóig, az élet minden viszonyai között, szántani, vetni, gyomlálni, irtani a töviseket, feddőzni, ha kell, és meghozni azt az áldozatot, hogy szívünk nem érez mást, ajkunk nem szól egyebet, mint azt, a mi szép, magasztos; csak azt, a mi felséges. Ez nem kötelesség: ez hivatás, a léleknek ama benső kényszere, a melylyel él, és a melylyel együtt hal el. Jaj, annak a papnak, a ki ezt nem érzi; és jaj, annak az egyháznak, a melynek ilyen papja van!

E szépen virágzó egyház mindenkoron megtalálta magához való, hivatás-szerű papját. Egész hosszú sora a jeleseknek, a nagyoknak írta be nevét az egyházi irodalom-történet könyvébe. E pillanatban is, mintha itt e szent falak között érezném megjelenni árny-alakjaikat, s fölemelt kezükkel intenének: légy hív mind halálig!

Neked szól ez az intés, ez a tanács, ez a buzdítás, ifju paptársam, kedves barátom, ki az ő helyébe vagy lépendő. Az a Génusz, mely ösztönzött, hogy szent hivatásodat kövesd, öröködjék felettéd. Mint a haldokló Dávid király mondta fiának, azt mondom én is: első sorban légy ember; azután légy Krisztus tanítványa: erős a hitben, a reménységben, és a szeretetben; hogy e szép egyház virágzásában kijusson majd részed az utódok hálás tiszteletéből.

»Légy hív mind halálig!« Szól ez nektek is, kedves atyámfiai, nemes ekklezsia. Legyetek hives hagyományaitokhoz: erősek evangyéliom szerint református vallásunkhoz, mely fundamentoma isten országának: a világosságnak, a szabadságnak, a hazaszeretnek. A szeretet, melylyel elbúcsúztatok attól a deréktől, kinek helyébe jött, ruházatok át ifju lelképászorotokra, hogy annak sugarainál nőjjen nagygyá. Az ő lehető nagysága a ti büszkeségtök lesz, és dicsekedés. Itt született, itt ringott bölcsője: ime, visszahozta ifjúságát, szívét, lelkét, buzgóságát, lelkesedését, ábrándjait: támogassátok őt szeretettel, ragaszkodással, jóakarattal, hogy építtessetek fel az úrnak élő hajlékaivá az időben, az örökkévalóságban.

Szász Gerő.

Zwingli, és Kálvin.

(Kis Albert, ifyfalvi ref. lelkész felolvasása a sepsi ref. egyházmegyé októ. 31-iki Papi Értekezletén)

(Vége.)

Kálvin sok tekintetben ellentéte volt Zwinglinek. Gyermekek-, és ifju kori viszonyainak befolyása nyomokat hagyott egész életfolyamán. A kötelességei teljesítésében lelkiismeretes atya, és a vakbuzgóságig vallásos anya összeműködő hatása érlelte meg Kálvinban azt a csodálatos jellemet, mely őt leginkább Pál apostolhoz tette hasonlóvá. Azon pillanattól kezdve, melyben a magas műveltséggel bíró lélek kibontakozva az elfogultság ködéből, az evangyéliomi világosság égi fényénél folytatta vizsgálódásait a hitélet csodás régióiban, a mindinkább erősödő meggyőződés nem csak a reformáció elhatározott bajnokává szentelte őt fel, hanem egyszersmind oly bámulatos lelki erőt kölcsönzött neki, melyhez hasonlót kevés ember példája képes felmutatni. Franciaországban a protestánsok üldöztetése lassankint mind nagyobb mérveket öltött, annyira, hogy a vezetők, ha menekülni akartak, a börtön bilincsei, vagy éppen a verpad pallosa elől, kénytelenek voltak elhagyni hazájukat. A menekülők között volt Kálvin is, ki hosszas bujdosás alatt különböző helyeken, mint Bazel, Strassburg, sat. folytatta reformátori működését, míg végre, Genfben állapodott meg. Sőt itt sem szentelhetette idejét egész nyugodtsággal reformátori hivatásának, mert a libertinusok, anabaptisták, spirituálisták elkeveredett harcot folytattak, sőt sikerült is nekik, őt Genfből eltávolítani, de később, a genfi tanács kérésére, mégis visszatért elhagyott papi állására. Annyi méltatlan bánalom, annyi igaztalan üldözés keserű poharát volt kénytelen Kálvin kiüríteni, hogy nem bámulhatunk azon, ha a már gyermekkorában mutatkozó visszavonultság később csaknem ridegséggé fajult nála, mely őt néha mértéken túl menő szigorúságra ösztönözte, de egyszersmind oly csodálatos lelki erőt fejtett ki benne, mely őt, hosszas küzdelmek árán, Genf erkölcsi, és vallásos életének újjá teremtőjévé tette.

Törhetlen akarat-erő, rendíthetetlen igazság-szeretet, mély meggyőződésen alapuló kötelesség-érzet, fáradhatatlan munkásság, szívós kitartás a megkezdett munkában: ezek voltak Kálvin jellemének főbb vonásai. S hogy ezek által mekkora elismerést vívott ki Kálvin, tán eléggé igazolja Bézának, Révész által idézett következő sorai: »Egy ember sem volt hivebb a maga meggyőződéséhez, egy szolga sem engedelmesebb az ő urához, egy keresztyén sem volt mélyebben áthatva az ő megváltójának isteni kegyelme felől, mint Kálvin volt. Az egyház dicsőségét keresi abban, hogy oly sok szentjei vannak. de, senki nincs, még az apostolokat is ide értve, a ki a kötelességnek, és az isten dicsőségének lobogóját magasabban hordozta volna; senki sincs a ki a szentek szentjének igéjével a lelkiismeretnek mélyéig hatott volna; senki sincs, a ki az egyháznak valódi reformátora volt volna, mint Kálvin.«

És ezzel bezárom felolvasásomat annak kijelentésével, mely szerint tudom, hogy azon feladatomnak, miképp a két reformátor dicső ulakját egymás mellé állítva tüntessem fel, nagyon is halvány vonásokban tudtam megfelelni, minek legfőbb oka az én erőtlenségemben rejlik bizonyára; ha mégis szives volt az Értekezlet türelmével megajándékozni, kérem, tetézzék még ezen jóságukat azzal, hogy felolvasásom hiányait szeretettel fedezzék el.

Különfélék.

= **Az egyházipolitikai törvények végrehajtására** vonatkozó, és rég óta várva-várt konventi Utasítás egy részét veszik olvasóink mai számunkban. Nem hivatalos közlemény ugyan, de hiteles; és ezzel már bírjuk azt a vezető fonalat, mely egyforma eljárásra indít, sőt kötelez. Addig is, míg főhatóságunk megteszi intézkedését, jó lesz, szorgalmasan olvasgatni, megtanulni, és aztán végrehajtani.

= **Maros-Vásárhelyi egyházunkban** szép innepély folyt le folyó hó 15-én. A kolozsvári egyházkerületi theol. fakultáshoz tanárnak kinevezett Molnár Albert helyébe törvényesen meghívott ifjú lelképásztor, Tóthfalusi József, iktattatott be hivatalába. Főtiszt püspök, aa. akadályozva levén a vizsgálata alatt álló egyházban ez alkalommal megjelenni, lapunk szerkesztőjét bizta meg, hogy nevében a teendőket végezze. Az ünnepély megtörtént, azzal a buzgósággal, közvetlenséggel és meghatottsággal, a mely méltán várható volt ez egyik legszebb egyházunktól, és attól az ifjú lelkésztől, ki ott születvén, oda visszavitte szívét, lelkét, ifjuságát, ábrándjait, és lelkesedését. Adja isten, hogy e szép egyház buzgósága, és az ifjú lelkész lelkesedése szolgáljanak egyházkerületünk dicsőségére.

= **A szil-szolnoki egyházmegye folyó hó 10-én** Zilahon tartott közgyűlése elvben kimondotta az egyházmegyének négyre való felosztását. A Sz.-Somlyón megjelenő »Szilágy-Somlyó« című heti lap úgy adja hírül ez eseményt, hogy e határozat »szótöbbséggel« hozott, és e bátoros idézettel parentalja el: »concordia parvae res crescut, discordia maximae dilabuntur.« A dolog pedig úgy áll, hogy az a szótöbbség tulajdonképpen tizenkét votum volt, mely egyházmegyei közgyűléseinken minden esetre tekintélyes, erős többség, és azt bizonyítja, hogy ez az egyházmegye át van hatva az eszme életrevalóságától. A »concordiát« és »discordiát« emlegetni pedig, bizonyíthatja azt, hogy valaki még ott baktat a klasszikusoknak nevezett mezőken, de semmiképpen sem jelentheti e szép egyházmegyének lelki állapotát, és nem adhatja igazi képét. Az egyházmegyék felosztásának eszméje dehogyan is akarja megbontani azt a jeles concordiát, melyet dicsérni lehet, de megsíratni, nem; dehogyan is akar discordiát, melyet sem eléggé megsíratni, sem dicsérni nem lehet. Nem akar ez az eszme egyebet, mint munkafelosztást, lelkiismeretesebb kötelesség-teljesíthetést; azt akarja, hogy mentől több embernek jusson rész abból a tiszteletből, hogy szolgálatot végez buzgóságból egyházkerületünk érdekében; és áldozatot hoz nemzetünk fenmaradásáért, tisztán hazaszeretetből. Ismételjük, hogy az eszme megvalósítása még nincs a teljes megérettség stádiumában; éppen ezért, korán van még a panasz, és siránkozás; de ha majd legfőbb hatóságunk döntése következtében be fog következni, dicsősége marad a szil-szolnoki egyházmegyének, hogy ő volt az első, mely lelkesedéssel és következetesen oda állott a munkások közé, példát adott az utána következőknek, s eltekintve a klasszikus szerzők egy kissé ódon bölcsességétől, kifejezést adott a modern élet és gondolkodás szükségletének, és annak eleget tenni, kész is, akar is, mer is.

= **Mélt. Szacs vay Sándorné**, szül. br. Wesselényi Josephine öngagsága az ördög-kereszturi állami elemi iskola tanulóit közül tizenkettőt téli ruhával látott el, 120 forint értékben. A vallás-, és közoktatásügyi miniszter e jótékony-ságért elismerését és köszönetét nyilvánította a nemes bárónőnek. Mi pedig lelki örömmel jegyezzük fel e szép áldozatkészségét, mely fényt ad annak a falucskának, melynek földjén a mi bölcsőnk is ringott, és a melynek emelkedése az ily erények gyakorlása által büszkeséggel tölt el s azzal a reménységgel, hogy a szép példa jótékonyan fog hatni arra, hogy Ördög-Keresztur igen rövid idő alatt egészen magyarrá lesz, mint volt valamikor.

= **Kerekes Sámuel**, maros-vásárhelyi polgári fuiskolai tanár, folyó hó 13-án meghalt. Kérdezhető: van-e,

ki e nevet nem ismeri széles e hazában? Csodálatos természete, nyughatatlan vére, intelligenciájának megmagyarázhatatlan aberrációja, mely összeférhetőnek tartotta a iónséget a neveléssel, ismertté tették nevét mindenfelé, a hol családi összejövetelek, vagy a tömegek lelkesedése megnyilatkozni szokott. Önmagát nem becsülve sokra, kicsivé devalválódott. Pedig szive, lelke, erudiciója, mind-mind arra hívták el, hogy maradandó nyomokat hagyjon maga után. Ő a mindenségé akart lenni, mint Ikárusz. A levegő nem fogadta be: szárnyai elolvadtak. A földet elvesztette lábai alól, és csak arravaló lett, hogy elromlandó porait magába fogadja. Tenni akart sokat. Tett, a mennyit viszonyai és temperamento megengedték, Lenni akart, és ennek az akaratnak emléke megmarad örökre, és ott fog virasztani elhaló porai felett. Nyugodjék csendesen.

= **Sajtó alatt van, és folyó év végére** megjelenik egy tizenkét ivre terjedő munka. Címe: Hetvenhárom év itthon. Korrajz, és politikai elmélkedések. Irta: kilyéni Székely Gergely, 1848—49. esztendei honvéd tiszt, 1865—68. országos képviselő, 1861. és 1867—72. sepsi-széki királybíró, 1858—94. a Rikánbelőli kommunitás, és a s-szentgyörgyi ev. ref. kollegium főgondnoka. Előjegyzések küldendők Koós Ferenc, kir. tan. tanfelügyelő urhoz, Brassóba, Malom-utca 12. sz. akár alúl írott bármelyikéhez. A munka a kilyéni ev. ref. egyház tulajdona, építkezési célokra. Ára csak 1 forint. Kilyén, 1895, dec. 9. é. Ifj. Kovács Antal, adm. ref. lelkész. Pap György, megyegondnok.

= **»Gyümölcskertész«** cím alatt jelenik meg Budapesten egy lapocská, melyet, a földmivelésügyi miniszterium támogatása mellett, szerkeszt Molnár István. Célja, hogy a kert-, és szőlő-tulajdonosokat, kis gazdákat oktassa a hasznos tudnivalókban. Éppen a kálvinista papoknak, tanítóknak, és hallgatóinak való. Előfizetési ára, 1 frt. Hasznos dolgot cselekszik, a ki megszerzi, és az is, a ki terjeszti.

Hivatalos rész.

1510—1895.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a kolozs-kalotai egyházmegyébe kebelezett m-bikali egyházközség kántortanítói állomására, ezennel pályázat nyitattik.

Javaldalom: tisztességes lakás, gazdasági épületekkel, s hivatalos fölszámítás szerint, 153 frt. 73 kr. fizetés, melyhez a vallás- és közoktatásügyi nagymélt. miniszterium idei 56,976. sz. alatti leiratában 141 forint állam-szegélyt engedélyezett.

Pályázati határidő: 1896. január 20. Folyamodások nt. Dézsi Gyula, esperes aa.-hoz küldendők, Gyáluba.

Kolozsvárt, 1895. dec. 15.

Szász Domokos,
erdélyi ev. ref. püspök.

1535—1895.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyrészi ev. ref. egyházkerületben, a küküllői ev. ref. egyházmegyébe kebelezett terem-ujfalusi egyházközség lévitai állomására pályázat nyitattik.

Javaldalom: tisztességes lakás, kerttel és gazdasági épületekkel. Öt hold kánonika-porcio haszonélvezete. Minden családtól (átlag van 100 család) 2-2 véka jó minőségű szemes gabona és 1-1 véka zab. Pénz 12 frt alapítvány és fára 20 frt.

Kötelességek: a szorosabb értelemben vett lévitai teendőkön kívül az állami iskolába járó ref. tanköteleseknek a vallásos énekek tanítása.

Pályázati határidő 1896. jan. 28. napja Folyamodványok n. t. Kovács Elek, esperes aa-hoz küldendők V.-Gálfalvára, u. p. D.-Szentmárton.

Kolozsvárt, 1895. dec. 16.

Szász Domokos,
erdélyi ev. ref. püspök.

Felelős szerkesztő és kiadó: Szász Gerő.

Protestáns Közlöny

Az erdélyi egyházkerület hivatalos közlönye.

XXV. Évfolyam.

Kolozsvártt, 1895. December 26.

52. szám.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN EGY IVEN.

Előfizetési ára: Egy évre 6 forint, félévre 3 forint, negyed-
évre 1 forint 50 kr.

Szerkesztőségi iroda, hová a kéziratok és előfizetések *bérmertve*
küldendők: *Külmagyarutca 9. sz.*

Karácson.

»Ime, hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme léssen; mert született néktek ma a Megváltó (ki az Úr Krisztus) a Dávid városában.«

Mennyiszer hallottuk már ezt az evangéliomot, és még sem hallottuk elégszer, mert ki-merithetetlen gazdagságát felfogni, az emberi szív soha sem elég nagy, és mély. Az ebben nyilatkozó isteni kegyelmet csak akkor fogjuk fel majd egész teljességében, a mikor már nem tükör és homályos beszéd által látunk, hanem szemtől-szembe, és a mikor beléphetünk az örökkévalóság föltárt kapuin, hogy rebegő hangunk is belevegyüljön a mennyei seregek dics-énekébe.

Hosszu évezredeknek szeretettel ápoltságára, sovárgó várakozására, és epedő vágyaira volt a felelet annak a bethlehemi angyalnak szava. A »megtartó« eljövételének a várása az az arany fonál, a mely az isteni kijelentés könyvein itt láthatólag, amott kevésbé feltűnően, de mindenütt átfut, azokat egymással összeköti, és oda kapcsolja az elvesztett paradicsomnak kapuihoz, hogy a másik vége meg oda erősítessék ahhoz a világhoz, a hol már azok vannak, »a kik jöttek a nagy nyomorúságból, és megmosták, s megfehéřítették ruháikat a Bárány vérében«; a kik ott vannak »az isten széke előtt, és szolgálnak néki éjjel és nappal az ő templomában.« »Nem éheznek többé, és nem szomjuhozhatnak többé, és a nap hévsége, vagy valami egyéb hévség nem árt nékik: mert a Bárány, az legelteti őket, és a vizeknek élő forrásaira viszi őket, és eltörül isten az ő szemeikről minden könnyullatást.« Amaz isteni ígérettől kezdve, hogy »ellenkezést szerzek te közötted és az asszony között, a te magod, és az ő magva között«, tudatosan, vagy öntudatlanul, a régi századok az előkészületnek, és a reménykedő várakozásnak

lustrumaivá váltak. »A megváltó, bizonyára, eljő«, ez volt ama szent titok, mely sutogva járta be az ős-atyák sátrait, s a melyet egyik patriárkha a másnak adott át azzal a reménységgel, hogy ez már majd nem lát addig halált, míg meg nem látja Izrael megvígasztaltatását. Később látják azt, de nem most, és nézik azt, de nem úgy, mint közelvalót; mignem a próféták mind növekvőbb világossággal a házaknak fedeléről szólanak már arról, a ki az Isai törzsökéből hajtáskint származik, és virágszálkint növekedik az ő gyökereiből. Mint örök, a kik a hajnalt várják, úgy állanak e tiszteletreméltó férfiak rendületlen hittel a magaslatokon és őrtornyokon, ha vajjon, nem látják-e már az ég alján azt a bíbor fényt, a melyet az igazság napja oda von. Végre, ott ragyog a hajnalcsillag, magasan az égen; a bűnbánat követe a mennyei király hirnökekint egyengeti az utat; hosszú évezredek koronájával jön el a karácson éjszakája, melynek csendjét angyaloknak kara veri föl, mert most lett »dicsőség a magasságos mennyekben istennek, a földön békeesség, és az emberekhez jóakarata«. Az idők beteltek, és eljött az, a kit epedve vártak.

Nem lehet, nem szabad a karácson szent innepén nekünk sem egyebet hirdetnünk, mint örömet, mely az egész népnek örömévé lehet. Mi már látjuk ugyan a jászol-bölcső mellett a Galgotha keresztjét is, de látjuk a »botránkozás fája« mellett a mennyei dicsőségnek azt a fényes trónját is, a melyen a »megtartó« ül a maga örökkévalóságában.

Azt az örömet kell hirdetnünk, hogy a »megtartó«-nak születése, halála, föltámadása és megdicsőíttetése, mind-mind mi érettünk történt. Nekünk született, nekünk hoz örömet, minket keres egyen-egyen, benünket akar megtartani, és nálunk akar szállást venni. Jézus maga készíti el számunkra a karácsoni ajándékot, s valamennyien csak vannak az ő hívei, mind-

azokról gazdagon, és egyenlő szeretettel gondoskodik. Ő maga egyszermind az az ajándék is, a melyet nyújt, s önmagával együtt a mennyet ajándékozza nekünk. Hirdetnünk kell mindazoknak, a kik a menny után sóvárognak, azt az örömet, hogy kívánságuk beteljesül. Csak hinni kell ő benne, s ajándéka a miénk.

De, hirdetni kell örömet a mi egyházunknak is. Sok szüksége van, éppen most, a karácsoni evangéliomra. A „miért“ kérdésére engedjük el ma egymásnak a feleletet. Sok szó, szemrehányás, panasz ma némuljanak el, s szóljuk csak az örömhírt, és mondjuk el mindeneknek, hogy „megtartó“ született nekünk a Dávid városában.

„Megtartó“, a ki önmagát adá az anyaszent-egyház örök fundamentomául, hogy ő rajta építtessék az meg a tagoknak egybekötöttetésével; „megtartó, a ki saját maga keresi meg az ő híveit, és szedi össze, hogy azokat senki az ő kezéből el ne ragadhassa; „megtartó“, a ki királyi trónjáról maga kormányozza az egyházat, győzelmes kardjával védi, s a béke pálmájával befedezi, és „megtartó“, „mert nem is adatott emberek között ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk“, mint az ő neve.

Hogy egyházunknak igazán karácsoni öröme legyen, csak ingadozás nélkül arra a fundamentomra kell állania, a mely egyszer vettetett; csak őt kell főpásztorunknak tartanunk, csak neki kell a kormányt átadni, és csak benne kell hinnünk, s akkor vészben-viharban megmarad az a hajó, a mely körül a zúgó elemeket ő csillapítja le. A régiek mind el fognak mulni, és mindenek meg fognak újulni.

Megújul a hit, a melyet a világ elvett, vagy a közönyösség megölt. Megújul a szeretet, a melyet az önzés megbénított, és a létért való küzdelem mind kisebb körbe szorított, és megújul a reménység, a mely szárnya-szegetten a földön túlra alig ér el, és kétségektől gyötörve, önmagát tépve, nem tud még csak keresni sem egy más, boldogabb világot.

A karácsoni örömet kell hirdetnünk őszintén, erőteljesen, szent meggyőződéssel, hittel, szeretettel, és vágyó reménységgel. Az emberek egyenkint, és az egyház csak a „megtartó“ által tartathatnak meg, és csak amaz igazi „orvos“ által gyógyíthatnak meg. Minden egyéb csak kuzuzslás, vagy henye tanács.

Azt hiszem, hogy inkább öntudatlanul, mint tudatosan kerültek egymás után a kalendáriumba

a Jézus születésének, a János apostol és evangyélisa, és István vértanunak emlék-napjai. De, ha öntudatlanul is, akkor is mély szimbolika van bennök.

Ha a Jézus születését azzal az örömmel, azzal a szeretettel vesszük, mint János; ha az ő isteni lényegébe úgy bele éljük magunkat, mint ő; ha úgy oda borulunk Jézus kebelére, mint a miképpen egykor ő pihent azon; ha úgy kísérjük a mestert, mint a hogyan ő nyomon követte mindenüvé Jézust; ha úgy látjuk mi is a „megtartót“, a mint gyógyít, életre támaszt, és szerte jár, mindenekkel jót tévén; ha úgy állunk meg Jézus keresztje alatt, mint ő, nézve és elmerülve az áldozat nagyságában; ha vele megyünk, mint föltámadott Urral, a miképpen ő ment vele Emmaus felé, és ha úgy szóljuk, és munkáljuk a szeretetet, mint ő Éfézusban: akkor olyan hitünk is lesz, mint István vértanúnak; erővel és hatalommal megvívjuk a mi harcunkat, és látunk vigasztalásul megnyilatkozott eget, diadalmat, s számunkra eltett koronát, melyet senki el nem vehet tőlünk.

»Békesség legyen az Atyafiaknak, és szeretet, a hittel egybe, az atya istentől, és az Ur Jézus Krisztustól!«

Kenessey Béla.

Tájékoztató utasítás,

a magyarországi ev. ref. egyházak lelkészei és hívei részére, a házassági jogról szóló 1894. XXXI. a gyermekek vallásáról szóló 1894. XXXII. és az állami anyakönyvekről szóló 1894. XXXIII. t. cikkeknek f. évi október hó 1-én történt hatályba lépése folytán követendő eljárás tárgyában.

(Vég e.

II.

A gyermekek vallása.

14. §. Az 1894. évi XXXII. t.-c. megfelelő szakaszai eltérően az eddig érvényben levő törvényektől, a gyermekek vallására vonatkozólag ekképpen intézkednek:

Bevett, vagy törvényesen elismert különböző vallásfelekezethez tartozó házasságok, házasságuk megkötése előtt egyszermindenkorra megegyezhetnek arra nézve, hogy gyermekeik valamennyien az atya, vagy az anya vallását kövessék, illetőleg, abban neveltessenek.

A megegyezés csak akkor érvényes, ha az királyi közjegyző, királyi járásbíró, polgármester, vagy főszolgabíró előtt, a megállapított alakszerűségek mellett jött létre (1894. évi XXXII. t.-c. I. §.)

Megegyezés hiánya esetén, a gyermekek szülei vallását nemök szerint követik, illetve, abban neveltetnek, a mennyiben ez a vallás a bevettek, vagy törvényesen elismertek közé tartozik. (1894. évi XXXII. t.-c. 2. §.)

Az ilyen módon létrejött megegyezés később csakis az esetben változtatható meg, ha a különböző vallású felek közül valamelyik fél a másik házastárs vallására tér át, úgy, hogy a házasság ily módon egy vallásúak házasságává válik (1894. évi XXXII. t.-c. 3., 4. §§.)

Ezen törvényben foglaltakkal ellenkező bármely szerződés, térítvény, vagy rendelkezés érvénytelen és semmi esetben sem bir joghatályal (1894. évi XXXII. t.-c. 6. §.)

A jelen törvény életbeléptetése (1895. október 1.) előtt kötött házasságokból született, vagy születendő gyermekek vallásos nevelésére nézve azon törvény határozata marad érvényben, a mely az ily házasságok kötése idejében hatályban volt (1894. évi XXXII. t.-c. 7. §.)

Az 1868. évi LIII. t.-c. 13. 14. 15. és 18. §§-nak rendelkezései a törvényesen elismert vallást követőkre is kiterjesztve, hatályukban fentartatnak (1894. évi XXXII. t.-c. 8. §), de a 14. §, az 1894. évi XXXII. t.-c. 3. 4. §§-ai értelmében való némi módosulás szerint.

15. §. Minthogy az 1894. évi XXXII. t.-c.-nek 1. §-a olyan, a mely a benne alkalmazott egyenlőségi és lehető méltányossági elvek mellett is könnyen visszaélésekre szolgáltatna alkalmat és így protestáns egyházi életünk esetleges gyengítésére és hívei számának fogyasztására is vezethetne, azért figyelmes, körültekintő és fáradhatatlan lelki gondozási tevékenységünk kifejtése által oda kell hatnunk mindnyájunknak, hogy az új házasságoknál, mint leendő szüléknél, folyvást éber és erőben tartsuk az egyházunk iránti szeretet és tántoríthatatlan hűség érzetét s ez irányban szükséges kötelességtudatát s különösen vegyes-vallású házasság kötésénél igyekezzenek a lelkészek a gyermekek vallására és neveltetésére nézve oda hatni, hogy egyházunk érdekei mentől nagyobb mérvben biztosíttassanak.

Arra nézve, hogy a lelkész biztos tudomást szerezzen a feleknek a gyermekek vallására vonatkozó egyességéről, egyik alkalom az egyházi összeadásra való jelentkezés. Egyébként pedig igyekezzenek a lelkészek a polgári anyakönyvbe, illetve, a polgári hirdetési könyvbe való betekintés kikérése mellett, legalább havonként egyszer tudomást szerezni a vallásunk és egyházunk érdekeit illető bejegyzésekről, anyakönyvi tételekről: csak így lesz lehetséges, a felek egyházi bejelentésének elmulasztása esetén is, úgy az egyházunkat illető tételek nyilvántartása, mint esetleg a felekezeti ellenőrzés és orvoslás. Ha a betekintés az anyakönyvvezető által netalán megtagadtatnék, tétessék ez iránt jelentés az illetékes egyházi főhatósághoz.

16. §. Vegyesházásoknak gyermekeik vallására vonatkozó megegyezése az esketési anyakönyv észrevételek rovatába iktatandó.

17. §. Maga az áttérés az 1868. évi LIII. t.-c. 3—8. §-aiban körülírt módon megy végbe, azonban, figyelembe veendő, hogy az egyik házastársnak a másik házastárs vallására lett áttérése által egy vallásúak házasságává lett házasságban, az áttért szülő nemebeli 7-ik életévüket már túlhaladott, de az 1868. évi LIII. t.-c. 2-ik §-ában megszabott életkort még el nem ért

gyermekek, a szülők közös vallására csakis a gyámhatóság beleegyezése mellett térhetnek át.

18. §. A törvénytelen gyermekek anyjuk vallását követik, a mennyiben ez a vallás a bevettek, vagy törvényesen elismertek közé tartozik, ha az anya más bevett, vagy törvényesen elismert vallásra tér át, vagy ilyenbe belép, akkor a 7-ik életévet még be nem töltött törvénytelen gyermekei az áttért anyát új vallásában követik.

A 7-ik életévet még be nem töltött, kir. leirattal törvényesített, vagy az atya által elismert fiú, az atyának a törvényesítést, vagy elismerést követő, hat hó alatt kijelentett kívánságára, az atyának vallását követi, a mennyiben ez a vallás a bevettek, vagy törvényesen elismertek közé tartozik (1894. évi XXXII. t.-c. 5. §.) A leánygyermek ez esetekben is az anya vallását követi.

19. §. Lelencekre, általában oly gyermekekre nézve, kiknek szülője nem tudatik, az 1868. évi LIII. t.-c. 18. §-ának azon rendelete marad érvényben, a mely szerint az ilyen gyermekek annak vallását követik, a ki őket felfogadta. Ha lelenházba adattak s az intézet valamely vallásfelekezeti, azon felekezeti vallásában neveltetnek. Ha ezen esetek egyike sem fordul elő, az ilyen lelencek azon vallásban neveltetnek, a mely a találás helyén többségben van (1894. évi XXXII. t.-c. 8. §.)

III.

Az egyházi anyakönyvekről általában.

20. §. Az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. t.-c. intézkedése szerint, a születések, a házasságkötés és halálozási esetek közokirat hitelességü nyilvántartására ezentul az állami erre feljogosított polgári hivatalnokok által vezetett állami anyakönyvek szolgálván, az egyház által eddig, e célokra is vezetett anyakönyvek jövőre tisztán egyházi jellegűek maradnak, a mennyiben azok a hitfelekezeti egyházközsegi életében előforduló ilyenmü adatok nyilvántartandó jegyzékét fogják tartalmazni

21. §. Éppen ezen oknál fogva, az állami anyakönyvekről szóló törvény cikk életbeléptetése után az egyházi anyakönyvekre való felügyelet, úgy azoknak vezetését és kezelését, valamint előfordulható esetekben való kiigazítását illetőleg, a rendelkezési jog kizárólag az egyházi főhatóságot illeti. Az okt. 1-éig vezetett egyházi anyakönyvekre vonatkozólag, az előfordulható kiigazítást illetőleg, az illető miniszteriumnak eddigi határozata érvényben marad.

22. §. Ugyancsak az állami anyakönyvekről szóló törvény 93-ik §. értelmében a születési és halotti, illetőleg a házassági állami anyakönyvek vezetésének megkezdése előtt vezetett felekezeti anyakönyvek, valamint az azokból adott kivonatok továbbra is közokiratok maradván, a megnevezett törvény 94. §-ának rendelkezéséhez képest, azon törvény életbelépte előtt vezetett felekezeti anyakönyvekből közhitelességü kivonatok, az eddigi módokat mellett kiszolgáltatni, a felekezeti anyakönyvvezetők továbbra is jogosultak és kötelesek; a miért azon anyakönyvek körül az eddigi törvényes rend és gyakorlat ezutánra is érvényben marad s kü.

lönösen is felhivatnak a lelkészek az idézett törvény 94. §-ának azon büntető jogi intézkedésére, hogy a mely felekezeti anyakönyvvezető ilyen kivonatok kiszolgáltatását megtagadja, kibágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

23. §. A keresztelési, esketési és halotti anyakönyvek mellett az áttértek, valamint a konfirmáltak anyakönyve is pontosan vezetendő. Ott, a hol ezek már eddig is életbe voltak léptetve, az e részben előirt rendszabályok szerint, a hol pedig még alkalmazásba nem vétettek, azoknak vezetésére vonatkozólag az illetékes egyházi hatóság fog intézkedéseket tenni és rendszabályokat megállapítani; de általában felhivatnak a lelkészek, hogy ne elégedjenek meg a konfirmálásra való önkintes jelentkezéssel, hanem gyülekezetükben gondos utánjárással írják össze az arra alkalmas életkorukat, másrésztől szólítsák fel a szülőket, s illetőleg, a gyámokat, hogy utasítsák a növendékeket jelentkezésre; általában, tegyék meg a lelkészek a megfelelő intézkedéseket arra nézve, hogy a szükséges vallási oktatásban, előkészítésben, s konfirmálásban minden növendék részesüljön.

24. §. A törvény, és a jelen Szabályrendelet által nem érintett eddigi anyakönyvi utasítások, az ezentul vezetendő tisztán egyházi anyakönyveknél is teljesen érvényben maradnak; megjegyeztetvén itt is, hogy úgy a szokásos díj a régebbi anyakönyvi kivonatokért, mint a rendkívüli lelkési szolgálatokért megállapított stóla a lelkészeket mindaddig megilleti, a míg ezen ügy rendeztetni nem fog.

IV

A keresztelési anyakönyvek.

25. §. A keresztség sákramentóának kiszolgáltatására, s így a keresztelésre vonatkozólag megállapított és gyakorlatban levő szertartási és kánoni törvények jövőre is teljesen érvényben maradnak.

26. §. Az 1894. évi XXXIII. tc. 35. §. akkint rendelkezik, hogy minden gyermek születése, legkésőbb a születéstől számított egy hét alatt, illetőleg, a 39. §. értelmében, a halva szülöttek, vagy szülés közben meghaltak a legközelebbi hétköznapon az illetékes anyakönyvvezetőnél az arra törvényileg kötelezettek által bejelentendők, és ezen újabb intézkedést megelőzőleg, már régebbi egyházi kánonaink közül is többen az új szülöttek megkeresztelését legkésőbb nyolc napra a születés után elrendelik: mindezekhez képest fel kell hívni a szülőket arra, hogy gyermekük születését idejében, s minden esetre az állami anyakönyvvezetőnél történendő értesítés előtt bejelentsék a lelkési hivatalnál, keresztelés, és az egyházi anyakönyvbe való bevezetés végett.

Szükséges, és maguknak a szülőknél és a született gyermeknek érdekében álló ez az idejében történő bejelentés, már csak azért is, mert a született gyermek a keresztségben nyervén úgy nevezett kereszt-, vagy utónevét, az állami anyakönyvvezetőnél is csak ezen természetes rendtartás alkalmazása mellett lehetséges az állami pontos, és a született gyermek családi, s egyéni jogait is közelről érdeklő bevezetés.

Ily módon történvén a gyermek megkeresztelése,

az egyházi és állami anyakönyvek lehető megegyezése céljából, a keresztséget kiszolgáltató lelkész, rövid igazolást állítson ki arról, hogy a gyermek a keresztségben mely utónevét kapott.

Mínt hogy pedig az idézett állami törvény 42. §. kivételes esetekre akkint rendelkezik, hogy ha a gyermek utóneve a bejelentés idejében még nem volt megállapítva, az legkésőbb két hónap alatt a szülők, illetőleg, gyám által pótlólag bejelentendő; ily esetben az ily hosszú ideig húlyasztott megkeresztelésnél, megint az anyakönyvek pontos megegyezése céljából, megkívánható, hogy a keresztelésnél jelenlevő keresztszülőknél hiteles tudomásuk legyen a már állami anyakönyvbe bejegyzett gyermeknek utónevéről.

27. §. A keresztelési anyakönyv jövőre is az eddigi egyházi törvényeink által megállapított rovatok pontos betöltése mellett vezetendő. Az egészre vonatkozólag csupán azon változtatás történik, hogy a halva szülötteknek, vagy szülés közben elhaltaknak bejegyzése a halotti anyakönyvbe vezetendő be, a szükséges megjegyzések megtétele mellett.

V

Halotti anyakönyvek.

28. §. Az 1894. évi XXXIII. tc. a halotti anyakönyvekről szóló fejezet 68. 70. és 73. §§-aiban ezeket rendeli.

Minden haláleset legkésőbb a legközelebbi hétköznapon, az illetékes anyakönyvvezetőnél bejelentendő.

A bejelentéskor a halottkém által kiállított halott vizsgálati bizonyítvány felmutatandó, és erre a megtörtént anyakönyvi bejegyzés az anyakönyvvezető által rájegyzendő.

A haláleset anyakönyvi bejegyzése előtt a temetés csak a községi előljáróság kivételes engedélyével történhetik meg.

Az idézett törvény mindezen rendeleteiből önkint következik, hogy senkit sem részesíthetünk mindaddig temetési szertartásban, míg a megholtak anyakönyvvezése az állami anyakönyvvezető által meg nem történt, s a szabályszerű anyakönyvvezés előttünk, a halottkémí jegyzőkönyv, és az arra történt anyakönyvvezetői rávezetés felmutatása által nem igazoltatik.

Az így felmutatott halottkémí jegyzőkönyv a lelkési okiratok között mindenkor megőrzendő. A halottnak az állami anyakönyvbe leendő bejegyzése előtt kivételesen csak a községi előljáróság engedélyének felmutatása mellett temethetünk. Ezen községi előljárósági engedély száma és kelte, a halotti anyakönyv észrevételi rovatában megjegyzendő, és a lelkési okiratok között megőrizendő.

29. §. A temetés szertartására, valamint a halotti anyakönyvek vezetésére vonatkozó eddigi szabályok, és az egyházi felsőség által tett intézkedések, továbbra is alkalmazásban maradnak.

30. §. A megholtra vonatkozó adatok, a megholtat bejelentő közlése, s a mennyiben ennek kiegészítésre volna szüksége, a felmutatandó halottkémí jegyzőkönyv szerint vezetendők be az egyházi halotti anyakönyvbe.

31. §. Keresztyén felebaráti szeretetünk benső tör-

vénye, de egyházi törvényeink is azt kívánván, hogy a halál nemére való tekintet nélkül, az egyszerű temetési szertartásban minden keresztyén részesíttessék, éppen erre való tekintetből, ha valamely, a mi felekezetünkhez nem tartozó halottul saját lelkésze bármi okból megtagadná a tisztességes temetési szertartást. azt a protestáns lelkész teljesíteni, hivatva van.

Ily esetben azonban, az első sorban illetékes lelkész megtagadása két tanuval igazolandó, s ezen körülmény a halotti anyakönyv »észrevételi« rovatában, a tanuk nevének megemlítésével, bevezetendő.

VI.

Stóla.

32. §. A stóla érintetlen marad; azonban, annak meg nem fizetése, az esketés akadályául nem szolgál.

Mint hogy pedig a stóla-kérdés, mely mai mivoltában lelkészeink nagy anyagi veszteségét vonhatja maga után, a legmegnyugtatóbban a megváltás által lesz megoldható, hívják fel az egyházkerületek az egyes egyházakat, hogy ezek találjanak utat és módot, különösen az esketési stóla kölcsönösen méltányos megváltására nézve.

Egyébkint pedig, hogy a stóla-kérdés tekintetében egyházi hatóságaink biztos tájékozást szerezhessenek, ezennel felhivatnak az egyházkerületek, hogy minden egyházból szerezzék be a törvényesen megállapított esketési, kereszteleési és temetési stóla jövedelmének kimutatását az anyakönyvek alapján, tíz évi átlag szerint, s e kimutatásokat, lehetőleg a legközelebbi konventre terjesszék be.

VII.

Családkönyv.

33. §. A családkönyv létesítésének kötelező, vagy nem kötelező volta felett, legközelebb tartandó egyetemes konventünk fog határozni, s e határozathoz képest intézkedni fog egyszersmind azon egyéb nyilvántartási bejegyzések miként leendő teljesítése felől is, melyek úgy általában egyházi érdekeinkre való tekintetből, mint a lelki gondozás céljából még szükségesek, a melyekre nézve ez Utasítás, éppen a kérdés jelen helyzetében, nem intézkedhetett.

Kelt a magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konventjének 1895. november hó 22 én tartott üléséből.

Tisza Kálmán, Kun Bertalan,
főgond. mint a konvent v. elnöke püspök, mint a konvent e. elnöke.

Az egyházmegyéből.

Orgona-avatás Brassóban.

Brassói ev. ref. egyházunk, miután évszázados vágyát, temploma megépülését teljesülve látta, egy óhajt érzett, melyet osztott a gyülekezet apraja-nagyja: vajha, díszes új templomának, megfelelő orgonája lehetne!

A vágy átment az akaratba, az akarat ténynyé vált, érelődött. A szép cél elérésére készséggel hozta meg áldozatát szegény, és gazdag, más felekezetek hívei, sőt még a tanuló ifjuság is. Egyházunk nemes törekvéséről e közben tudomást vettek kecskeméti hitsorsosaink, és méltányolva felekezeti, és nemzetiségi magas misszionát, itt, e délkeleti végvidéken:

tizenkét változatu, pedálos, jó karban levő régi orgonájukat, mivel maguknak újat építettek, mondhatni, ingyen egyházunknak ajándékozták. Így, önerőkifejtés, és a jókedvű adakozók adományainak révén, a folyó év nyarán, abba a helyzetbe jöttünk, hogy Nagy József, brassói orgona-építővel szerződésre léphettünk, mely szerint a Kecskemétről kapott, és az egyház régi orgonájából, kellő kibővítéssel és új változattal ellátott huszonegy fő és mellékváltozatu két manuális, pedálos, egészen új góth-stilű, díszesen aranyozott, korpussal ellátott orgona építésére kötelezte magát.

Nagy József, atyánkfia, ki egyházközségünknek is buzgó tagja, egész tudását, ambícióját kifejtette, hogy egy remek művet állítson elő. A régi anyagból csak is a teljesen jó minőségűt használta fel. Egész raj új cím-sípöt hozatott, sőt orgonánknál alkalmazta először saját találmányu cellulóz sípjait, melyek igen kellemes bariton hangon szólanak.

Az új művet egyház-tanácsunk e hó első napjaiban vette át, még pedig szerencsénk volt megnyerhetni, mint szakértőt, a róm. kath. egyház kitűnő zenei képzettségű orgonistáját, Jasik Gyulát, ki már számtalan orgonát vizsgált át, és így, e téren kiváló tekintély; ő a műnek egész szerkezetét áttekintette, és az után kijelentette, hogy úgy szerkezetére nézve, mint az intonációt illetőleg, a legjobb orgonák között foglalhat helyet.

Jasik ez után, kérésünkre, egy pár himnuszot játszott el új orgonánkon; remek játékaival feltűntette a hanganyag gazdagságát, melyet ez új műben nyertünk; kiválóan megkapó volt a piánók bűbája, és a forték innepélyes mélysége. Kik jelen voltunk, mindnyájan elismertük, hogy egy jó orgona a hangszerek királya, mely az ember lelkét az örökkévalóságba oszlatja fel.

Nagy Józsefnek ott helyben kifejeztük köszönetünket; de, úgy vélem, itt, a nyilánosság terén is kötelességet végzek, ha kiemelem Nagy József ügybuzgalmát, mert ő, mondhatni, nagyon is kevés árért, egyházunkat egy négyezer forint értékű remek orgona birtokába juttatta. Nagy József igazi szakember, ki vállalatának időt, és fáradságot szentel; méltó tehát, hogy kerületünk által felkarolva legyen.

A leírta kból nyilvánvaló, hogy a számba vétel után, egyház tanácsunk boldog öntudattal oszlott szét.

Mivel azonban, új orgonánkat a vallásos buzgóság, és isten háza iránt való szent szerelem építette fel, itt meg nem állapíthatunk. Dec. 8-án tehát, meginnepeztük templomunk új díszének fölavatási innepélyét.

Ez alkalomra egyház-tanácsunk innepi szónokoknak Zagoni Pál, esperes, és Révay Pál, lelkész aait. nyerte meg.

Az innep reggelén, már kilenc órakor nagy tömegekben vonult a közönség nemzeti lobogókkal földiszített templomunkba. Tíz órakor Zagoni Pál, esperessel, és a működő papokkal élén, vonult be az egyház-tanács a zsufolásig, megtelt templomba.

Most zendült meg nyilvánosan az új orgona először és hangzott fel kíséretében a hívek ajkain a »Te rólad zeng dicséretünk« című egyházi ének. Majd a 221 dicséret éneklése alatt, Révay Pál, s.-szentgyörgyi lelkész lépett a szószékre és mondotta el lélekemelő hálaímáját a kegyelem istenéhez, azon jószágáért, hogy megdicsőítette a maga kegyelmét ujabban is, gyülekezetünken. Utána az egyházi dalárda énekelt, majd e sorok írója, a Zs. 118. 24. alapján mondott egyházi beszédet, ezt követte Székely Amália k. a.

szólója, orgona kísérettel, ezután Molnár János, ny. lelkész kellemes keretben adta elé az orgona-építés történetét. A gyülekezet éneke után, Zágonyi Pál, espéres lépett a szószékre és mondotta el felavató imáját. Az ünnepelyt az egyházi dalárda éneke zárta be.

A szép, összhangzó templomi ünnepély, ihletett hangulatba hozta a nagy közönséget; nem egy embernek szemében láttuk a meghatottság édes könyeit.

Istentisztelet után, az egyháztanáctól követve, espéres és működő lelkészek a papi lakba vonultak, hol atyafiságos beszélgetés között örvendeztünk e napnak és az isten megsegítő kegyelmének.

Majd. d. u. 1 órakor, az »Európ« szálló nagytermébe vonult az ünneplő közönség. A több, mint száz terítékű öt oszlopban felállított asztalnál kedves vendégeink, egyházunk lelkes hivei, nők és férfiak foglaltak helyet.

A társaság kedélyes hangulatban öt órakor oszlott szét, hogy nyolc órakor ismét összejöjjen, az egyházközség által

ugyancsak az »Európ« szálló nagytermében rendezett estélyre.

Az estély szintén teljesen sikerült, előkelő és szép számu közönség töltötte meg a termet. Az estély színvonalát nagyban emelték: Hesshaimer Ella k. a. pompás hegedűjátéka és Schnell Frida k. a. bűbájos népdalai, melyeknek minden pontját szünni nem akaró tapsvihar kísérte. Nagy Ida k. a. és Puskás Béla ur előadott humoros monológjuk által szintén nagy hatást értek el.

Műsor után társasvacsora volt, azután az ifjuság táncra perdült és járta zamatos jókedvvel be a késő éjszakáig.

Igy folyt le, mindvégig emelkedett hangulatban, orgona avatási ünnepélyünk. És mi most halánkat tolmácsoljuk mindazok iránt, kik áldozatuk által nemes célunkban megsegítettek, kik közreműködésükkel ünnepélyünket emelték és mindenek felett, annak a jó istennek, ki megsegítette és megszentelte a mi fáradozásainkat.

Péchy Árpád,
ev. ref. lelkész.

TÁRCA.

Emlékezzünk.

(Faragó András, szőkefalvi ev. ref. lelkész följegyzései az 1813—14—15—16. és 1817-ik években uralkodott éhségről, e dologban a traktuális espéres intézkedéséről.)

»Az 1813—14—15. és 1816-ik esztendőek változó és ártalmas idők járásival folyván el egymás után, mind a két magyar hazában igen nagy drágaságot okoztanak.

Az 1816-ik esztendőben a gabonának kevés termése és szükön való eresztése miatt az egész hazában a gabona annyira megdrágodott, hogy a kolozsvári piacon a szép tiszta buzának vékája 9—10 rh. forinton; az elegyesnek 8-forinton, a rozsnak 6—7 Rh. forinton, a szép malénak 5—6 Rh. forinton, a zabnak két s három forinton is eladódott vékája. Ezt az esztendőt még egy siralmasabb váltotta fel.

Az 1817-ik esztendő. Ennek első felén az élelem eszközei, az egész országban hallatlanul megdrágodtak, rendkívül való szük voltuk miatt, ugyannyira, hogy a kolozsvári piacon, s más erdélyi városokon is, a szép tiszta buzának vékája 18 Rh. forinton, az elegyesnek 16, a rozsnak 14—15, a szép malénak 12—13, a zabnak 5—6, a korpának 5 Rh. forinton adódott vékája. Sőt az uszorás lelkek, kik fájdalom nélkül tekintenek az emberiség inségére, egy véka tiszta buzát 20 forinton is eladtak aratás felé. Hiában osztották meg a jobb érzésűek és emberiben gondolkodók maguk falatjukat a szükölködőkkel, hiában követett el mindent a felséges királyi kormány; mert nem volt gabona az országban, sem pénz, melylyel kültöldről lehetett volna hozni; még az ő Felsége kegyelmes adakozása is, melynek a sok országos szükségek által kiürült tárház határt vetett, nem segíthetett annyit, a mennyi segedelemre nemes lelke készen volt. Ennek a nagy sükségnek szomorú következése volt: az országból való kivándorlás és az éhenhalás. Mint fájt szívök az emberiség jólelkü barátjainak, midőn kezök tehetetlen volt a segedelemre és füleik csak az élettel és halállal küzködőknek keserves jajjaival töltenek be.«

»Az 1817-ik siralmas esztendőben, istenünk megen-

gesztelésére mondandó Könyörgés. Készítette tisztelendő T. Fogarasi Sámuel ur, ezen küküllővári tiszt. egyházi kerületnek nagyérdemű esperese.«

»Mindenható isten, a ki mind menyen, mind földön teljes hatalommal uralkodol, kinek ítéléted szent, jóságod megmérhetetlen, tanácsod változhatatlan, ki a te dicsőségnek királyi székét helyeztetted az egekben, honnan nézed az emberek fiainak és leányainak minden gondolatjukat, tanácsukat és cselekedeteiket, hogy meglássad, ha vagy-e az emberek között értelmes, van-e, ki megkeresné az istent? Te vagy, ki megindítod a földet és annak oszlopit kimozdítod helyeikből, a napnak parancsolsz és megáll, bepecsétled a csillagokat és senki sem láthatja azokat; gyászba öltözteted az egeket és azokban menydörgő szavaidat úgy formálod, hogy azoknak hangzásokra a nagy cédrusok összeszakadoznak: Sirunk uram mi te előtted és ezt mondjuk: ah! ah! Izraelnek istene! avagy el akarod-e vesztetni teljességedet e háládatlan hazát és e maroknyi nemzetséget? Levetkezzük uram magunkat és ugyan megtagadjuk, a porba teszszük szánkat és sirva kérünk te tőled kegyelmet. Engeszteltessél meg, óh áldott isten! a te népedhez bocsássad vissza ítéletre felhuzott karodat.

Óh, szelid Jézus! Isten előtt egy közbenjárónk! »Tarts meg, mert elveszünk«! Esedezzel szent atyád előtt mi érettünk! Óh, istennek engedelmes báránya!

A fegyvert megszüntetted, a döghalált is megcsendesítet, vajha, bűneinkért meg ne ujtánád! Rajtunk vagon ama harmadik sereged, az éhség, és úgy látszik, naponként nevededik és »eltört sok helyen a kenyérnek pácája.« Fohászknak sokan, kenyeret keresvén, de nincs, a ki megvigasztalja és megsegítse őket; hanem ha te adsz, óh bujdosó Jákobnak istene! Sirnak sok helyeken a kisdedek, fohászknak a vének és még a te papjaid és a te szent-séged templomának pitvariban nyögnek és tántorognak, miként a bánat miatt elfáradt ember szokott tántorogni.

Sem a tél a maga határát, sem a tavasz a maga rendjét, sem a nyár a maga kívánatos napjait meg nem tartá; megváltoztatta az ős is a maga rendes idejét. Innen vagon, hogy szaporodván szaporodik e hazában az

éhség. Kiált a sok szegénység hozzád, mint a megéhezett hollófiak. Óh Jehova! Irgalmas Atyánk, szánd meg a te népedet!

Térj meg mihozzánk Izraelnek szent istene! Építsd meg a földnek romlásait, mert megindultak. Óh, mily régen isszuk a rettenetesnek borát! Óh, mily régen meddők a mi szántóföldeink és nem felelnek meg a szántó-vető ember reménységének. Méltán bizony, mert hallák a te fenyegető beszédedet; de nem térénk meg. Vajjon, mármindörökké haragszik-e a mi istenünk? Vajjon, nem engesztelődik meg hozzánk? Óh, irgalmas az isten és teremtményeit nyomorgatni, nem kívánja; csak addig látogatja az embert, míg annak boldogságára jónak látja. Kegyelmes isten, a kinek akarátát cselekszi az esztendőnek négy része, állítsd vissza a napokat és éjszakákat az ő természeti rendébe, hallgassa meg az ég a földet, a föld a szántó-vető embert, te pedig a te papjaidnak könyörgéseiket.

Vétkeztünk, óh uram! mi mindnyájan te ellened, nagyok és kicsinyek, gazdagok és szegények, ifjak és vének, a papok és a hallgatók. De hiszen, nem az igazakért, hanem a bűnösökért jött Jézusunk e világra. Midőn annak okáért, az ő érdemében, vérenek szent méltóságában keresünk tégedet, ne rejtse el magadat mi tőlünk, midőn Jézusunk szent véreben kívánunk megmosogattatni; mossa el a mi bűneinket, mert bűneink megbocsáttatván, bűneinkkel megérdemelt büntetéseid is hiszszük, hogy elfordítatnak.

Addig is pedig, óh irgalmas isten! buzdítsd fel a lelkeket a tehetősebbeknek, hogy érzékenyítettvén a szenvedő emberiségnek irtózatot tekintetől, az éhezők borzasztó komor ábrázatjuktól, ha kevesek volna nékiek is, mégis falatjokat osszák meg az inségesekkel, hogy a jó szívűek kegyességeik által sokan menekedhessenek meg az utszélén és elhagyatott állapotban való kínos haláltól.

A mi kegyelmes királyunknak, örökös fejedelmünknek hosszabbítsd esztendeit. Nyomjad be lelkébe a te törvényedet, hogy az ő országlása, mint isten felkent királyának dicsőséges légyen a népek és nemzetségek között és az ő birodalmának pálcája légyen igazságnak pálcája, hogy féljék felkent királyodnak országlását mindenek.

A felső méltóságban helyeztettedet, kik a Te házadért törekednek és életüket a közjában forgatják, várván a mi szabadító istenünknek vigasztalását, rejtse el a te kebeledben; ird fel neveiket a Néhémiasok és Abdiásoknak és építs állandó házat nékiek, hogy a Jehovát tisztelőik soha abból ki ne fogyjanak.

Házadat pedig tégyed nehéz kővé, hogy ezt hallván a föld golyóbisának kerületein lakozó minden pogány népek, hozzák bé az ő dicsőségeket a te templomodba és a Jézusnak nevére hajoljon meg minden népeknek és nemzetségeknek térdek. Siettesd pedig, Jehova! ezeket az áldott napokat a te Krisztusodért. Amen!

»Azonban, az ég kegyelmesen tekintett a föld népére; a földet gabonával és gyümölcscsel megáldotta. Vidámabb tekintetet váltott az annyi inséget szenvedett nép. Ugyanezen siralmas 1817-iki esztendőben. aratás után a nagy drágaság csendesedvén: a 18 R. forintos buza 5—6 fitra leszállott.

Ezen esztendőben novembernek 23-dik napján a jóltevő istennek tiszteletére az egész országban, minden tem-

plomokban egy közönséges hálaadó ünnep szenteltetett nagy bölcsességű és kegyességű Gubernator urunk, méltóságos született gróf losonci Bánfi György Ur Eo Excellenciájának igen hathatós parancsolatjából.

A mindenféle elterjedt nagy szükségét és drágaságot kevés idő múlva bővség és olcsóság váltotta föl; 1818-ban mind a két magyar hazában a gabonának bőv termése lévén, mindenféle gabonának ára igen nagy mértékben leszállott minden emberi reménység felett. A tiszta buza 1 R. forinton adatott.

Igy dicsőítette meg a mennyei atya az ő imálandó tökéletességeit: »Mindenhatóságát, bölcsességét és jóságát« a maga áldásainak osztogatásában. Így vigasztalta meg az ur az ő népét! Ő neki legyen dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás az időben és az örökkévalóságban!

Közli: Orbán József.

Különfélék.

F ö l k é r é s.

Ilyen dolgokban szokatlanul nyiltan, de éppen ezért, őszintén beszélek.

Huszonöt esztendővel ez előtt alapítottam a „Prot. Közlöny“ abban a meggyőződésben, hogy egy ilyen lapra föltétlenül szüksége van egyházkerületünknek. A nyomtatott betűk szárnyra kelt angyalok. Elérnek mindenhová, és a hol szárnyuk csattog, megvilágosodik az értelem, szeretni tanulnak a szívek, és életre kél az együvé tartozás szükségérzete. Azt hittem akkor, és azt hiszem ma is, hogy háromszázhatvanezer kálvinista, nyolcvannál több tanár, száz és annyi gondnok, meg ötszáz pap és tanító nem csak fenttarthat egy lapot anyagilag és szellemileg, de virágzásra is emelhet.

Én hittem, és azért szólottam akkor, régen; én még most is hiszek és remélek, s azért kérem az érdeklődőket, hogy támogatásukkal tegyék lehetővé, hogy kétségbe ne vonjam életrevalóságunkat. Ha már azt nem tették meg soha, hogy lapunkat mentől szélesebb körben terjeszszék, legalább mi, lelki-pásztorok, fogjunk kezét, nehogy az a szégyen érjen, hogy azzal vádoljon a világ nagy méltán, mint ha irtóznánk a betüktől.

E számunk utolsó ez esztendőben. Nem teszem le tollamat. Még próbálok. Alkalmat akarok nyújtani paptársaimnak, hogy jóvá tegyék a múltat. Az előttünk álló millenaris esztendő öröm-zajába ne vegyüljen a mi elmulásunk felletti panasz.

Szívesen felkérem a hátrálékosokat, hogy tartozásukat, és a jövőre nézve az elő-fizetéseket minél előbb beküldeni, sziveskedjenek.

Kolozsvártt, dec. 23. 1895.

Szász Gerő.

= Főtiszt. Szász Domokos, püspök, aa. az egy pár heti délvidéken való tartózkodás után jó egészségben, és megfrissült munka-kedvvel, haza érkezett.

= A kalendáriumcsinálók és lapunk megjelenési ideje úgy akarták, hogy a kereszténység egyik leg-

szebb, mert legcsaládiasabb innepét és polgári, földi életünkben ama másik nagy jelentőségű fordulópontot, az ujesztendőt ez utolsó számunkban köszöntük olvasóinknak. Mennyi szeretet, mennyi remény, a számadásoknak minő hosszú sora önmagunkkal, a világgal, az élettel, a földdel és az éggel támad fel lelkünkben e napok alatt és elmélkedünk és háborgunk, tán bankódunk is, és nem tehetjük, hogy meg ne emlékezzünk azokról az áldásokról, melyek örömmel töltöttek be, s lettek előleg számunkra az örökkévalóságból. Oh, szép az élet az ő megmérhetelel tarkaságában, megpróbáltatásai és ünnepnapjai között, ha lelkünk ismerete nem vádol, ha hívek voltunk a kevesen, ha meg tudunk nyugodni a gondviselés akaratán, ha bölcsek, ha keresztyének vagyunk. Boldog karácsoni ünnepeket; áldásos ujesztendőt!

== **A theol. fakultáson bevégeződtek** az adventi felolvasások. Kenessey Béla. theol. igazgató tartotta az utolsó felolvasást. Az esszusokról beszélt nagy lelkesedéssel, megcáfolván az a nézetet, mint ha a keresztyénség e zsidó vallási párt hajtása volna. Hogy a kolozsvári nagy közönség mily élénk érdeklődéssel kísérte e felolvasásokat, s mennyire lelkesült azokért a vallásos eszmékért, melyeknek útát nyitottak sziveikbe a buzgó protestánsok, mutatja az a körülmény, hogy az utolsó felolvasáson, jóllehet az eső egész nap esett, Kolozsvár legelőkelőbb közönsége töltötte meg az aulát; annak kijelentése után pedig, hogy az idén nem lesz több felolvasás, sokan sajnálatukat fejezték ki e felett, mert, a mint mondják, érzik, kénytelenek kelátni, hogy igaz a nagy apostol ama mondása: »A hit hallásból vagon.«

== **Mai számunk egynegyed ivnyi mellékletén** »hála és köszönet« cím alatt közöljük a hozzánk beküldött és mindez ideig még nem közölhetett e rovatba illő közleményeket. Ugy véljük, hogy sem a küldők, sem a jótékonytárgyat gyakorolt híveink nem veszik rossz néven e késedelmezést, mely nem a jóakaraton mult, hanem lapunk terjedelmén. Különb is, ne tudja a te bal kezed, hogy mit cselekszik a jobb; és a példaadás kedvéért most is csak úgy fog hatni, a hogy hónapokkal ez előtt hatott volna.

== **A sárospataki »Irodalmi Önképző Társulat,** hazánk egyik legrokonszenvesebb, nagy költőjének, Tompa Mihálynak, szobrot akar emelni annak az iskolának díszes kertjében, melynek a nagy költő egykor tanítványa volt, és most méltó büszkesége. E kegyeletes, hazafias, nemes szándékot, midőn egész melegséggel dicsérjük, egyszersmind szívesen felkérjük paptársainkat, a tanítókat és mindenkit, a ki a szépért lelkesedni tud, hogy a szép eszme megvalósításához, ha csak fillérekkel is, hozzájárulni sziveskedjék, s adományát január végéig küldje Sárospatakra, dr. Finkey Ferenc, jogtanárhoz.

Hála, és Köszönet.

Nyilvános számadás és köszönet. A mezőbodonai ev. ref. egyház több rendbeli, de főleg templom, torony, és paplak építéseihez származott adósságainak fedeztetése céljából, belügyminiszteri engedéllyel, gyűjtő ivatek bocsátott ki, melyek szétküldetvén, az egyházak, törvényhatóságok, más testületek, s egyesek becses adományairól az alábbiakban kívánok elszámolni

Adakoztak, Maros Vécsről, 261. sz. iven: Br. Kemény Kálmáné 5 frt. H. Téglásról, 462. sz. iven: Gr. Dégenfeld Gusztávné 10 frtot. Mázsáról, 484. sz. iven: Gr. Károli Tiborné 20 frt. Kerelő-Szt. Pálról, 260. sz. iven: Gr. Haller Györgyné 5 frt. Maros Ludasról, 353. sz. iven: Csontos János és neje 10 forint. Maros Vásárhelyről, 387. sz. iven: Dr. Santha Károly, kir. törvényszéki bíró, és mások. 3 frt. Póka-Kereszturi ev. ref. egyház, 46. sz. iven: 1 frt. Maros-Németiből, 188. sz. iven: Gr. Kuún Géza, egyházkerületi főgondnok 2 frt. Maros-Vásárhelyről, 225. sz. iven: Deák Lajos, kir. tanfelügyelő 1 frt. Budapestről, Geittner és Rausch

cég, 620. sz. iven: többen, 5 frt. 50 kr. Rima-Szombatáról, 545. sz. iven: az egyesült prot. főgimnázium 1 frt. Mező-Záhról, 185. sz. iven; Gr. Vass Albert 5 frt. Budapestről, 437. sz. iven: m. kir. fővámgazgató, s társa, 2 frt. Budapestről: 682. sz. iven: az első magyar gazdasági gépgyárnál többen, 3 frt. Csik-Szent-Mártonbúl, 405. sz. iven: a kászon-alcsciki járás főszolgabirája, 1 frt. Budapestről, 197. sz. iven: Mezei Albert, kuriai bíró 10 frt. M. Vásárhelyről, 372. sz. iven: Geréb Béla, polgármester közbenjárására többen, 8 frt. 25 kr. Feketehegyi ev. ref. egyház, 1021. sz. iven: 1 frt. Déváról, 201. sz. iven: Pogány György, ny. főispán, 2 frt. Földesi ev. ref. egyház, 1119. sz. iven: 1 frt. Arad sz. kir. város tanácsa, az 590. sz. iven: 5 frt. Dézsi főszolgabírói hivatal, 233. sz. iven: 85 kr. Kolozsvárról, 719. sz. iven: Dr. Moldován Gergely 2 frt. Kabai ev. ref. egyház 1183. sz. iven: 1 frt. Nagy-Küküllő vármegye pénztára, 152. sz. iven: 2 frt. 44 kr. Debrecenből, 491. sz. iven: Medve Kálmáné 2 frt. Hódmező-Vásárhely város, 558. sz. iven: 4 frt. 96 kr. M. Ovári gazdasági tanintézet, 937. sz. iven: többen 3 frt. 95 kr. Felvincről, a 364. sz. iven: Dr. Schissel Albert, járás-orvos és mások 4 fit. 80 kr. Kassáról, Komáromi István 2 frt. Debreceni ev. ref. egyház, 307. ss. iven: 10 frt. Debrecenből, 488. sz. iven: Özv. Hegyi Mihályné 5 frt. Budapestről, 262. sz. iven: Tisza Kálmáné 10 frt. Hódmező-Vásárhelyi ev. ref. egyház, 1138. sz. iven: 5 frt. M. Ovárról, Moson-vármegye alispánja, 936. sz. iven: többen 13 frt. Nagy-Bajomi ev. ref. egyház, 1185. sz. iven: 2 frt. Régeni alsó járás főszolgabírója, 379. sz. iven: 20 kr. Budapestről, dr. Tisza István, országgyűlési képviselő, 10 frt. Budapestről, 1298. sz. iven: Dr. Králik Lajos 2 frt. Fogarasi ev. ref. egyház, 315. sz. iven: 2 frt. Búd-Szt.-Mihályi ev. ref. egyház, 1127. sz. iven: 2 frt. Nagy Szombat sz. kir. város tanácsa, 955. sz. iven: többen 8 frt. 55 kr. Györbúl, Szombathi György 1 frt. Székely-Udvarhely város rendőrsége, 391. sz. iven. többen 1 frt. 5 kr. Selmecbányáról, m. kir. bányák, erdész-akadémia igazgatósága. 951. sz. iven: többen, 3 frt. Gy.-Szent-Miklósi járás főszolgabírója, 404. sz. iven: többen, 3 frt. 10 kr. Seps-Szt Györgyről, 400. sz. iven: Pocsa József, főispán, 5 frt. Budapestről, 631. sz. iven: Br. Prónay Dezső, országgyűlési képviselő, 10 frt. Budapestről, 165. sz. iven: Illyés Károly, kuriai bíró, forint. Máramaros Szigeti pénzügyigazgatóság, 663. sz. iven: többen, 1 frt. 20 kr. Kolozs-Monostori gazdasági tanintézet, 646. sz. iven: többen. 3 frt. Makorúl-Csanád-várm. törvényhatósága, 986. sz. iven: 10 frt. Mező-Sályiból, 297. sz. iven: Gaál Péter 2 frt. Mező-Sályiból, 219. sz. iven: Illyés Albert, 20 frt. Bardocról, Bartha Sándor 143. sz. iven: többen, 1 frt. 50 kr. Soltról, 1282. sz. iven: Gr. Teleki József, 5 frt. Kecskeméti ev. ref. főgimnázium, 553. sz. iven: 1 forint. Seps-Szent-Györgyről, Vásárhelyi Zsigmond 914. sz. iven: többen, 3 frt. Összesen: 267 forint 33 kr. Leszámitva ebből a gyűjtő-ivatek, bélyegek, s általában a szétküldéssel járó 86 forint költséget, marad tiszta bevétel, 181 frt. 33 kr.

Apáthy Gyula, Sz.-Kereszturól, 331. sz. iven: többen, 2 frt. 20 kr. Kun-Szt.-Miklósi ev. ref. egyház, 1007. sz. iven: 2 frt. Gömör-vármegye pénztára, 965. sz. iven: 15 frt. 35 kr. Udvarhelymegye alispánja, pótlólag a 988. sz. ivhez: 1 frt. 28 kr. Torda-Aranyos-vármegye pénztára 359. sz. iven: 7 frt. 55 kr. Ezen újabb bevételekkel a tiszta bevételek összege, 544 frt. 74 kr-ra emelkedett.

Br. Podmanicky Gézané, K.-Kartalról, 10 frt. A Hajdu-Nánási ev. ref. egyház 5 frt. Kántor-választáskor, Kovács Elek, ev. ref. esperes, és a gondnok-helyettesel együtt 10 frt. Gondnok-helyettes Nagy Domokos, egyházmegyei főjegyző volt. Nemes Árpád, ev. ref. pap.

*

Hálás köszönet. Mező-Fele csupán székely családból álló egyházközségem vallásos érületű, lelkes tagjai, szép kis orgonájuk jelenlenleg hátul játszó szerkezetének előjátékúvá leendő átváltoztatása céljából, külön az egyes családpárok, és külön a fiatalság részéről, két táncestélyt rendeztek. Az

Folytatás az 1/4. ív mellékletén.

eredmény szépen sikerült, a költségek leszámításával, a jelzett célra megmaradt 32 frt. és 42 kr. mely is azonnal kamatozás végett kiadatott, jövőre pedig előirányozva van, hogy ezen táncestélyek, megválasztott időközönként, mind addig ismételtessenek, míg a bejövendő minimum a célnak megfelelő leend.

Továbbá, az úr háza iránti szeretetből, más célra tett adakozások: Özv. Iszlai Ferencné, szül. Kovács Katalin, az úr asztalára, saját kezűleg készített, 5 frt. értékű szövetakarót ajándékozott. Ugyan az úr asztalára, Kovács Judit, konfirmációja alkalmából, egy finom, fehér selyemből, aranyozott rojttal készült kenyér-takarót, értéke ennek is 5 frt.

Ezen kegyes ajánlkozók, és adakozók példájából kitűnik, hogy az egyszerű öltözet alatt is dobog melegen érző kebel, az úrnak háza iránti szeretet. Ezek a kevesekből is sokat adtak. Tartsa meg az isten őket soká, hogy másokat is inthessenek az úr háza iránti szeretetre. F á b i á n F e r e n c, evang. református pap.

*

K ö s z ö n e t n y i l v á n i t á s. Tekintetes Haliárszky Sámuel, és tek. Bölöny Sándor urak több ízben és oly fényes módon adták tanujelét a kémeri ev. ref. egyház iránt érzett és táplált jóindulatuknak, aldozatkezségüknek, hogy elengedhetetlen kedves kötelességemnek tartom előttük itt, a nyilvánosság terén is, egyházam nevében halás köszönetemet nyilvánítani.

Sok ily derék hívet teremtsen az isteni gondviselés protest. anyaszentegyházunk életében, hogy ennek egét a lelki buzgóságnak mennyei lángolása fénye világolja be, s üzze el onnan a kétes jövendő borulatát!

Kémer, 1895. febr. 25. V i n c e Ö d ö n, evang. református lelkész.

*

N a g y t i s z t. S z e r k e s z t ő U r! Miután egyházamnak egy kelétkézése óta érzett nagy hiányán sikerült segítenem, isten és a jó emberek segítségével, örömmel kérem fel, sziveskedjék becses lapjában közzétenni az erre vonatkozó számadást.

Ugyanis 1893. évben meghatalmazást nyertem egyházközségemtől, hogy szerezzek templomunk részére bár egy harmoniumot, mire azonnal meg is kezdettem a gyűjtést, s ma már egy igen csinos jó hangú harmonium hangja mellett dicsérjük istent.

A harmoniumra adakoztak:

I. Br. Kemény Gizella gyűjtőivén Id. br. Kemény György, br. Kemény Kálmáné, Petki Ferencné, Zeyk Dániel, br. Bánffy Kázmér, br. Kemény Kálmán, Zeyk Kálmán, Zeyk Károly, br. Kemény Simon, Zeyk Gábor, br. Kemény Domokos, br. Kemény Gyerő, br. Kemény Katalin, br. Kemény Karolina, br. Kemény Ida, Nagy Elekné, br. Bánffy Dánielné, N. N., N. N., br. Bánffy Dezső, br. Bánffy Alice és br. Kemény Gizella 1—1 frtot.

II. Az én gyűjtőivemen adakoztak: Br. Kemény Ödön 5 frt. Gr. Teleki Árvédné 5 frt. Dr. Papp Sámuel 50 frt. Váradi Ferenc 7 frt. Ifj. Váradi István 2 frt. Váradi József 50 kr. Dr. Dávid Lajos 1 frt. Csanádi Zalán 1 frt. Virágháti Flóris 3 frt. Szabó Lajos 2 frtot.

1894. febr. 14-én rendeztem egy táncmulatságot, melynek a tiszta jövedelme 25 frt. volt.

Baki Gyula és Virágháti Jenő tanulók rendeztek egy színelőadást, melyből bejött 4 frt.

Folyó év és hó 26-án rendeztem egy hangversenyt,

a melyen a bevétel volt 53 frt. 50 kr., kiadás 20 frt. 68 kr., így a tiszta jövedelem 32 frt. 82 krt. tesz ki.

E hangversenyen felülfizettek: Dr. Papp Samu 10 frt. Veinrich Károly 1 frt. Szöllősy Anna 70 kr. Tóth Károly 60 kr. Szabó Lajos 40 kr. György János 40 kr. Lázár Antal 40 kr. Ifj. Dávid Márton 40 kr. Tóth Ferenc 20 kr. Szuhay János 20 kr. Aszalós György 20 kr.

Miért is, úgy a nemes keblű adakozó, mint a szives közreműködők és résztvevők fogadják egyházam és magam halás köszönetét.

A gyűjtés eredménye: 158 frt. 32 kr. A harmonium került 153 forintba, s így még megmaradt 5 frt. 32 kr. mely összeget a torony befedetésére fogjuk fordítani.

Alsó-Járán, 1895. jan. 30. B o r n e m i s z a K á r o l y, járai evang. református lelkész

*

N y i l v á n o s k ö s z ö n e t. Tekintetes Éltető József, holtmarosi földbirtokos ur és neje, Jeney Lenke ó nagysága, febr. havában, dr. Szabó Ödön, járási orvos ur és ifj. Éltető Albert ur közreműködésével az iskola nagytermében táncestélyt rendeztek, az új, szép és díszes iskola belső berendezése költségei fedezésére

Erkölcsei kötelességemnek tartom, azon nemesszívű adakozók neveit megemlíteni, kik az 1—1 forinton még a következő összeget fizették felül: Lénárt József, esperes ur 5 frt. Id. Éltető Albert, egyházmegyei gondnok ur 5 frt. Vadasdi Kálmáné, Korondi Róza urasszony 6 frt. Eperjesi György, pénztárnok ur 3 frt. Gruzda Ferenc, földbirtokos ur 3 frt. Éltető József földbirtokos ur 5 frt. Mara Sándor, földbirtokos ur 4 frt. Éltető Dániel ur 4 frt. Farkas Albert, főszolgabíró ur 3 frt. Sánta Károly, árvaszéki ülnök ur 2 frt. Drotlef Béla ur 2 frt. Péterfi Ferenc, m.-vecsi ev. ref. lelkész ur 2 frt. ifj. Éltető Albert ur 2 frt. Több értékes tárgyat hoztak: id. Éltető Albertné, Éltető Józsefné, Lénárt Józsefné, Vadasdi Kálmáné, Prívoda Jánosné, Gruzda ferencné, Mara Sándorné, Bóka Györgyné urasszonyok, mely értékes tárgyakat elárulván, a következő összeggel számoltak be:

Baga Lujza 14 frt 52 krt. Péterfi Mariska 12 frt 20 krt. Gruzda Mariska 8 frt 85 krt. Mara Emma 8 frt 15 krt. Vadasdi Róza 11 frt 20 krt. A bevétel összege 121 frt és 68 kr. Fogadják s nemesszívű adakozók egyházam haláját, forró köszönetét.

Holt-Maros, 1895. febr. 5. B ó k a G y ö r g y, ev. ref. pap.

*

H á l á s k ö s z ö n e t. Isten kegyelméből, a jószívű kegyes adakozók s ref. egyházam tagjainak minden szépre, jóra és nemes jóindulatu adományából, teljesült rég várt óhaja, hogy t. i. templomába, mely 1886-ban kegyes adakozók s az egyház tagjainak adományából renováltatott; hol soha orgona nem volt, orgonaművész T. Csintalan Gyula urtól 350 frton egy kijavított orgonát vásárolhatott, állíthatott, mely kellemes hangjaival mult 1894. év husvét első napján szólalt meg először, hirdetve a megfeszített Jézus Krisztus föltámadását. Képzelnem sem lehet, mely öröm lepte meg ekkor hűveim s mindazok szívet, kik ezen orgona megvehetésére kegyes adományaikkal hozzájárultak. A távolból jöttek még azok is, kik erre nem adtak, hallani magasztos hangját. A kegyes adakozók s az egyháztagoktól begyűlt összesen 447 frt. 82 kr., mely az orgonára s annak megfelelő kar megkészítésére mind fel is használtatott. Ezen összeghez járultak: Mltsgs. Mozza Sámuelné 2 frt. Mltsgs. Mozza Attila s neje mltsgs. Mozza Berta 42 frt. Gothárd Sándor 1 frt. Gábor Dénes 1 frt. Dézsi Mihály, unitárius pap 40 kr. Benedek Dénes 50 kr. Mooré Etelka 30 kr. Benedek Krisztin, Páska Zoltánné 1 frt. Adler Ignác és Ercman Adolf, izraeliták 50—50 kr. Juz Lajos 50 kr. Latinik Ferenc, Moora Gábor, Binder

János, áll. tanító, Bucsi Sándor 1—1 frt. Gör. kel. lelkész, Kelecsán János és fia, Gyula 1 frt 60 krt. Özv. mltszs. Kathonai Gáborné 1 frt, Nagy Ida, özv. Tamásiné, Fagamos Gergely 50—50 kt. Bodor György 40 kr. Bodor János 20 kr. Bodor Márton 30 kr. Kolozsról N. N. től 2 frt. 50 kr. Ifjabb Komis Lajos 2 frt. Özv. Mohai Károlyné 3 frt. Tolán Viktor 1 frt. Pap János 50 kr. Nagy Ferenc 10 kr. Varga János 1 frt. Jancsó N. 50 kr. Dán János, körorvos 1 frt. Mayer János, főszolgabíró 1 frt. Nagy Józsefné 40 kr. Kovács István, kir. jbiró 50 kr. Gopcsa Péter, aljárásbíró 30 kr. Angi Sándor, szemlést 20 kr. Pap Miklós, postamester 30 kr. Roronci Zsigmond, gyógyszerész 30 kr. Pergő-kamarási pap 50 kr. Pergő Albert 30 kr. N. N. izrael. 15 kr. Nagy András 80 kr. v.-kamarási udvar 20 kr. Kis István 50 kr. Balázs József 40 kr. N. N. Mocsról 2 frt 40 kr. Kántor József, Gothárd József, Mihály Róza, Mihály Károly, Kis Ernő 1—1 frt. Frankis János 40 kr. Mike Péter és N. N. 10—10 kr. Nagy Sándor és neje 1 frt. Tothfalusi Domokos 50 kr. Tothfalusi György, Tothfalusi János 60—60 kr. Székely Sándor és N. N. 10—10 kr. Magyar Sándor 1 frt, Kecskeméti N., szamosfalvi ref. lelkész 40 kr. Király Sándor, v.-gálfalvi gazdatiszt 10 frt. Özv. Sándorházi Györgyné tiszteletes urasszony 5 frt. Özv. Bayer Vincéné 5 frt. Tóth József, volt számadó gondnok 5 frt. Gáspár Málvin k. a. 2 frt. Erdődi Ernő, Csete György és Márton 1—1 frt. Balázs András 50 kr. Moora Gyula, Boda Mihály 1—1 frt. Pintya Györgyné 10 kr. **Novólybúli:** Nagy Elekné, Csikiné és egy valaki 1—1 frt. Tek. Deák Ferenc ur s néhai neje, Gothárd Róza urnő 50 frt. Sándorházy János 10 frt. Nagy István 10 frt. Kathonai Gábor 1 frt. Jeremiás József 10 frt. Szabó László 9 frt. Szabó István 7 frt. Manetes L., István és Dani, Marton István, Marton György 7—7 frt. Özv. Marton Mártonné, Szabó János Ferije 5—5 frt. Dezső István, Balázs György 5—5 frt. Manetes János Samu 6 frt. Szabó Ferenc, Nagy Elek 5—5 frt. Id. Soos Cs. Márton 6 frt. Id. Soos Ist. ánné, id. Soos Márton, ifj. Soos Istvánné és Tóth Simon, számadó gondnok 5—5 frt. Birtalan István 4 frt. Manetes Laci és Zsiga 5 frt. Özv. Manetes Zsigáné 1 frt

50 kr. Nagy György 3 frt. Manetes Dénes János 4 frt. Manetes D. István 3 frt. Szabó Józsi János 1 frt 50 kr. M. Dani János 2 frt. Imre Samu 3 frt. Joszi János 1 frt 50 kr. Manetes bs. János 1 frt. Manetes Sándor 2 frt. László János, Székely L. János és Király Fani 2.50—2.50 kr. Kiss István 2 frt. Soos György 1 frt. Király János 2 frt. Özv. Nagy Sándorné 2 frt. Kovács András György és Király István 1.50—1.50 frt. Pap Márton és István 2.50—2.50 frt. Paál Gyula és ifj. Székely M. János 3—3 frt. Székely M. István, Berecki János és ifj. Nagy János 2—2 frt. Soos János 1 frt 50 kr. Király Mihály és özv. Berecki Andrásné 2—2 frt. Manetes Bs. Dani és Cserei Mihály 1.50—1.50 frt. Cserei Gyuri, Dani, Samu és id. Palágyi István 1—1 frt. Ifj. Palágyi István 1 frt 50 kr. Id. Szabó Sándor és Miklós 1—1 frt. Tobiás Mihály 80 kr. Özv. Pap Jánosné 1 frt. Balázs Ferenc 1 frt 50 kr. Székely L. István 1 frt. Ferenci Péter és Málnási András 80—80 kr. Kiss György, Laci Anti, Párhon István és Császár József 1—1 frt. Beta János 50 kr. Kovács István 1 frt. Kiss János 80 kr. Málnási Laci és Manetes Rózi 50—50 kr. Székely L. Márton, Király Juliska és id. Nagy János 1—1 frt. Király Sándor 50 kr. Erdődi Jozefa urnő 2 frt. Mult év augusztus havában tartott majális jövedelméből 5 frt. Sándorházi György az orgona kar készítéséhez szükségeltető fát adott, melynek értéke 5 frt 60 kr.

A begyűlt összeg összegyűjtésében időt s fáradságot nem kímélő érdemei vannak Jeremiás Jozsefnek, ki a szent cél elérhetése céljából nem sajnálotta bekopogtatni a kegyes adakozókhoz és számadó gondnok, T. Tóth Simonnak, ki szintén leirhatlan szorgalmat fejtett ki s még, míg a kellő összeg összegyűlhetett, saját pénzéből fedezte a szükségeket. Fogadják a kegyes adakozók és az egyháztagnak az egyháztanács s magam nevében halás köszönetünk nyilvánítását; azon forró óhajunk kifejezése mellett, hogy rendelkezjen isten minden egyház részére ily kegyes adakozókat és a szent cél elérésére ily buzgó egyháztagnakokat.

Kelt Alsó-Szováthon, 1895. febr. 11-én. Gáspár Sámuel, ev. ref. lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

4220—1895.

KÖRLEVEL

valamennyi erd. ev. ref. kollegium m. t. Elöljáróságának.

Tájékoztatás és mihez tartás végett, közöljük a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium folyó évi 33.948. szám alatt kelt rendeletét, a mint következik:

Az 1894. évi XXVII. t.-c által alkotott tanári nyugdíjintézetbe belépő tanerők fölvételéhez megkívántató okmányok és iratok bélyegkötelezettsége tárgyában a m. kir. pénzügyminiszter ural folytatott tárgyalások eredményeképp a következőket van szerencsém a főtiszt. egyházi főhatóságunk becses tudomására hozni:

Azok a jelentések, a melyekkel az 1894. évi 55.360. sz. a. felhívott hatóságok, a fölhívásban felsorolt adatokat bemutatják, továbbá az említett felhívás folytán a fölvételre igényt tartó tanerők által kiállított nyilatkozatok, bejelentések, vagy az ezek helyett velük felvett jegyzőkönyvek, mint hivatalos jelentések, illetőleg, hivatalból kívánt bejelentések az illetéki díjjegyzék 46. tételének »Hivatalos levelezések« című vezérszava, illetőleg, 53. tételének utolsó pontja alatt foglalt rendelkezések értelmében feltétlenül bélyegmentesek.

Ugyancsak bélyegmentesek az illetéki díjjegyzék 79. tételének c) pontja értelmében azok a bizonyítványok, s a földilletmények jövedelmének igazolása céljából kiállítandó kataszteri becsülevek, melyek csupán és kizárólag a kiadott

felhívás következtében szerzendők be, de ezeken a cél, melyre azok bélyegmentesen kiállítatnak, kitüntetendő.

A bekívánt és a jelentésekhez melléklendő egyéb okmányok és iratokra nézve pedig megjegyzem, hogy ezek bélyegkötelezettsége, illetőleg, mentessége tekintetében az illetékszabályok általános határozmányai, nevezetesen, az illeték-díjjegyzék 73. és 74. tételei irányadók.

Ehhez képest, különösen azok az okiratok, melyek már kiállításuk alkalmával bizonyos bélyegilleték alá estek, mint pl. a keresztlevelek, némely képesítő bizonyítványok, stb. e. f. az idézett 74. tétel e) pontja értelmében, a jelzett használat alkalmából nem igényeltek újabb bélyegilletéket.

Kolozsvártt, 1895. december 12.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Dr. Kolosvári Sándor,
elnök-helyettes.

395—1895.

FELSZÓLÍTÁS.

Felkérem küküllői egyházmegyénk t. lelkészeit, sziveskedjenek egyházközségeik által az 1896. évre megállapított költség-előirányzatukat, felülvizsgálatás végett, mielőbb hozám beküldeni.

Kutyfalva, 1895. december 17.

Nagy Domokos,
e. m. főjegyző, mint h. számvevő.

Felelős szerkesztő és kiadó: Szász Gerő.

E számunkhoz egy félíven Cím, és Tartalom-Jegyzék, és a szöveghez egy negyedív melléklet van csatolva.

Nyomatott Ajtai K. Albert könyvnyomdájában. Kolozsvártt.

